

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΖ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 5

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ*

5. Οί Τρεις λοιπόν Ἱεράρχαι, ὡς ἐξ ἑνὸς Ἡλίου ἐκπέμπουν ἀκαταπαύστως διὰ τοῦ ὄλου ἔργου αὐτῶν τὴν θερμουργὸν καὶ ζωοποιὸν Πίστιν εἰς τὴν Θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐμπνέουν, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, τὴν Πίστιν εἰς τὰς ἀξίας τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἐπιτεύξεις τοῦ γιγαντώδους Γένους τῶν Ἑλλήνων διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἐμπνέουν τὴν Πίστιν ἐπὶ τὰς ἀξίας τῶν μεγάλων Παρακαταθηγῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν Παραδόσεων. Ἐμπνέουν τὴν Πίστιν εἰς τὰς θείας διδαχὰς καὶ Παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Ὁρθοδοξίας. Ἐμπνέουν τὴν Πίστιν ἐπὶ τὰς ἀνεξαντλήτους δυνάμεις τῆς ψυχῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ζῶσα δὲ Πίστις εἰς τὸν Χριστὸν ποὺ ἐπιζητοῦν νὰ ἐμπνεύσουν εἰς πάντα ἄνθρωπον οἱ Τρεις οὗτοι οὐρανοφάντορες Ἱεράρχαι, εἶναι ἡ θεία δύναμις, ἣτις καθιστᾷ ἱκανὸν τὸν ἄνθρωπον νὰ ὑπερνικᾷ πάντα τὰ ἐμπόδια, ὥστε νὰ δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἐπὶ γῆς προορισμοῦ του.

6. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος διὰ μέσου τῶν αἰώνων κατέστη τὸ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ Τέχνῃ ἀξιοθαύμαστον κέντρον, ἐνῶ ἀνεπτύχθη καὶ προετυπώθη ὁ μεγαλειώδης καὶ ἀφθαστος Ἀρχαιοελληνικὸς καὶ ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτισμὸς. Ἐξ οὗ καὶ τὰ προϊόντα τοῦ τε κλασσικοῦ καὶ τοῦ Ἀρχαιοελληνικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πνεύματος κατέστησαν καὶ διαμένουν ἔσαυτε τὰ πρότυπα ἐκπολιτιστικῆς διδαχῆς ὄλου

τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ὅ τε Ἀρχαιοελληνικὸς καὶ ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτισμὸς ὀφείλουσαν τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν εἰς τὴν Ἀγωγὴν καὶ Παιδείαν τῶν Ἑλλήνων. Ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἐξαρτᾶται καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων, τῆς οἰκογενείας, τῆς πόλεως καὶ τοῦ Ἔθνους. Ἡ ξυνωρὶς λοιπὸν τῆς ἀληθοῦς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἦτοι ἡ Ἀγωγή καὶ ἡ Παιδεία—κλασσικὴ καὶ χριστιανικὴ—, συναποτελοῦν τὴν βάσιν καὶ τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται καὶ ἐποικοδομεῖται τὸ οἰκοδόμημα τοῦ μέλλοντος καὶ ὁ ἀληθὴς Πολιτισμὸς. Τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἐθνῶν δὲν αὐτοσχεδιάζεται, οὔτε καὶ ἐπιτυγχάνεται ἀκόπως καὶ διὰ μᾶς.

7. Ἡ σήμερον ἐπιτελουμένη Ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ὑποτυποῖ κυρίως τὴν Ἑλπίδα. Τὴν Ἑλπίδα τοῦ μέλλοντος τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ὅπερ σήμερον κλυδωνίζεται ὑπὸ μᾶς ἀκράτου, ἔξω παντὸς χαλινοῦ, ἐπικινδύνου δῆθεν προοδευτικότητος ἐν παντί! Παρασυρθέντες καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὰ παντοειδῆ ἰδεολογήματα καὶ τὰς παντοειδεῖς, ὅσον καὶ ἐπισημαστικὰς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνολογικὰς ἀνακαλύψεις τῶν τελευταίων δεκαετιῶν, ἐσπεύσαμεν νὰ πρωτοπορήσωμεν καὶ εἰς τὰ δῆθεν προοδευτικὰ θέματα τῆς Παιδείας. Λησιμονοῦντες ὅτι ἐν τῇ κλασσικῇ καὶ τῇ χριστιανικῇ Ἀγωγῇ καὶ Παιδείᾳ προπαρασκευάζονται καὶ ἀσκοῦνται οἱ ἄξιοι Λειτουργοὶ τῆς μορφώσεως τῶν Νέων καὶ διὰ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς Παιδείας ἐξυψοῦται τῆς Ἑλληνικῆς Νεότητος τὸ φρόνημα. Εἴμεθα περίεργοι οἱ Ἕλληνες. Θαυμάζομεν οἱ πάντες τοὺς προγόνους ἡμῶν διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὰ ἐπιτεύγματα

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 35 τοῦ ὅπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

των, ἀλλὰ ἀρνούμεθα νὰ μιμηθῶμεν τούτους, λησμονοῦντες ὅτι, πᾶν ὅ,τι οὗτοι ἀξιοθαύμαστον ἐπέτυχον, κατώρθωσαν διὰ τῆς ὀρθῆς Ἀγωγῆς καὶ τῆς πρεπούσης Παιδείας. Ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος ρήτωρ, ὁ Δημοσθένης, ἀναφωνεῖ: «Ἔστιν ὑμῖν τοὺς προγόνους, οὓς ἐπαινείτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι... Τὸ εὖ φρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. Τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεῖα».

★

8. Καὶ οἱ σήμερον ἐορταζόμενοι Τρεῖς Ἱεράρχαι προβάλλονται εἰς ἡμᾶς ὡς πρότυπα ἀρετῆς καὶ παιδείας ἄξια μιμήσεως. Ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἐνδόξων τούτων ἀνδρῶν ἀτενίσωμεν καὶ ἀναγνωρίσωμεν τοὺς ἀρίστους παιδαγωγούς καὶ διδασκάλους. Οἱ πάντες ὁμολογοῦμεν ὅτι τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς Νέους, οἵτινες ἀποτελοῦν τὴν ἐλπίδα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ πάντων ἡμῶν. Ἀλλὰ τὸ θέμα τῆς ἀγωγῆς καὶ μορφώσεως τῆς Νεότητος εἶναι τὸ σοβαρότερον θέμα διὰ τὸ Ἔθνος ἡμῶν. Οἱ ἄνθρωποι ἀντικρῶμεν τὸ θέμα ἕκαστος ἀπὸ τῆς ἰδίας σκοπιᾶς. Βλέπομεν σήμερον τοὺς Νέους μας ἐν ἀπιθάσῳ ὁρμῇ ἐκζητοῦντας πλήρη ἀποδέσμευσιν ἀπὸ τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος. Βλέπομεν τοὺς Νέους μας ἐν ἐξεγέρσει διατελοῦντας κατὰ τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, κατὰ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ δεσμεύσεων, κατὰ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων κλπ. Πολλοὶ ἀποδίδουν τὴν ἐκτροπὴν καὶ διαφθορὰν τῆς Νεότητος, εἰς τὴν πλημμυρῆ ἢ καὶ ἐσφαλμένην ἀγωγὴν καὶ παιδείαν. Ἄλλοι εἰς ποικίλους ἄλλους λόγους καὶ ἕκαστος ἐκ τοῦ πρίσματος, δι' οὗ βλέπει τὸ φαινόμενον τῶν ἐκτροπῶν τῆς Νεότητος, προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τοῦτο. Πάντως τὴν μεγαλειτέραν εὐθύνην διὰ τὴν τοιαύτην ἐκτροπὴν τῆς Νεότητος φέρομεν ἡμεῖς οἱ ἐν ὠρίμῳ ἡλικίᾳ ἄνθρωποι καὶ μάλιστα πρῶτιστα πάντων οἱ λεγόμενοι «διανοούμενοι», οἱ δῆθεν μεμορφωμένοι, ἀλλὰ «δοκησισοφοί», οἱ τὰς θεωρίας καὶ κοσμοθεωρίας τῆς ἐποχῆς πιπιλίζοντες περὶ Θεοῦ, Κόσμου καὶ Ἀνθρώπου! Πάντες ἡμεῖς πταίομεν, οἱ ἀνυψώσαντες εἰς δόγμα τὴν ἀποτίναξιν πάσης δεσμεύσεως ἀρχῆς καὶ τὴν ἄρνησιν διακηρύξαντες παντὸς συστήματος κοινωνικοῦ, ὡς δῆθεν καταπιεστικοῦ, διεφθαρμένου, ἀνηθικοῦ καὶ ἀδίκου! Ὁ πόλεμος δὲ οὗτος κατὰ τῶν παραδο-

σιακῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἠθικῶν κανόνων τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμβιούντων ἀνθρώπων, ὁ διὰ τῆς ψευδοκοινωνιολογικῆς θεωρίας κηρυσσόμενος, εἶχεν, ὡς ἦτο φυσικόν, ὡς ἐπακόλουθον τὴν ἐξέγερσιν τῆς εὐφραντάστου Νεότητος κατὰ παντὸς «κατεστημένου» καὶ τὴν ἀπαίτησιν ἀποδεσμεύσεως ταύτης ἀπὸ παντὸς δῆθεν χαλινοῦ—θρησκευτικοῦ, κοινωνικοῦ, ἠθικοῦ, ιδεολογικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ, μορφωτικοῦ κλπ.! Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ Σχολεῖα καὶ μάλιστα τὰ Ἀνώτατα πνευματικὰ Ἰδρύματα, τὰ Πανεπιστήμια, μετεβλήθησαν εἰς ἐστίας μολύνσεως ιδεολογιῶν ἀνατρεπτικῶν καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐπαναστατικῶν κατὰ τῶν ἀρχῶν, κατὰ τῶν διδασκάλων, κατὰ τῶν γονέων, κατὰ τῶν οἰκείων, κατὰ τῆς κοινωνίας, κατὰ τῆς θρησκείας, κατὰ πάντων!!!

★

9. Καὶ διερωτᾶται τις, ἀντικρῶμεν τὸ σημερινὸν κατάντημα τῆς Νεότητος· ποῦ βαδίζομεν; Ποῖα τὰ σωστικά μέσα διορθώσεως ἢ ἀναστολῆς τοῦ κακοῦ τούτου; Καθ' ἡμᾶς ἐν μέσον ἀσφαλὲς καὶ σωτηριῶδες πρὸς τὸν ἱερώτατον ἀγῶνα τῆς σωτηρίας τῆς Νεότητος ὑπάρχει ἡ ὀρθὴ ἀνατροφὴ καὶ διαπαιδαγώγησις τῆς Νεότητος, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν τοῖς Σχολείοις καὶ τοῖς Πανεπιστημίοις. Ἀρχαιοελληνικὴ κλασσικὴ Παιδεία καὶ Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή καὶ μόρφωσις εἶναι τὰ κύρια καὶ τὰ ὧν οὐκ ἄνευ, σωστικά μέσα τῆς Νεότητος. Οἱ Νέοι εἶναι πρόπον καὶ ἐπάναγκες νὰ διδαχθῶν, ὅπως ἔχουν πάντοτε ὡς πρότυπα εὐσεβείας, παιδείας καὶ ἀρετῆς τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας. Οἱ λόγοι καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων τούτων ἀνδρῶν, προσλαμβάνουν ἀνυπολόγιστον σπουδαιότητα τὴν σήμερον ἡμέραν δι' ὅλους μας καὶ πρὸ πάντων διὰ τοὺς Νέους, ἀφοῦ σήμερον φαίνονται κλονιζόμενα τὰ βάθρα τῶν Ἰδεωδῶν καὶ τῶν Ἀξιῶν, ἅτινα δραστηριότης αἰώνων Ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος ὠκοδόμησεν. Ἄς ἐμφυτεύσωμεν εἰς τὰς ἀγνάς ψυχὰς τῶν Ἑλληνοπαίδων τὸ αἶσθημα ὅτι εἶναι ἀπόγονοι ἐνδόξων προγόνων, σοφῶν καὶ ἁγίων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ διδάγματα θὰ μένωσιν ἐσαεὶ αἰ αἰῶναι ἀξίαι τῆς ζωῆς παντὸς πεπολιτισμένου ἀνθρώπου. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς πρὸς ἐπιτυ-

ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΙΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝ

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΙΚΟΝ ΙΔΕΩΔΕΣ*

Μετ' ιδιαιτέρας χαρᾶς συμμετέχοντες σήμερον οἱ τὴν Ἀντιπροσωπείαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συγκροτοῦντες εἰς τὴν ἐναρκτήριον αὐτὴν τελετὴν τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ὠργάνωσε τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν ἴδρυμα τῆς Μεσσηνίας, τὸ Κρατικὸν Πανεπιστήμιον, ἐπὶ τῷ ἐορτασμῷ τῶν 1600 ἐτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας τοῦ μεγάλου πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ Οἰκουμενικοῦ διδασκάλου Ἁγίου Βασιλείου. Θεωροῦμεν δὲ χρέος νὰ συγχαρῶμεν ἀπὸ καρδίας τὰς πανεπιστημιακὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κ. κ. Καθηγητὰς διὰ τὴν συμβολὴν εἰς τὰς ἐπὶ τῷ ἐν λόγῳ ἐορτασμῷ ἐκδηλώσεις καὶ διὰ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐγκαινιζομένου Συνεδρίου, ἐνεργείας, αἵτινες ἐξόχως τιμοῦν τὸ Πανεπιστήμιον.

*

Πράγματι, ὁ Μέγας Βασίλειος δὲν ὑπῆρξε μόνον ὁ ἄριστος τύπος ἱεράρχου καὶ ποιμένου τῆς Ἐκκλη-

* Ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα, τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1979, εἰς τὴν αἰθουσαν τελετῶν τοῦ Κρατικοῦ Πανεπιστημίου Μεσσηνίας τῆς Σικελίας, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐναρξιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὀργανωθέντος Διεθνoῦς Συνεδρίου, μὲ κεντρικὸν θέμα: «Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ τὸ μοναστικὸν ἰδεῶδες», παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Μεσσηνίας κ. Ἰγνατίου Καναβοῦ, ἐκπροσώπων τῶν τοπικῶν Σικελικῶν Ἀρχῶν, τοῦ Πρυτάνεως καὶ Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν συνέδρων, κληρικῶν καὶ ἄλλων ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καὶ πολλῶν προσκεκλημένων.

σίας, μὲ ἐν αἰωνίας ἀκτινοβολίας κοινωνικὸν ἔργον, καὶ ὁ «θεωρητικὸς» τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὑπῆρξε συγχρόνως καὶ βαθὺς γνώστης τῆς ἑλληνικῆς σοφίας, μέγας ὡς φιλόσοφος καὶ μέγας ὡς συγγραφεὺς, πολλὰ ἀντλῶν καὶ εἰς πολλὰ ἐνισχυόμενος ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴν καὶ μοναστικὴν ζωὴν, τὴν ὁποῖαν ἀποκαλεῖ «κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίαν»¹, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐνετῆρθη καὶ τὴν ὁποῖαν ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ καθ' ὅλον τὸν βίον του μετ' ἀκρας συνεπειᾶς ἠκολούθει καὶ ἔζη. Διὰ τοῦτο καὶ εἶναι πολὺ εὐστοχον, ἰδίᾳ μάλιστα διὰ τὴν ἐποχὴν μας, ὅτι «τὸ μοναστικὸν ἰδεῶδες κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον» ἐτέθη ὡς κεντρικὸν θέμα τοῦ παρόντος Συνεδρίου.

Ἀπὸ ἐρημητήριον ἐξεκίνησεν ὁ Μ. Βασίλειος. Μετὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον, Παλαιστίνην, Συρίαν καὶ Μεσοποταμίαν οἰκοδομητικὴν γνωριμίαν τῶν περιφημοτέρων συγχρόνων του ἀσκητῶν, τὸ ἐρημητήριον τοῦ Πόντου ὑπῆρξε δι' αὐτὸν ἡ Σχολή, εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ ἐκεῖνος συνεχῶς ἐξεπαιδεύετο καὶ ἄλλοι ὁμόφυχοὶ του συνησκοῦντο. Τόσον δὲ εἶχεν ἐνστερνωσθῆ καὶ βιώσει τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες, ὥστε καὶ εἰς Καισάρειαν, ἔδραν τῆς ἐπίσκοπῆς του, συνέστησε μοναστικὴν ἀδελφότητα, προσλαβοῦσαν τὴν μορφήν πνευματικοῦ ἐργαστηρίου, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθον σπουδαῖα ἐκκλησιαστικὰ προσωπικότητες, ὡς ὁ Ἰκονίου Ἀμφιλόχιος καὶ ὁ διάδοχός του Ἑλλάδιος. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς βιωματικῆς ἐμπειρίας του, ἐπὶ διετίαν

1. Ἀσκητικαὶ Διατάξεις Α' 1,1.

χίαν ἐν τῇ ζωῇ ἀπὸ αὐτὴν, τὴν ὁποῖαν οἱ σοφοὶ προπάτορες ἡμῶν καὶ οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας Διδάσκαλοι ὑπέδειξαν εἰς ἡμᾶς. Ἡ Ἑλληνικὴ Πατρις εἶναι πράγματι ἀξιολάτρευτος ὑπὲρ ὅλας τὰς Πατρίδας τῶν λαῶν, διότι αὕτη ἐξέθρεψε καὶ ἐδόξασε τὸ Ἑλληνικὸν Ὄνομα εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ ἡ Ἑλληνορθόδοξος Ἐκκλησία μας εἶναι πράγματι ἀξιολάτρευτος, διότι καὶ αὕτη ἀνέδειξεν ἄνδρας ἁγίους καὶ σοφοὺς, ὁποῖοι καὶ οἱ σήμερον ὑφ' ἡμῶν τιμώμενοι Τρεῖς Ἱεράρχαι. Πάσας τὰς Ἀρετὰς ἥσκησαν οἱ πανένδοξοι οὗτοι ἄνδρες, χρισθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὲ χρίσμα ἅγιον, ὥστε νὰ καταστοῦν ἀληθῶς θεόπνευστοι, ποιμέ-

νες ἀληθινοὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς Πίστεως. Ἀπέθησαν Ὁρθοδόξιας πρόμαχοι ἀήττητοι καὶ ἐπὶ πλέον δι' ὅλων τῶν προσόντων αὐτῶν, τὴν σοφίαν, τὴν παιδείαν, τὸν ἅγιον βίον των, ἀνεδείχθησαν καὶ ἀνεγνωρίσθησαν τῆς Οἰκουμένης Διδάσκαλοι, παιδαγωγοὶ ἄριστοι καὶ διαμορφωταὶ τῆς Νεότητος! Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν αἰωνία ἔστω ἡ Μνήμη!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμότ. Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

(356-358) περιώδευσεν ἐπίσης τὰ μοναστήρια τῆς Συρίας καὶ ἐν συνεχείᾳ, ὡς ἐπίσκοπος, τὰ τῆς Καππαδοκίας, προκειμένου νὰ λάβῃ πληρεστέραν γνῶσιν τῆς μοναχικῆς ζωῆς.

Αὐτονόητος εἶναι ἡ ἐπίδειξις τοιοῦτου ἐνδιαφέροντος δι' ἓνα ἄνθρωπον ὑπερκοσμίων πνευματικῶν ἀπαιτήσεων. Διὰ τὸν Μ. Βασίλειον οἱ μοναχοὶ δὲν εἶναι γήϊνοι καὶ χοϊκοὶ ἄνθρωποι· οὗτοι, «διαβάλλοντες τὰ μέτρα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, πρὸς τὴν ἀσώματον πολιτείαν ἑαυτοὺς μετέστησαν»². Ἡ ἄσκησις, ἡ ἀγνότης καὶ ἡ προσευχὴ συνάπτονται πρὸς τὸν βίον τῶν ἀγγέλων, καὶ ἐπομένως οἱ μοναχοὶ «τῆν τῶν ἀγγέλων ζωὴν ἐζηλώκασι»³, ὥστε δεδικαιολογημένως ὁ ἱερός Πατήρ νὰ πιστεύῃ, ὅτι «οὐδὲν οὔτε λαμπρότερον οὔτε χαριέστερον οὔτε ὑψηλότερον εὐρεθεῖν ἂν ἐν ἀνθρώποις πολίτευμα»⁴. Ἐντεῦθεν καὶ διατυποῖ τὴν εὐχὴν: «Θαυμάσας καὶ μακαρίσας τῶν ἀνδρῶν τὴν ζωὴν... ἠύχουμένη καὶ αὐτός, καθ' ὅσον ἐμοὶ ἐφικτόν, ζηλωτῆς εἶναι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων»⁵.

Ἄλλ' ὅσον ὑψηλότερον εἶναι τὸ πολίτευμα τῶν μοναχῶν, τόσον περισσότερον χρῆζει περιφρουρήσεως καὶ ρυθμίσεως, ἵνα μὴ ἐκτραπῆ καὶ διαστραφῆ καὶ διαφθαρή. Πρὸς ρύθμισιν, λοιπόν, καὶ προαγωγὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου, μάλιστα δὲ τοῦ κοινοβιακοῦ, ὅπου αἷς οἱ πολλοὶ καὶ ὁ εἷς οὐ μόνος, ἀλλ' ἐν πλείοσι»⁶, καὶ ὅπου πραγματοῦται τὸ ὕψιστον ἰδεῶδες, ὥστε οὗτος νὰ ἀποβαίνει πηγὴ φωτὸς διὰ τὸν λαὸν καὶ πλοῦτος καὶ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς μυστικῆς καρποφορίας τῶν ἀρετῶν, ὁ Μ. Βασίλειος συνέγραψε τὰ περίφημα Ἀσκητικά του συνέταξε δὲ καὶ ἀπέστειλε πλείστας ὅσας ἐπιστολάς. Εἰς τὰ ἔργα του αὐτά, ἀπευθυνόμενος πρὸς τε τοὺς μοναχοὺς καὶ τὰς μοναχάς, πολλὰ τῶν ὁποίων, καθ' ἃ ὁ ἴδιος σημειοῦ, «ἠρίστευσαν ἀνδρῶν οὐκ ἔλαττον»⁷, διαγράφει μετὰ σαφηνείας τὰς μοναχικὰς ὑποχρεώσεις, καθὼς καὶ τοὺς ὅρους πραγματοποίησεως καὶ τηρήσεως αὐτῶν.

Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς καὶ κύριος στόχος ὀφείλει πάντοτε νὰ εἶναι — ἐπισημαίνει ὁ Μ. Βασίλειος — ἡ ἐπιμέλεια καὶ προαγωγὴ τῆς ψυχῆς, ὥστε «τῇ μὲν παραφυλακῇ φυγεῖν τὴν τῶν ἀτόπων ἐνέργειαν, τῷ δὲ ζήλῳ κατορθῶσαι τὴν τῶν καλῶν πράξιν»⁸. Τοῦτο ἄλλως τε, παρατηρεῖ ἀλλαχοῦ, εἶναι τὸ ἔργον τοῦ μοναχοῦ· «τὶ ἄλλο γε, ἢ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν, πᾶσαν σχολὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄγοντας; Οὐ δὴ οὖν τῷ σώματι δουλεύετον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἀλλὰ τῇ

ψυχῇ τὰ βέλτιστα ποριστέον»⁹. Ἐν τούτοις, ἀκριβῆ ἔχων τὴν περὶ τοῦ σώματος ἀντίληψιν, θεωρεῖ καὶ τοῦτο «οὐ μεμπτόν τοῖς ὀρθῶς περὶ αὐτοῦ γινώσκειν ἐθέλουσι»¹⁰. Ἡ ψυχὴ ὅμως, «ἢ τὸ νοερόν αὐτῆς ἐν νήψει καὶ ταῖς προσηκούσαις ἐνεργείαις διαφυλάττουσα» καὶ ἐξασκοῦσα «τὸ ἑαυτῆς ἦθος πρὸς τὸ ὀρθόν καὶ δίκαιον, κόσμιόν τε καὶ εἰρηνικόν»¹¹, ὀφείλει νὰ καταστῆ καὶ νὰ εἶναι ἡνίοχος καὶ κυβερνήτης αὐτοῦ. «Ὅθεν, ἀεπεὶ διπλοῦς ἄνθρωπος, διπλοῦν εἶναι προσήκει καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς σπούδασμα, πόνους τε σώματος καὶ ψυχῆς ἀσκήμασι κατορθούμενον»¹². Εἰς τοὺς πόνους τοῦ σώματος περιλαμβάνει τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ τὴν συνεχῆ προσπάθειαν πρὸς κάθαρσιν καὶ νίκην κατὰ τῶν παθῶν, εἰς δὲ τῆς ψυχῆς τὰ ἀσκήματα τὴν νοερὰν προσευχὴν. Ἡ προσευχὴ, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, ὀλοκληρώνει καὶ ἐνισχύει τὴν ἄσκησιν. Δι' ὃ καὶ γράφει: «δεῖ οὖν τὰ μὲν παρ' ἑαυτοῦ εἰσφέρειν πάντα, βοᾶν δὲ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα συμμαχήσῃ αὐτῷ»¹³.

Διὰ πάντα ταῦτα ὑπῆρξε τοσαύτη ἡ ἐπίδρασις τοῦ Μ. Βασιλείου εἰς τὴν περαιτέρω διαμόρφωσιν τοῦ μοναχικοῦ βίου, ὥστε αἱ περὶ μοναστηρίων διατάξεις του ἐπηρέασαν τὸν καθόλου χριστιανικὸν μοναχισμόν. Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπεβλήθησαν γενικῶς, εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμόν, ὥστε οἱ Δυτικοί, ἐσφαλμένως βέβαια, νὰ ὀνομάζουσι τὸν ἡμέτερον μοναχισμόν «Βασιλειανὸν τάγμα».

*

Δυστυχῶς, εἰς μίαν βραχεῖαν ἐκ προχείρου προσφώνησιν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δώσωμεν ἔστω καὶ γεῦσιν τινὰ τῶν περὶ μοναχικοῦ βίου ὑπερόχων διδασκαλιῶν τοῦ μεγάλου τούτου τῆς Ἐκκλησίας Πατρός. Δι' ὃ καί, περιοριζόμενοι εἰς αὐτὰ τὰ ὀλίγα, ἐπαναλαμβάνομεν τὰς συγχαρητηρίους προσήσεις ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου Διεθνοῦς Συνεδρίου καὶ εὐχόμεθα ὀλοφύχως, ἵνα διὰ τῶν σοφῶν εἰσηγήσεων, αἵτινες θὰ ἐπακολουθήσουν, ἐξαρτῆ πρεπόντως ἡ ὀρθὴ θέσις τοῦ Μ. Βασιλείου ἐναντι τοῦ μοναχισμοῦ, ἣτις εἶναι καὶ θέσις τῆς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ μοναχισμὸς εἰς τὴν σύγχρονον ὑλόφρονα καὶ τεχνοκρατικὴν ἐποχὴν μας, ἀναζωπυρούμενος, ἀναδειχθῆ ἄληθης δύναμις εἰς τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, εἰς τὸ ὀρθῶς ἐνεργεῖν καὶ πράττειν καὶ εἰς τὸ ὀρθῶς οἰκοδομεῖν ἐν τῷ Σώματι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

† Ὁ Κίτρος ΒΑΡΝΑΒΑΣ

2. Λόγος Ἀσκητικὸς Β' 2,23.

3. Ἀσκητικαὶ Διατάξεις ΙΗ' 2, 9.

4. Ἐνθ' ἀνωτέρω ΛΔ' 2, 25.

5. Ἐπιστ. 213,2.

6. Ἀσκητικαὶ Διατάξεις ΙΗ' 1,23.

7. Ἀσκητικὴ προδιατύπωσις 3,30.

8. Ἀσκητικαὶ Διατάξεις, Προοίμιον 1,10.

9. Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὀφελούτων λόγων, 9,16.

10. Ἀσκητικαὶ Διατάξεις Β' 2,7.

11. Ἐνθ' ἀνωτέρω Β' 2,1.

12. Αὐτόθι Δ' 3,26.

13. Αὐτόθι Α' 4,25.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ,

ΤΟΥ ΙΔΡΥΤΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

ΕΚ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ ΤΗΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΑΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑΣ*

Περιελθὼν τοίνυν καὶ διασκοπήσας ἄπαν τὸ ὄρος ἐς τὰ μάλιστα, ἄνθρωπὸν τινὶ αὐτορόφῳ περιτυγχάνει ὄπερ εἴσω γενόμενος, καὶ τὴν κρίσιν τοῦ πράγματος ὄψεσιν αὐταῖς ἐπιτρέψας, τοιοῦτον εἶναι κρίνει, οἷον δὴ καὶ ἐζήτει. Ἐνθεν τοι καὶ ἀρξάμενος, ὄλοις τρισὶν ἔτεσι καὶ μηνσὶν ἐξ ἀπαρτίζει τὸ ἔργον, ἔνδον τοῦ ἀνθρώπου νεῶν δευμάμενος, καὶ τῇ πανάγῳ μητρὶ τοῦ Θεοῦ λόγου τούτου ἀφιερῶσας ὡς ἔοικε γὰρ μονώτατός τε ὢν καὶ μηδένα ἔχων τὸν συνεφαπτόμενον αὐτῷ τοῦ ἔργου, πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἀπόρως ἔχων ἀναλωμάτων, αὐτοχειρία τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἐργαζόμενος ἐπὶ τοσοῦτοις ἔτεσι πέρας ἐδεδώκει τῷ ἔργῳ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα κατὰ νοῦν εἶχε τῷ ἀγίῳ καὶ ὁ λόγος ἡδονῆς ἀνάπλευς καθειστήκει, ἅτε κατὰ τὸ δοκοῦν Θεῷ εἰς ἔργον ἐκδεδηκόςτος τοῦ ἐγχειρήματος, ὃ παρά τῆς ὄψεως ἐπετάττετο, εἰς δευτέρους αἰθῆς ἀγῶνας πρὶν καὶ καταθέσθαι καταβαίνειν ἀναγκάζεται παρά προσδοκίαν. Ὁ γὰρ φανεὶς αὐτῷ ἄγγελος κατὰ τε τὴν Παλαιστίην καὶ ἅπαξ καὶ δευτέρον καὶ περὶ τὴν Χριστοῦπολιν διαπορευόμενῳ ποίαν ὁδὸν τράποιτο, ὃ αὐτὸς κἀναυθὰ γε ἐπιφαίνεται, μὴ τὸ ὄρος εἶναι λέγων αὐτῷ εἰς ὃ ἐπετάττετο ἀπελθεῖν καὶ τὸν νεῶν ἀνεγειραῖ, ἀλλ' ἕτερον ὡς Ματικία ὄνομα πρὸς ὃ δὴ καὶ πορεύεσθαι διὰ ταχέων καὶ νεῶν ἐκεῖ μείζω τε καὶ πολυτελέστερον πάσῃ σπουδῇ τοῦ προτέρου καθιδρύειν. Τί οὖν ὁ πατήρ; Ἄρα ἰλιγγίασε πρὸς τοῦπίταγμα, καὶ εἰς τὰ ὀπίσω ἔγνωκε πορευθῆναι, ἅτε καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν προτέρων πόνων καὶ δεόμενος ἀναπαύσεώς τινος, ἵνα συλλέξῃ σθένος; Οὐ μὲν οὖν. Ἄλλ' εἰδὼς τὸν πολλῶν ἀγῶνων τὸ μέτρον, καὶ πολλῶν στεφάνων, μᾶλλον δὲ καὶ πλοκασίων παραίτιον ὄν, ἀσιμένως ἐδέχετο τὰ ἐντάλματα. Ἦδει γὰρ ὅτι, εἰ καὶ μὴ τοιοῦτοις ἀγῶσι μὲν οὖν εἶχε τὴν σάρκα, ὁμοίως ἂν ταύτην ἐδάμαζεν, οἷς καὶ προτοῦ. Διὰ τοι τοῦτο καὶ ταύτη τὸς ἀσκητικὸς ἀγῶνας ἀναπληροῦν ἠγούμενος, σὺν προθυμίᾳ πολλῇ πρὸς τὸ εἰρημένον ὄρος ἐχώρει. Ἀφιγμένος οὖν παρά τινα κώμην, ἣτις ἐπιχωρίως Τζερνίστα καλεῖται, παρά τινα ξενίζεται τῶν ἐκεῖ, ἀνδρὶ θεοφιλεῖ τε καὶ περὶ πλείστου ποιουμένῳ τὸ διαναπαύειν τοὺς ξένους. Παρὰ τῇ ἐκείνου τοίνυν καταλύσας οἰκίαν, καὶ ξενίας προσηκούσης ἐπιτυχῶν, πυθάνεται καὶ περὶ τοῦ ὄρους· ὃ δέ, «Διαναπαύου», φησί, «τίμιε πάτερ», —ἐσπέρα γὰρ ἦν— «καὶ αὐριον ἐγὼ σοι μέχρι τοῦ ζητουμένου καθηγήσομαι ὄρους». Πείθεται τῷ οἰκοδεσπότῃ ὃ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην διαναπαύσας ἑαυτὸν

ἐκεῖ, ἅμ' ἡμέρα ἠγούμενου τοῦ δηλωθέντος ἀνδρὸς παρὰ τὸ ὄρος ἔρχεται.

Ὡς δ' ἐγένοντο καὶ ἄμφω ἐκεῖ, ὃ μὲν ἀνὴρ ὑπέστρεφεν οἴκαδ' ὃ δὲ ὄσιος περιελθὼν πανταχόσε τὸ ὄρος καὶ ἀκριβέστατα περιαθροίσας παρ' ὄλοις τρισὶν ἡμέραις εἰς τὴν δηλωθεῖσαν καὶ αὐτὸς ἐπάγεισι κώμην καὶ καταλύσας αἰθῆς παρά τῇ οἰκίᾳ τοῦ καὶ πρότερον ξενίσαντος αὐτόν, πέλεκύν τε καὶ δίκελλαν τὸν ἀγρότην αἰτεῖται, ὡς ἂν τῷ μὲν, μέρος τι τῆς ὕλης ἔχῃ διακόπτειν εἰς δίοδον τῇ δέ, διασκάπτειν ἔνθα τοὺς θεμελίους ἐμελλε τοῦ νεῶ καταβάλλεσθαι. Λαβὼν οὖν τὰ σιδήρια, ἢ τάχους εἶχε ἐπὶ τὸ ὄρος αἰθῆς ὑπέστρεφεν. Ἦν δὲ δύσβατον ἐς τὰ μάλιστα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καὶ παντελῶς ἄβατον, ὕλη μυρία συνηρηφές καὶ θηροὶ μόνοις ἀγρίοις εἰς δίαίταν ἐπιτήδειον. Τί οὖν εἰκὸς ἦν πάσχειν ἄνδρα πρὸς τοσοῦτων πόνων γέμον ἐπίταγμα, ξένον τε ὄντα καὶ πένητα, καὶ μηδένα ἔχοντα τὸν συνεφαπτόμενον αὐτῷ τοῦ ἔργου, πλὴν Θεοῦ; Οὐκ ἀποροῦντα στρέφεσθαι εἰς τοῦπίσω καὶ συγγνώμην αἰτεῖν τὸν προστάττοντα, καὶ τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς ἀπορίας; Οὐκ ἀπὸ προσώπου φεύγοντα τοῦ Θεοῦ, ὡς περὶ πάλαι ποτὲ ὁ Ἰωνᾶς, ἀποπλεῖν εἰς γήσους μακράς, ὡς ἂν ἄλλος τις καὶ τῶν δυνατωτέρων καὶ τῶν εὐπωριτέρων τὸ ἔργον τοῦτ' ἀναδέξῃται; Ἄλλὰ καὶ περὶ τοσοῦτου καὶ τοιοῦτου τοῦ ἐπιτάγματος ὄντος, ὅμως αὐτὸς οὐκ ἐνεδοίασεν, οὐκ ἀνεβάλετο, οὐδ' εἶπεν· «Ἐχε με παρητημένον διὰ τὸ καὶ τὸ ἀσθενὲς εἰμι· οὐκ εὐπωρῶ χρημάτων· πολλῶν χειρῶν δεῖται τὸ ἔργον». Οὐδὲν τοιοῦτον οὐτ' εἶπεν οὐτ' ἐγενόησεν· ἀλλ' εἰδὼς ὅτι πάντα τῷ πιστεύοντι δυνατά, ἔργου εἶχετο, τὴν τε ὕλην τέμνων καὶ δίοδον ἐργαζόμενος.

Ἐπὶ πολλαῖς τοίνυν τῷ ἔργῳ τούτῳ κατατεινόμενος ταῖς ἡμέραις, ἐξεκάθηρέ τε τὴν ὁδὸν πόνῳ πολλῷ, καὶ τὸν τόπον ἔφθασεν εἰς ὃν ἔδει τὸ φροντιστήριον δομηθῆναι. Ὡς δ' ἐνταῦθα ἐγένετο, ἐπεχείρησε σκάπτειν, ἐφ' ὃ τοὺς θεμελίους καταβαλέσθαι. Καὶ πρὶν ἢ ἐπὶ πολὺ τὸ τῆς γῆς ἐπίπεδον ἀναρρηγγύνειν, θαυμάσια τὰ ἔργα σου Κύριε, ὁρᾷ θεῖον ἐκτύπωμα σταυρικόν· ὃν ταῖς χερσὶν ἀνελόμενος, περιεπτύσσετό τε ὁμοῦ καὶ καθησπάζετο τῷ στόματι προσεγγίσας, «Σταυρέ», λέγων, «πανσεβάσμιε τοῦ Χριστοῦ· σταυρέ, βασιλέων τὸ κραταίωμα· χριστιανῶν ἀπάντων τὸ καύχημα καὶ ἀντίληψις ἐμῆ τοῦ ταπεινοῦ, ἐνίσχυσον τὴν ἐμὴν πρὸς τὸ παρὸν ἔργον ἀναξιώτητα· καὶ δὸς τῇ δυνάμει σου τῇ μεγάλῃ πόρον, δι' οὗ δύνησόμεθα εἰς πέρας τὰ τοῦ ἐγχειρήματος ἀγαγεῖν· ὁρᾶς γὰρ τὴν ἐμὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 42 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

δση, μόνῳ τῷ φόβῳ καὶ τῷ πόθῳ τοῦ ἐν σοὶ ὑψωθέντος θαρροῦντός με καὶ τοῖς ὑπὲρ δύναμιν ἐπιχειροῦντος. Ἀλλά μοι νῦν τὴν σὴν, εἰ καὶ ἄλλοτε ποτε, βοήθειαν ἐπιχορήγησον ἐπικαλουμένῳ, πόρον ἐν ἀμηχανοῖς εὐρίσκων».

Ταῦθ' ἤδονῃ καὶ δάκρυσι σύμμικτος ἐπευξάμενος, πάλιν ἤρξατο σκάπτειν καὶ πάλιν ἕτερον βλέπει σταυρόν. Συνομοία δὲ καὶ τοῦτον ἀνεγόμενος εὐλαβεῖα, οὐκ εἶχεν ὅτι καὶ γένοιτο ὑπὸ περιχαρείας, καλῆς ἀρχῆς καὶ προσοίμα τῶν προκειμένων τὴν φανέρωσιν τούτων τιθέμενος. Ἀμέλει τοι καὶ οὐ διημάρτανε τῶν ἐλπίδων· μεγάλα γὰρ τὰ ἐξ ἐκείνου θαύματα καθ' ἑκάστην διὰ τούτων ἐπετελεῖτο· τυφλοὶ γὰρ προσερχόμενοι, τὸ ὄραν ἀπελάμβανον· χωλοὶ, τὸ ἄλλεσθαι· κωφοὶ, τὸ λαλεῖν ὁμοῦ καὶ ἀκοῦειν· λεπροὶ, ἐκαθαίροντο· δαιμονῶντες, ἐσωφρονίζοντο, θάττον ἢ λόγος τῶν πνευμάτων ἀπελαυνομένων τῶν ἀκαθάρτων· ἐνὶ λόγῳ, ὅσα δι' ἑαυτοῦ τὰς ἐπὶ γῆς μετὰ σαρκὸς διατριβὰς ποιούμενος ὁ σωτήρ καὶ ἀνθρώποις συναναστρεφόμενος, τσαῦτα καὶ διὰ τούτων ἐποίει θαύματα ὁ καὶ τότε καὶ νῦν ὁμοίως τῆς τῶν ἀνθρώπων κηδόμενος φύσεως, καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῖν πραγματευόμενος, ὁ πλούσιος ἐν ἐλέει, καὶ τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας ἀντιδοξάζων, καὶ μεγίστας δωρεαῖς ἀμειβόμενος. Τοιούτων τοίνυν παραδόξων πραγμάτων ἐνεργουμένων, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅσον συνέρρει πλῆθος τῶν ὑπὸ παντοίων νοσημάτων δαπανωμένων. Οὐδεὶς γὰρ ἦν ὁ ὑπὸ τοῦ νοσήματος κατεχόμενος, ὃς ἐπεὶ προσέλθοι τοῖς σεβασμίαις, οὐκ εὐθέως τὸ λυποῦν ἀποτινασσόμενος τὴν προτέραν ὑγίαν ἀπελάμβανεν.

Οὕτω ταχέως ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐπέτρεπε τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν ὁ τῶν θαυμασίων Θεός, καὶ παρακλήσει πολλῇ παρεκάλεσεν αὐτόν, πρὸς τε τὰ ἐξῆς τονώσας, καὶ προθυμίαν παρασχὼν παρὰ πολὺ μείζονα τῆς προτέρας. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ μετρίων εὐπορήσας ἀναλωμάτων, πρὸς τε τὸ ἔργον προθυμότερος ἦν, καὶ αὐτίκα τοὺς οἰκοδομήσοντας τὸν νεῶν ἐκάλει τεχνίτας. Οἱ δ' ἀφιγμένοι, οὐ πρότερον ἐνεχείρησαν κτίζειν, ἢ περὶ μισθοῦ ποιήσασθαι τινα ὁμολογίαν. Ἐπεὶ δὲ συνέδησαν τῷ πατρὶ, μισθὸν τούτοις ὑπεσχημένῳ τῆς τέχνης καὶ τῶν πόγων ἐκατόν δούναι χρυσίνους, ἢ δυοῖς εἰς εἶχον ἔργον ἤπτοντο. Περιμετρήσαντες γὰρ αὐτίκα τὸν τόπον, εἶθ' ὑπορῦξαντες, τοὺς θεμελίους ἐπήγγυντο· ἐφ' οἷς ἀρξάμενοι κτίζειν, Θεοῦ συναιρομένου, νεῶν ἐδείμαντο διαφερόντως διαπρεπέστατον. Ὅς δὴ καὶ ἐς δεῦρο σωζόμενος, πάσαις ὄψεσι θαῦμα μέγα κινεῖ· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ χοροὶ μοναζόντων ἐν αὐτῷ τοὺς ἱεροὺς ἄδοντες ὕμνους καὶ προσευχόμενοι, ἰλεοῦνται μὲν ἑαυτοῖς, ἰλεοῦνται δὲ ἡμῖν τοῖς εὐχῶν δεομένοις τὸ θεῖον· μηδέσιν ἄλλοις, Θεῷ δὲ καὶ ἑαυτοῖς συγγινόμενοι. Οἷς ἔργον, τὸ ὁπόσαι ὦραι τὰ μεγαλεῖα τοῦ κτίσαντος ἀνυμνεῖν, καὶ ταῖς θεαῖς ἐντρυφᾶν θεωρίαις, τὸ ἡγεμονικὸν καθαιρομένοις καὶ φωτιζόμενοις καὶ τελειομένοις· οἷς μέλον τὸ ἀδιαλείπτως προσεῦχεσθαι, καὶ τὴν βασιλείαν μόνον ἐπιζητεῖν τὴν οὐράνιον, μηδὲν ἄλλου τῶν γῆινων λόγον ποιουμένοις· ὧν τοῖς ἰδρῶσι καὶ τοῖς ἀσκητικοῖς ἀγωνίσμασι Θεὸς τὴν ἐρημίαν ταύτην πολιτείαν ἐργάσατο πνευματικὴν, στεῖρᾶν τε

οὔσαν πρώην καὶ ἄγονον, νῦν δὲ εὐθυνομένην πολλοῖς τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασιν. Ὡ τοῦ θαύματος! Ἡ θηρίαις δίαίτα, νῦν ἱερῶν ἀνδρῶν καταγώγιον· ἢ ἄβατος, βάσιμος πᾶσι τοῖς διψῶσι τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν· ἢ ξηρὰ καὶ ἀνικμος πρώην, νῦν ποταμὸς ὄλος ἀναδύσει πνευματικῶν διδαγμάτων. Ὡς μεγάλη σου, Χριστέ, ἢ φιλανθρωπία· ὡς ἀνυπέβλητος ἢ εὐσπλαγγία· ὡς ἀνείκαστος ὁ ἔλεος· ὅφ' ὧν παρακαλούμενος, οὐ μόνον τοὺς οὐρανοὺς κλίνεις, καὶ καταβάς τὴν ἡμετέραν προσλαμβάνεις ἀτρέπτως καὶ ἀσυγγύτως φύσιν ἐκ τῆς πανάγου σου καὶ παρθένου Μαρίας, καὶ ἀνθρώποις συναναστρεφόμενος, καὶ τελῶναις συνέσθων καὶ ἀμαρτωλοῖς, πᾶσαν μὲν νόσον καὶ μαλακίαν θεραπείεις, ἰώμενος τὰ συντρίμματα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἀνακτιζὼν καὶ ἀναχωνεύων τὸν παλαιὸν ἡμῶν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καινήν δὲ πολιτείαν εἰσάγεις διὰ τοῦ εὐαγγελίου σου τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τέλος πάσχεις δι' ἐμὲ τὸν κατὰκριτον ὁ ἀπαθῆς τῇ θεότητι, ὄνειδισμοὺς ὑπομείνας καὶ κολαφισμοὺς καὶ ραπίσματα, καὶ φραγγελίῳ μαστίχῃ καὶ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιτίθεσαι ὑπὸ στρατιωτῶν ἀτάκτων ἐμπαροινούμενος, καὶ ὡς βασιλεὺς δῆθεν προσκυνούμενος, ὁ πάσης κτίσεως τῷ ὄντι βασιλεὺς ὄρατῆς τε καὶ νοουμένης, καὶ σταυρὸν καταδέχη καὶ θάπτῃ· οὐ ταῦτα μόνον διὰ τὴν ἐμὴν ἀμαρτίαν ὁ ἀναμάρτητος παθεῖν καταδέχη, ἵν' ἐγὼ σωθῶ καὶ τοῦ παλαιοῦ πτώματος ἀνακληθῶ, ὡς φησιν ὁ θεορρήμων Γρηγόριος, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν παντοίας ὁδοῦς οὐ παύη τέμνων μοι σωτηρίας διὰ τῶν ἀποστόλων, διὰ τῶν μαρτύρων, διὰ τῶν ἀσκητῶν, ὁδηγοὺς ἡμῖν τούτοις προβαλλόμενος τῶν καλλίστων, ὡς ἂν κατ' ἔχρος ἐπόμεινοι τούτοις, τῶν ἐπηγγελμένων τοῖς ἀγαπῶσι καὶ ἐκζητοῦσι τὸ σὸν ἅγιον ὄνομα καταξιωθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Εἶεν.

Τοῦ θεοῦ δὲ νεῶν πέρας εἰληφότος, καὶ τῇ παρθένῳ Μαρὶάμ ἀφιερωθέντος, τοὺς ὑπεσχημένους οἱ τεχνίται μισθοὺς τὸν ἅγιον εἰσεπράττοντο. Ὁ δὲ, μὴ ἔχων ἀποδοῦναι τούτους ἀνελλιπεῖς, μᾶλλον δὲ πολλοσθημῶν τῶν ὄλων ἀποδιδούς· δέκα γὰρ μόνων χρυσίνων κύριος ἐτύχχανεν ὧν, καὶ πλέον ἢ τούτους οὐκ εἶχεν ἄλλο τι ἀποδιδόναι, ἀνάπτει τὸν θυμὸν τοῖς ἀνθρώποις καθ' ἑαυτοῦ· οἱ δὴ καὶ πολλὰς αὐτὸν πρότερον ὕδρεσι πλύναντες, ἀπατεῶνά τε καλοῦντες καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ὑποκρινόμενον, οὐκ ὄντα ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτον· — τοιοῦτον γὰρ ἔστι φύσις φιλόχρυσος· οὐκ οἶδεν αἰδεῖσθαι τὰ εὐλαβεῖας ἄξια· πάντα δεύτερα τίθεται τὰ τοῖς ἄλλοις τιμώμενα, πρὸς τὸ τυχεῖν μόνον τῆς ὕλης ἢς ἤττηται, — ἔπειτα καὶ σχοινίαις συνδοῦσιν οὐκ ἄκοντα, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης αἰτήσαντα τοῦτο, ἢ, τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, τῷ προειδέναι τὸ ἀποθησόμενον· καὶ γὰρ ἀκούσαντες οἷον εἰλήφει τέλος τὸ πρᾶγμα, εἴσεσθε καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας τὸ εὐμήχανον, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν τοῦ ἀνδρὸς πίστιν τε καὶ δεβαίαν ἐλπίδα. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ σκληροὶ καὶ ἀνελεήμονες ἐκείνοι τὸν ὄσιον περιγακωνίσαντες, ὡς ἐπ' αἰσχροῖς εἶλον ἐαλωκότα, οὔτε τὸν Θεὸν φοβούμενοι καὶ τὴν ἱεράν οὐ φρίσσοντες ὄψιν ἐκείνην, τὴν εὐθὺ τοῦ ἄστεως ὦ ὄνομα Δράμα ἐστέλλοντο, ἐλπίζοντες ἐκεῖ τοὺς μισθοὺς ἀπολήψασθαι,

ιδόντος τινός τῶν φιλοχρίστων τὸν ὄσιον καὶ τῆς συμφορᾶς αὐτὸν κατοικτεύραντος, καὶ δι' ὃν εἴλκετο χρυσὸν καταβεβληκόςτος ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐπὶ ταύτης οὖν τῆς ἐλπίδος ὄχούμενοι, ἀπὸ τοῦ ὄρους κατήεσαν, ἔλκοντες καὶ τὸν ὄσιον περιηγκωνισμένον.

Ὡς δὲ κάτω που περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους ἐγένοντο, ἔνθα καὶ πεδιάς ἐδόκει τις εἶναι, ἐξ ἧς ἀπαλή τε πόα καὶ πολλή σφόδρα πάνυ ἀνεδίδοτο καὶ δένδρα εἰς ὕψος τε μετεωριζόμενα καὶ πυκνοὶς τοῖς κλάδοις κομῶντα ἱκανῆν καὶ ἐπιτηδεῖαν σκιὰν εἰς ἀναφυχὴν τοῖς ἐθέλουσιν ἐνεποιεῖ τῶν ὁδοιπορούντων ὑπ' ἐκείνοις διαναπαύεσθαι, ὁρῶσιν ἄνδρας τινὰς τῶν ἐν ἀξιώμασι, καθὼς εἰκάζειν ἐδίδου ἢ τε περὶ αὐτοὺς θεραπεία καὶ τὸ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς πλήθος, ὑπὸ τοῖς δένδροις καθημένους καὶ τὸν ἐκ τοῦ ἡλίου πολὺν φλογμὸν — θέρος γὰρ ἦν — ἀναφύχοντας. Οἱ δὲ ἦσαν δύο τινὲς τῶν ἐν τέλει, ὧν τῷ μὲν Νεόφυτος, θατέρῳ δὲ Νικόλαος ὄνομα, ἐκ τῆς Κωνσταντίνου παρὰ τοῦ τρικαῦτα τῶν Ρωμαίων κρατουῦντος πρέσβεις ὡς τὸν Τριβαλὸν ἀποσταλέντες, καὶ τότε ἐπανιόντες, κάκει διαναπαυόμενοι, οὐ κατὰ τύχην μᾶλλον ἢ προνοίας θείας οἰκονομίαν, ὡς ἂν τὸν τε ὄσιον τοῦ δεινοῦ λυτρῶσαι τε πειρασμοῦ, καὶ αὐτοὶ τὴν πρὸς σωτηρίαν φέρουσαν ὁδηγηθῶσιν ὁδόν. Ἐπειδὴ γὰρ πλησίον αὐτῶν τοὺς τὸν ὄσιον ἔλκοντας εἶδον γεγενημένους, καὶ αὐτὸν ἐπόμενον σὺν πολλῇ τῇ ταπεινοφροσύνῃ, ἐπιθαλόντες τὰς ὄψεις τῷ ὄσιῳ περιεργότερον, καὶ κατανοήσαντες αὐτόν, τό τε εἶδος ἀγγελικὸν καὶ ἀγγελικώτερον τὴν διάνοιαν ἀπὸ γὰρ τῆς ἔξωθεν καταστάσεως συμβάλλειν εἶχον καὶ τὸν ἐνδοθεν πλοῦτον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐξανέστησάν τε παραχρῆμα καὶ τραχυτέροις πρὸς τοὺς ἔλκοντας ἐχρήσαντο ῥήμασιν, «Ὁ τοῦ χάριν», λέγοντες, «κάκιστοι πάντων ἀνδρῶν, τὸν θεοειδῆ τοῦτον ἀνθρωπὸν περιαγκωνίσαντες ἔλκατε, οὔτε τὸν Θεὸν φοβούμενοι, καὶ μηδένα τῆς κοινῆς ἡμῶν φύσεως οἴκτον ποιούμενοι, ἢ τὴν πρὸς ἀλλήλους νομοθετεῖ συμπάθειαν; Οὐχ ὅσον τάχος ἀνήσετε τὸν ἅγιον τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ αἷτιον ἐρεῖτε τῆς συμφορᾶς». Τρόμος ἐπὶ τούτοις καὶ φρίκη τοὺς ὕδριστάς τε ἅμα καὶ κολαστάς τοῦ ὄσιου λαμβάνει καὶ τὸν μὲν, ὑπὸ τρεμουσῆς χερσὶ, τῶν δεσμῶν παρευθὺς ἀνιάσι, καὶ τὸ αἷτιον εἰπόντες, οὔτε ἐπηγέθησαν, καὶ τοὺς ἐκατὸν ὄμων ἀπολαμβάνουσι χρυσοῦς παρὰ τῶν ἐπιφανῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, οἴκτον λαθόντων τῆς ἀλήπτου ψυχῆς ἐκείνης. Εἶδτε τὴν σοφὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, πῶς καὶ ἐν τοῖς ἀπόροις πόρον οἶδεν εὐρίσκειν, καὶ τὸ τοῦ ὄσιου εὐελπί καὶ προορατικόν; τοῦτο γὰρ οἶμαι καὶ προβλέπων, χαίρων εἴλετο τὰ δεσμά.

Ἄλλ' ἐπειδὴ γε οἱ μὲν τεχνῖται τοὺς τε μισθοὺς σώους ἀπειληφότες καὶ συγγνώμης τυχόντες ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις παρὰ τοῦ ὄσιου οἴκαδε ἐπαγήεσαν, αὐτὸς δὲ ὑπελιμπάνετο μετὰ τῶν δηλωθέντων ἐνδόξων ἀνδρῶν, τί χρῆ λέγειν ἃ γε αὐτοῖς διείλεχται καὶ μεθ' ὅσης τῆς ἰλαρότητος; τί δὲ ἄλλο γε, ἢ Θεοῦ φωνᾶς; δι' ὧν τοσοῦτον ἐξήρτησε τῆς αὐτοῦ γλώττης ἐκείνου, ὥστε καὶ παραιτεῖσθαι τὸν μοναστήν ὑπέρχεσθαι τότε δῖον, καὶ μηδαμῶς ἐπανιέναι πρὸς τὸν κρατοῦντα. Οὐ-

τως ἠττήθησαν τῆς πνευματικῆς σειρήνος τῶν λόγων τοῦ ἀνδρός. Ὅθεν καὶ τότε μὲν δεξιὰν ἐμβάλοντες τῷ ἁγίῳ, τῆς πρὸς τὴν εὐδαίμονα πόλιν ἀπαγούσης ἤπτοντο. Εἰς ἦν καὶ διασωθέντες, καὶ τὰ τῆς πρεσβείας τελεκότες μεγάλαις τιμῶν δωρεαῖς, εἶτα μικρὸν τινα χρόνον διατρίψαντες ἐκεῖ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐνδιαθέμενοι, τῶν τε προσόντων αὐτοῖς τὰ μὲν τοῖς πέννησι διανείμαντες, τὰ δ' ἀποχαρισάμενοι τοῖς οἰκέταις, τὰ πλείω δὲ καὶ λαθόντες μεθ' ἑαυτῶν, χαίροντες ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν ὄσιον ὅς καὶ λίαν ἀσμένως ὑποδεξάμενος, κείρει μὲν αὐτοῖς παραχρῆμα τὴν τρίχα, καὶ τὸ μοναδικὸν ἀμφιέσας σχῆμα τοῖς ἐνασκουμένοις ἐγκαταλέγει τῇ μάνδρᾳ μοναχοῖς. Εἶτα περὶ οἰκοδομίας τε κελλιῶν καὶ ἐμφυτεύσεις ἀμπελώων καὶ παραδείσων ἀπασχολήσας ἑαυτόν, ἐντὸς ὀλίγου πάντα ταῦτα εἰς πέρας ἤγαγε.

Μετὰ δὲ ταῦτα πανταχόσε τῆς φήμης διατρεχούσης καὶ τὰ περὶ τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν μονῆς διαφανῆ καθιστώσης, καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν τὴν ἡμέραν ἠϋξάνε τε καὶ ἐπὶ μείζον προέκοπτεν ἢ τε μονῆ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, πολλῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ καὶ τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν πιπρασκόντων καὶ παρὰ τοὺς πόδας φερόντων καὶ τιθεμένων τοῦ ὄσιου. Εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα, καὶ πέρας ἐλάμβανε τὰ κατὰ τὴν μονὴν τῷ ὄσιῳ χρηστόν.

Ἐδεῖ δὲ ἐκδημίας ἢ ἐπανόδου πρὸς Θεὸν αὐτῷ καὶ τοῦ λαβέσθαι τῶν ἐλπίζομένων, δι' ἃ καὶ ἐκακοπάθει. Παρῆν ἢ τῆς ἐκδημίας ἡμέρα καὶ ὅσα τῆς ἐκδημίας ἦς θεόθεν ἀποκαλυφθείσης αὐτῷ, ἐπισυνάγει τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχοὺς ὅσον τάχους, κάπὶ τῆς κλίτης ἀνακαθίσας, — νοσῶν γὰρ ἦν καὶ τὰ τελευταῖα πνέων, — τοιοῖσδε πρὸς αὐτοὺς ἐχρήσατο ῥήμασιν· «Ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνα, δοκοῦν τῷ Θεῷ ἤδη τοῦ βίου μεθίσταμαι καὶ χαίρω πρὸς τὸν ποθούμενον ἀγαλῶν· οἶδα γὰρ συνεσόμενος αὐτῷ καὶ τῆς ἀπεράντου βασιλείας αὐτοῦ μεθέξων, ὑπὲρ ἧς τοὺς μυρίους ἀνέτηλιν πόνους καὶ πειρασμούς, ὧν καὶ ὑμεῖς μάρτυρες, ἐξ ὅτου τὴν μονὴν ταύτην συνεστησάμην ἐς τήνδε τὴν πολιάν πρὸς τοὺς ὄρατους καὶ ἄοράτους καθ' ἑκάστην ἐχθρὸν ἀντιπαρατατόμενος. Ὑμεῖς δὲ εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ πρὸς πάντας, εἰ δυνατόν ἐν τούτῳ γὰρ γνώσονται πάντες ὅτι ἐστὲ μιμηταὶ τοῦ πράου καὶ εἰρηνικοῦ Χριστοῦ, ἐὰν εἰρηνεύητε πρὸς ἀλλήλους. Ἄπαξ ἠρνήσασθε τὸν κόσμον, καὶ μηδὲν ἔστω παρ' ὑμῖν πῦρ φιλόυλον. Τὴν ἀκτημοσύνην ἀσπάξεσθε· ἀφαρπάξει γὰρ τῆς ὕλης τὸν ἀσκητήν, καὶ συνάπτει Θεῷ. Τοῖς πρεσβυτέροις οἱ νεώτεροι ὑπεξίστασθε, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν νεωτέρων ἀνέχεσθε ἔστιν ὅπου παιδιόντων, ὅπερ ἀπεύχομαι. Προσεχέτω ἕκαστος ἑαυτῷ, καὶ μεμνήσθω τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, τῶν μὲν ὀπισθεν ἐπιλανθανόμενος, ἐπεκτεινόμενος δὲ τοῖς ἔμπροσθεν, εἴπερ ἐραστής ὄντως ἐστὶ τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν. Πάντες αὐξάνετε ἐν γνώσει καὶ χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς καὶ καταρτίσειεν ὑμᾶς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ ἀκεραίους τῷ μέγαλῳ δῆγματι παραστήσειεν αὐτοῦ». Ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τούτων ἤδη πρὸς ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς ὧν καὶ τῷ πλείστῳ μὲν...

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Η ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

**ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΟΣ
ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΣΧΟΛΗΣ**

ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

ὑπὸ τριῶν Ἡπειρωτικῶν Σωματείων ζητεῖται παρὰ τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν ἡ τροποποίησις τῆς Ριζαρείου Διαθήκης, ὥστε οἱ πόροι τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησίας νὰ διατίθενται, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῶν μέρος, διὰ διαφόρους ἀνάγκας τῆς Ἡπείρου καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἄλλων ἐπιδιώξεων παντελῶς ξένων πρὸς τοὺς σαφεῖς καὶ ὑπὸ πάντων γνωστούς σκοποὺς τοῦ Ριζαρείου Κληροδοτήματος.

Τὰ Σωματεῖα ταῦτα ἰσχυρίζονται εἰς τὴν σχετικὴν αἰτησίαν των πρὸς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν, ὅτι δὲν πραγματοποιεῖται, δῆθεν, ἡ θέλησις τῶν Ἐθνικῶν αὐτῶν Ἐδεργετῶν καὶ συνεπῶς ἐνδείκνυται ἡ, κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις των, «ἐπιωφελεστέρα ἀξιοποίησις» τῶν ἐσόδων του.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνωτέρω προσπάθειας ἀνατροπῆς τῆς Διαθήκης καὶ διαλύσεως, ἐν τῇ οὐσίᾳ, τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν προέβη εἰς τὴν κατωτέρω Ἀνακοίνωσιν.

Ἀθῆναι, 15 Νοεμβρίου 1979

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν μὲ κατὰπληξιν καὶ λύπην ἐπληροφόρηθη διὸ ὁρισμένα Σωματεῖα, τῶν ὁποίων ἡ ἔδρα εἶναι εἰς τὴν Ἡπειρον, ὠδήγησαν τὴν Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν εἰς τὰ δικαστήρια μὲ σκοπὸν νὰ ἀνατρέψουν τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς, τῶν Ἐθνικῶν Ἐδεργετῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου Ριζάρη.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀπένειμε πρὸ ἐτῶν τὸ Χρυσὸν Μετάλλιον εἰς τὴν γεραρὸν Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν διὰ τὸν μακρὸν αὐτῆς βίον καὶ τὸ λαμπρὸν ἔργον της, ἔργον ἐθνικῆς Παιδείας. Δὲν εἶναι ἀληθὲς διὸ ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἔθεσαν οἱ ἀοιδμοὶ Ριζάρη διὰ τῆς διαθήκης δὲν ἐκπληροῦνται ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον ἴσως ἔχει συμβάλει ἐπὶ ἕνα καὶ ἡμῖς σχεδὸν αἰῶνα εἰς τὴν ἀνάδειξιν πνευματικῶν ἡγετῶν τοῦ ἔθνους. Ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, πολιτικοὶ ἄνδρες, καθηγηταὶ Γυμνασίων καὶ διδάσκαλοι ὑπῆρξαν μαθηταὶ τῆς Σχολῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία δὲν παρέδιδε μόνον εἰς αὐτοὺς τὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἦθος. Δὲν χρειάζεται νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ ὀνόματα διότι εἶναι ἴσως

πολλὰ καὶ ἴσως γνωστά, ὥστε νὰ θεωρῆται τοῦτο περὶ τὸν.

Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἶναι βεβαία διὸ ἡ ἐλληνικὴ δικαιοσύνη θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ μέγα ἔργον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ θὰ προσεταιρεύσῃ μὲ τὴν δικαίαν αὐτῆς ἐνυμηγορίαν ἴσως τὸ πνεῦμα, ὅσο καὶ τὸ γράμμα τῆς διαθήκης τῶν Ριζαρέων. Ἐὰν αὐτὰ διασαλευθῶν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἐνῶ ἐπὶ ἕνα καὶ ἡμῖς αἰῶνα ἦσαν σεβαστά, τότε θὰ εἶναι δύσκολον εἰς τὸ μέλλον νὰ ὑπάρξουν Ἐθνικοὶ Ἐδεργέται, διὰ τὴν θὰ γνωρίζουν διὸ ἡ βούλησις των δὲν θὰ εἶναι σεβαστὴ ἀπὸ τοὺς ἐπιγιγνομένους. Μὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἔρχεται νὰ συμπαρασταθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον διεξάγει σήμερον ἡ Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ καὶ νὰ ἐδχηθῇ ὅπως ἡ βούλησις τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς παραμείνῃ ἀδίκως.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τὰ ἐν λόγῳ Ἡπειρωτικὰ Σωματεῖα, εἰς δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν Τύπον, τῆς 5 καὶ 8 Ἰανουαρίου τ.ε., ἀνακοίνωσιν των, ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἀνωτέρω Ἀνακοίνωσις τῆς Ἀκαδημίας ἦτο «γεμάτη ἀφηρημένους γενικότητες καὶ ἀρκετὴ παρελθοντολογία», διότι, ὡς ἀναφέρουν, αἱ νῦν λειτουργοῦσαι εἰς τὴν Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν (Ἀνωτέρα καὶ Μέση), λειτουργοῦν πλημμελῶς, ὁ ἀριθμὸς των ἐν αὐταῖς φοιτῶντων μειοῦται διαρκῶς καὶ ἡ ἀπόδοσις των εἰς ἱερεῖς εἶναι πενιχρά, ἐνῶ δαπανῶνται μεγάλα ποσὰ διὰ τὴν συντήρησιν των καὶ τὴν μισθοδοσίαν πολυπληθοῦς προσωπικοῦ, μὲ ὑψηλοὺς μάλιστα ὑπαλληλικούς βαθμούς.

Ἡ ὑπὸ τῶν Σωματείων τούτων ἐπιδιωκομένη τροποποίησις τῆς Ριζαρείου Διαθήκης, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖται, ὡς γνωστόν, ὅπως 500 ο ἐκ τῶν ἐτησίων ἐσόδων τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς διατίθενται διὰ διαφόρους ἀνάγκας τῆς περιοχῆς τοῦ Ζαγορίου καὶ τῆς Ἡπείρου γενικώτερον, αἱ ὁποῖαι ὅμως οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Κλήρου, τὸ ἕτερον δὲ ἡμῖς (500 ο) ὅπως χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν συντήρησιν εἰς Ἀθήνας ἐνδὸς «Προτύπου Γυμνασίου μετ' Οἰκοτροφείου» (οὐχὶ βεβαίως Ἐκκλησιαστικοῦ), ἐνδὸς

«Προτύπου Κλασσικού Λυκείου Γενικής Κατευθύσεως» (συνεπώς οχι Έκκλησιαστικού) και μιὰς «Άνωτέρας Έκκλ. Σχολής τριετούς Φοιτήσεως» (έάν θέβαια θά υπάρξουν περισεύματα έκ των δημιουργουμένων ως άνω νέων επιδιώξεών της), χαρακτηρίζεται, εις τό αυτό δημοσίευμα, ως άγων διά τήν «έξυγιανσιν του έκπαιδευτικού καθεστώτος» τής Ριζαρείου Έκκλ. Σχολής, τό όποιον, τά έν λόγω Σωματεία, «θεωρούν ξεπερασμένο και καταδικασμένο από τίς κοινωνικές και άλλες συνθήκες τής έποχής μας».

Υπό τής Ριζαρείου Έκκλησιαστικής Σχολής έδόθη ή κατωτέρω άπάντησις εις τίς επικρίσεις τών Ήπειρωτικών Σωματείων έξ άφορμής τής Άνακοινώσεως τής Άκαδημίας Άθηνών:

Γνωρίζουν ασφαλώς τά Ήπειρωτικά Σωματεία ότι ή Άκαδημία Άθηνών δέν έξήρε διά πρώτην φοράν τό έργον τής Ριζαρείου Έκκλησιαστικής Σχολής, αλλά και κατά τό έτος 1966, δηλαδή πρό 14 μόλις έτών, ότε, έπ' ευκαιρία του έορτασμού τών 125 έτών από τής ιδρύσεώς της, άπένευμεν εις αυτήν τό «Χρυσούν Μετάλλιον, διά τήν λαμπράν και άκτινοδόλον χριστιανικήν αυτής δράσιν», τήν έχαρκτηρίζεν δέ ως «έστίαν άληθούς χριστιανικής και κλασσικής Παιδείας, έκ των κόλπων τής όποιας άνεδείχθησαν έξαιρετοι κληρικοί και Ίεράρχαι, ως επίσης και έπιφανείς έπιστήμονες εις όλους τούς τομείς τής έπιστήμης, με άκτινοβολίαν και πέρα των όριων τής Χώρας».

Θά ένθυμούνται άκόμη ότι και όλόκληρος ή Ήπειρος διά των εκπροσώπων και των δημοσιογραφικών όργάνων της, ως και όλόκληρος ό Έλληνικός λαός και αι Όρθόδοξοι Έκκλησίαι γενικώτερον συνεώρτασαν τότε μετά του Ίδρύματος τήν σημαντικήν αυτήν έπέτειον και έπήνεσαν τό έργον του. Ο «Ήπειρωτικός Άγών» π.χ. κρίνων τόν Παναγγορικόν τόμον του έορτασμού, έγραφεν, εις τό φύλλον του τής 14) 1) 70, δηλαδή πρό 10 μόλις έτών, ότι ή Ριζαρείος «άποτελει φυτώριον τής Όρθοδοξίας και μίαν ύποδειγματικήν Σχολήν έλληνοχριστιανικής μορφώσεως. Ένα Έκπαιδευτήριον στό όποιον ευεργετείται ή Έκκλησία και τό Έθνος».

Άλλά και σήμερα ή Ριζαρείος Έκκλησιαστική Σχολή, παρά τόν έπίμονον διασυρμόν του έργου της υπό των έπιθυμούντων να σφετερισθούν τούς πόρους της και των συνεργατών των και εις τήν Διοίκησιν τής Σχολής, ως μή ύφελεν, έπιτελεί λίαν άποτελεσματικώς τήν άποστολήν της, ως θεδαιοϋν ύπευθύνως, και δι' έπισήμων ανακοινώσεών των, και άλλοι, έκτός τής Άκαδημίας Άθηνών παράγοντες, κατά πολύ άρμοδιώτεροι ασφαλώς των Ήπειρωτικών Σωματείων, ως ή Ίερά Σύνοδος τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, τό Πανεπιστήμιον Άθηνών, αι Θεολογικά Σχολαί Άθηνών και Θεσσαλονίκης, ή Πανελλήνιος Ένωσις Θεολόγων και ό Ίερός Σύνοδος Κληρικών Ελλάδος.

Τό άρμοδιώτερον δέ πάντων να κρίνη, κατά νόμον, τό έργον τής Ριζαρείου Έκκλησιαστικής Σχολής Έποπτικόν Συμβούλιον τής Έκκλησιαστικής Έκπαιδεύσεως του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων διαπιστώνει, εις τήν από 8 Μαρτίου 1979 άπόφασίν του, ότι ή έπιχειρουμένη υπό των Ήπειρωτικών Σωματείων «τροποποίησης τής Βουλήσεως των Ριζαρών, θ' άποθή καταστρεπτική διά τήν καθόλου Έκκλησιαστικήν Έκπαιδευσιν», θά είναι δέ «έπιζημία διά τήν άπρόσκοπτον λειτουργίαν των Σχολείων (τής Ριζαρείου), άτινα, ως έκ τής άρμοδιότητος Έποπτείας, τήν όποιαν έχει έπ' αυτών και έπί τή βάση έμπεριστατωμένης έξετάσεως των πραγματικών δεδομένων λειτουργίας των μέχρι σήμερα, καταδεικνύεται ότι έπιτελούν πλήρως τόν σκοπόν των και λειτουργούν κατά τρόπον ύποδειγματικόν».

Όλοι γνωρίζουν καλώς, όχι δέ μόνον οι όρθόδοξοι Έλληνες, οι έντός και έκτός των συνόρων τής χώρας διαβιούντες, αλλά και όλαι αι όρθόδοξοι Έκκλησίαι, ότι ή Ριζαρείος Έκκλησιαστική Σχολή, καθ' όλην τήν διάρκειαν του ένός και ήμίσεος σχεδόν αιώνος τής λειτουργίας της, ύπήρξε θερμουργόν φυτώριον καλλιεργείας των εκκλησιαστικών και ελληνικών γραμματίων, εις τό όποιον έγαλουχήθησαν ίκανός αριθμός Ίερέων, έξ των πενήκοντα και τρεις (53) Άρχιερείς, και τριάκοντα και έννέα (39) Καθηγηταί και Υφηγηταί των Πανεπιστημίων Άθηνών και Θεσ)νίκης, έκ των όποιων μάλιστα δέκα και πέντε (15) άνεδείχθησαν και Πρυτάνεις των έν λόγω Ίδρυμάτων, και πολλοί έκατοντάδες λειτουργοί Μέσης και Δημοτικής Έκπαιδεύσεως, ως και διακεκριμένοι Έπιστήμονες όλων των ειδικοτήτων, οι όποιοι, άν και δέν ένγοντο Κληρικοί διά λόγους μή όφειλομένους εις τήν τροφήν των Σχολήν, ύπηρετήσαν και ύπηρετούν άποδοτικώς εις τούς διαφόρους τομείς τής κοινωνικής μας ζωής, εργαζόμενοι διά τήν «έξάπλωσιν τής ευαγγελικής άληθείας και έν γένει των φώτων», κατά τήν έπιθυμίαν του άειμνήστου Ίδρυτου της.

Ίδου όμως και ή έκ των στατιστικών στοιχείων των τελευταίων έτών άπάντησις εις τίς επικρίσεις των Ήπειρωτικών Σωματείων, ότι δήθεν ή εις κληρικούς άπόδοσις τής Ριζαρείου Έκκλησιαστικής Σχολής ύπήρξε πενιχρά:

Άπό τής λήξεως του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και μέχρι του έτους 1978 έλαβον πτυχίον έκ του Άνωτέρου Έκκλ.σ. Φροντιστηρίου τής Ριζαρείου Σχολής 982 σπουδασταί. Έξ αυτών 124 προσήλθον χειροτονημένοι, οι δέ λοιποί 665, δηλ. ποσοστόν 78ο) ο, χειροτονήθησαν μετά τήν έξ αυτού άποφοίτησιν των και ύπηρετούν σήμερα ως Έφημέριοι εις Ίεράς Μητροπόλεις τής Χώρας και του Έξωτερικού.

Έκ τής Μέσης δέ Ριζαρείου Έκκλησιαστικής Σχολής έλαβον πτυχίον από του έτους 1966, (ότε ήρχισαν να άποφοιτούν έξ αυτής ιεροσπουδασταί) και μέχρι του 1975, 208 σπουδασταί, έκ των όποιων 57, ήτοι ποσοστόν 57ο) ο, έχουν μέχρι σήμερα γίνει κληρικοί.

Τὰ ἀνωτέρω ποσοστά θὰ ἀυξηθοῦν ἀσφαλῶς ἐκ τῆς συνεχιζομένης ἱερώσεως τῶν πτυχιούχων ἀμφοτέρων τῶν Ριζαρείων Σχολῶν. Πάντως σήμερον τὸ 1) 10 ἐκ τῶν ἐφημερίων μας ἔλαβον τὴν μὲν ἰσορροπία τῶν ἐκ τῶν Ριζαρείων Σχολῶν.

Ἡ παρατηρούμενη σήμερον μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν τῶν Ριζαρείων Σχολῶν, τὴν ὁποίαν τὰ Ἑπειρωτικὰ Σωματεία ἐπικαλοῦνται μὲ ἔμφασις, ὡς ἐνδειξὴν, δῆθεν, τῆς παρακμῆς των, ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τοῦ σχολ. ἔτους 1976 - 77 ἤρχισεν ἀναστελλομένη ἡ λειτουργία τῶν Γυμνασιακῶν τάξεων ὄλων τῶν Μέσων Ἑκκλησιαστικῶν Σχολῶν τῆς Ἐπικρατείας, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθρ. 26 τοῦ Π. Δ) τος 1025) 75, καὶ ὅτι, βάσει τῆς ὄλης ἀτυχοῦς διατάξεως τοῦ ἀρθρ. 3 τοῦ αὐτοῦ Π. Δ) τος, οἱ ἀπόφοιτοι Γυμνασίων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἱερωθοῦν, δύνανται, ἀντὶ νὰ φοιτήσουν, κατόπιν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων, εἰς τὸ διετές Ἀνώτερον Ἑκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Ριζαρείου, νὰ ἐγγράφωνται, ἄνευ ἐξετάσεων, εἰς τὴν τελευταίαν τάξιν τῶν Ἑκκλησ. Λυκείων διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν αὐτῶν προσόντων.

Εὐνόητον ὅτι οὐδεμία εὐθύνη βαρύνει τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Ἑκκλ. Σχολῆς διὰ τὰς ὡς ἄνω νομοθετικὰς ρυθμίσεις.

Κατὰ τὰ τρία προηγούμενα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μέτρου σχολικὰ ἔτη, ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῶν Ριζαρείων Ἑκκλ. Σχολῶν ἀνῆρχετο: τὸ 1974-75 εἰς 231 εἰς τὴν Μέσῃ Σχολῇ καὶ 60 εἰς τὸ Ἀνώτερον Φροντιστήριον, τὸ 1975-76, 202 εἰς τὴν Μέσῃ καὶ 77 εἰς τὸ Φροντιστήριον καὶ τὸ 1976-77 εἰς 189 εἰς τὴν Μέσῃ καὶ 87 εἰς τὸ Φροντιστήριον.

Ἦδη, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ἐιδικοῦ ἀρθρ. 4 τοῦ Νόμου 476) 76 «περὶ Ἑκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», τὸ Συμβούλιον τῆς Σχολῆς μελετᾷ (καὶ ἔχει καταλήξει εἰς ὀρισμένας προτάσεις) τὴν ἀναδιάρθρωσιν καὶ διεύρυνσιν τοῦ ἔργου τῆς Ριζαρείου Ἑκκλ. Σχολῆς, ἐντὸς πάντοτε τῶν ἐπιταγῶν τῆς Ριζαρείου Διαθήκης. Ἐν ἀναμονῇ δὲ τῆς τοιαύτης διαρρυθμίσεως δὲν ἐμειώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ ὑπηρετούντων, παρὰ τὴν προσωρινὴν μείωσιν τῶν μαθητῶν τῶν Σχολῶν, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο χρησιμοποιοῦν οἱ κατὰ τῆς Ριζαρείου στρεφόμενοι ὡς ἐπιχείρημα κατασπαταλήσεως δῆθεν τῶν ἐσόδων τῆς Σχολῆς.

Διὰ τὴν ὑπαρξιν εἰς τὴν Ριζαρείου Ἑκκλ. Σχολῆν Καθηγητῶν εἰς ἰκανὸν ἀριθμὸν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀνώτερον βαθμὸν, δὲν εὐθύνεται, ὡς εἶναι εὐνόητον, ἡ Διοίκησις τῆς Σχολῆς, ἐφ' ὅσον αἱ προαγωγαὶ τῶν λειτουργῶν καὶ τῆς Ἑκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως πραγματοποιοῦνται ὑπὸ τοῦ Ἰπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, βάσει τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς διδάσκοντας εἰς τὴν Σχολῆν, συμφώνως πρὸς τὴν Ριζαρείου Διαθήκην, 8 Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἠρνήθη ἀμοιβὴν, οἱ 4 διδάσκουν ἀπὸ 2 ὥρας ἑβδομαδιαίως, οἱ 2

ἀπὸ 3 ὥρας καὶ εἰς ἀπὸ 4 ὥρας, ἡ σημασία δὲ τῆς προσφορᾶς των εἰς τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς εἶναι προφανῆς διὰ πάντα καλόπιστον κριτὴν.

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων προκύπτει ἡ προσπάθεια τῶν Ἑπειρωτικῶν Σωματείων νὰ ἀνατρέψουν τὴν Διαθήκην καὶ νὰ διαλύσουν, ἐν τῇ οὐσίᾳ, τὴν Ριζαρείου Ἑκκλησιαστικὴν Σχολῆν, δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι «δὲν πραγματοποιεῖται, ὡς ἰσχυρίζονται, ἡ θέλησις τοῦ Διαθέτου», ἀλλὰ εἰς τὴν προσπάθειάν των νὰ διατεθοῦν οἱ πόροι τῆς διὰ τοπικὰς ἀνάγκας καὶ σκοπούς, ὄλως ξένους πρὸς τὰς ρητὰς ἐπιταγὰς τῶν αἰοδήμων Ριζαρίων.

Παρασιωποῦν ὅμως τὸ γεγονός ὅτι ἡ Διοίκησις τῆς Ριζαρείου Ἑκκλησιαστικῆς Σχολῆς, καίτοι αὕτη ἔχει ἐκπληρώσει ὄλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἐναντι τῆς γενετήρας τῶν Ριζαρίων, ὡς ἀνεγνωρίσθη ἤδη καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4819) 1975 ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν, ἴδρυσεν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1962, εἰς τὸ Μονοδένδρι, τὸ χωρίον γεννήσεως τῶν Ριζαρίων καὶ πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς πρὸς αὐτοὺς, Οἰκοτροφείον, εἰς τὸ ὁποῖον διαμένουν καὶ σιτίζονται μαθηταὶ προερχόμενοι ἐκ χωρίων τοῦ Ζαγορίου, ὅπου δὲν λειτουργοῦν Δημοτικὰ Σχολεῖα, ἐτησίως δαπάνης δρχ. 1.285.000, καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1976 ἀνῆγειρεν, εἰς τὸ Μονοδένδρι ὡσαύτως, παραδοσιακὸν κτίριον δαπάνης δρχ. 8.000.000, ὅπου ἤρχισεν ἤδη νὰ λειτουργῇ ἡ Ριζαρείου Σχολῆ Χειροτεχνίας χάριν των κορασίων τοῦ Ζαγορίου καὶ κατ' ἐπέκτασιν τοῦ Νόμου Ἰωαννίνων, προϋπολογισμοῦ, διὰ τὸ ἔτος 1979, 5.000.000 δρχ.

Ἀλλοίμονον ὅμως ἐὰν υἱοθετηθῇ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἡ ἀρχή, ὅτι, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοπικῶν ἀναγκῶν, δύναται οἰονδήποτε ἄτομον ἢ Σωματεῖον νὰ ζητοῦν, πρὸς διεύρυνσιν τῶν δραστηριοτήτων των, τὴν, κατὰ τὴν ἰδίαν των κρίσιν, τροποποίησιν τῶν Διαθηκῶν τῶν Ἐθνικῶν Ἐδεργέτων.

Ἡ Ριζαρείου Ἑκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἰδρύθη, ὡς γνωρίζει ὁλόκληρος ὁ κόσμος, ὡς Πανελλήνιον Ἰδρυμα μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν μὲν ἰσορροπία τῶν ἐκ τῆς Ἑκκλησίας Κοινωνικῆς Προνοίας μᾶς ὀρισμένης περισχῆς, ὡς ἀποφαίνεται καὶ ἡ ἀνωτέρω Ἐφετειακὴ ἀπόφασις.

Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς τονίζει ἰδιαίτερος καὶ ὁ ἀείμνηστος Ἰδρυτὴς τῆς Σχολῆς καὶ Μέγας Ἐθνικὸς Ἐδεργέτης εἰς τὰ ἀκροτελεύτια (170-171) ἀρθρα τῆς Διαθήκης του, γράφων: «Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι νὰ προκύψῃ ὠφέλεια εἰς τὸ Κοινὸν ἀπὸ τοὺς ἰδρωτὰς τοῦ προσώπου ἐμοῦ τε καὶ τοῦ μακαρίτου ἀγαθέμου μου». «Δὲν θέλω, κατ' οὐδένα τρόπον, νὰ ὠφελῆθωσιν ὀλίγοι πρὸς βλάβην τῶν κοινωφελῶν διατάξεών μου».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Ἰανουαρίου 1980
Ἀνδρέας Φυτράκης, Ἀθανάσιος Σουρᾶς, Κων) νος Λαλόπουλος, Θωμᾶς Βαλάσσης, Κων) νος Φαφαλιός

Σύμβουλοι τῆς Ριζαρείου
Ἑκκλησιαστικῆς Σχολῆς

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ*

Γ'.

Ότι έπειτα ό Χριστιανισμός συνετέλεσε στην ανάπτυξη και του υπ' άρ. 6 τομέως του πολιτισμού, δηλ. του κοινωνικοϋ βίου, είναι κάτι πανθολογούμενο. Άς θυμηθούμε στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου πόσον ανακαινιστική ύπηρεξεν ή χριστιανική επίδραση. Ότι σήμερα με την επίδραση αυτή θεωρείται αυτόνοτο, στην εποχή της εμφάνισης του Χριστιανισμού έθεωρείτο άκατανόητο. Ό πολυγραφώτατος των αρχαίων ιατρών Γαληνός, που θεωρείται μιά άπ' τις ήθικώτερες προσωπικότητες του αρχαίου κόσμου, την Διαιτητική του για τα βρέφη συνέγραψε μόνο για τους Έλληνες, γιατί για τους Γερμανούς και λοιπούς βαρβάρους δέν σκεπτόταν παρά όσο και για τις άρκουδες, τ' άγριογούρουνα και τα άλλα άγρια θηρία! Ό Χριστιανισμός αντίθετα επέβαλε την αντίληψη πώς «ούκ ένι Έλλην και Ίουδαίος, περιτομή και άκροθυσία, Σκύθης, δούλος, έλεύθερος», (Κορ. γ', 11). Η βαθμιαία επικράτηση της χριστιανικής βιοθεωρίας συνετέλεσε στην βαθμιαία εξάλειψη της αντίληψως, που ύπεστήριζαν κι αυτός ό Πλάτων, που θεωρούσε τους δούλους ως ήμιανθρώπους, ή αυτός ό Άριστοτέλης που δέν δίτασε να χαρακτηρίση την δουλεία ως φυσικόν θεσμό, τον δέ δούλο ως «φύσει» στερωμένο από θέληση «όργανον ή κτήμα τι έμψυχον». Στην πόλη της σοφίας και των γραμμάτων, στην Άθήνα, οι έλεύθεροι πολίτες ήταν μιά μικρή μειοψηφία ανάμεσα στα πλήθη των δούλων. Οι δούλοι χωρίς καμιά κύρωση ήταν δυνατό να ρίχνωνται άπ' τους κυρίους των στο άμφιθέατρο ως τροφή των θηρίων ή στο ίχθυοτροφείο ως τροφή των ψαριών ή να μαστιγώνωνται ή να άκρωτηριάζωνται για να διασχεδάσουν διάφοροι συνδαιτημόνες!

Έπειτα άν ό Πλάτων έλεγε για τη γυναίκα «ή θήλεια φύσις έστι προς άρετήν χειρών της των άρρέων», ό δέ Άριστοτέλης «τό άρρεν προς θήλυ φύσει τό μέν κρείττον, τό δέ χειρόν» ενάν τό 1 π.Χ. ένας μισθοφόρος, όνόματι Ίλαρίων, εκπροσωπώντας τις αντίληψεις της εποχής του για τη γυναίκα, έγραφε σ' επιστολή του προς την έτοιμόγεννη γυναίκα του «ένάν τό γεννηθησόμενον ή άρσεν, άφες' ενάν ή θήλυ, εκβαλε», αντίθετα ό Χριστιανισμός, διακηρύττοντας τό «ούκ ένστι άρσεν και θήλυ», έλευθέρωσε την γυναίκα άπ' τον γυναικωνίτη, επέβαλε την ιδέα του «αιώνιου θήλεως», την όποια έξύμνησε ό Δάντης, κατέστησε την γυναίκα «πλατυτέρα των ουρανών» στο πρόσωπο της Παναγίας, έξωράισε τις φάλαγγες των άγίων γυναικών με αναρίθμητα πλήθη παρθένων, συζύγων και μητέρων και προετοίμασε τον δρόμο στον άληθινό φε-

μισμό, που δέν έχει καμιά σχέση με τον ψευτοφeminισμό εκείνο, που σε τελευταία ανάλυση σημαίνει ταπείνωση της γυναίκας και πραγμάτωση των λόγων του άγίου Γρηγορίου: «Άνδρες οι νομοθετούντες και κατά γυναικών ή νομοθεσία».

Τό ίδιο θα έπρεπε να ποϋμε και για τη θέση των παιδιών μέσα στην κοινωνία, πράγμα που είναι κι επίκαιρο ένεκα της λήξεως του έτους του παιδιού. Κατά τους νόμους του Σόλωνος και την ρωμαϊκή νομοθεσία άπ' την αυθαίρετη θέληση του πατέρα έξηρτάτο άν τό νεογέννητο θα ζήση ή άν θα φονευθή ή θα πεταχθή στα όρνεα. Τα δύσμορφα έξ άλλου ή ανάπηρα παιδιά έπρεπε να θανατώνονται. Χαρακτηριστική για την άμη ειλικρίνεια είναι ή μαρτυρία του φιλοσόφου Σενέκα: «Τιμωρούμε με θάνατο τους κακούργους, όπως κτυπάμε με ρόπαλο τους λυσσασμένους σκύλους, φονεύουμε τους έξαγριωμένους ταύρους, πνίγουμε τα θηρία και τα άδύνατα και ανάπηρα νήπια». Σήμερα, μετά την παραγγελία του Κυρίου «άφετε τα παιδιά έρχεσθαι προς με», μιά κοινωνία θεωρείται τόσο πολύ πολιτισμένη, όσο μέσα σ' αυτή είναι πιδ άναπτυγμένη και πιδ οργανωμένη ή πρόνοια για τα καθυστερημένα ή ανάπηρα ή καχεκτικά παιδιά.

Ότι έπειτα οι διάφοροι τομείς της οργανωμένης κοινωνικής προνοίας άναπτύχθηκαν υπό την σημαία της χριστιανικής αγάπης άποδεικνύεται άπ' την ιστορία του καθ' όλου προνοιακού έργου. Μόνον στην άτμόσφαιρα του χριστιανικού ανθρωπισμού ήταν δυνατό να ύπάρξουν τα δραστικά κίνητρα και ελατήρια, τα όποια ώθησαν στην ήρωϊκή κοινωνική εργασία του Μ. Βασιλείου, του Ίωάννου του Χρυσόστομου, του άγ. Ίωάννου του ελεήμονος, της άγίας Φιλοθέης, του Κοσμά του Αιτωλού, του ιδρυτού των Ταγμάτων άδελφών του έλέους άγίου Βικεντίου, της μητέρας των φυλακισμένων Έλισάβετ Φράϊ, της μητέρας της νοσοκομειακής προνοίας Φλώρενς Νάιτινγκελ, των άδελφοτήτων των διακονισσών και όλων των ήρώων και ήρωίδων της χριστιανικής αγάπης.

Ότι έπειτα ό Χριστιανισμός άνύψωσε και τον υπ' άρ. 7 τομέα του πολιτισμού, καλλιεργώντας τον άνώτερο ή θ ι κ ό β ί ο, είναι τόσο γενικά παραδεκτό, ώστε είναι περιττό να επεκταθούμε πολύ. Παρ' όλο, που πολλοί σήμερα δέν θέλουν από έγωϊστική ιδιοτέλεια ή από ύποδούλωση στο πνεύμα του ύλισμου και ήδονισμού να συμμορφωθούν στα άνώτερα ήθικα αίτήματα του Χριστιανισμού, ή ανθρωπότης γενικά εκλεπτύνει όλο και περισσότερο την ήθικη της συνείδηση και τα κριτήριά της σύμφωνα με τό χριστιανικό ήθικό ιδεώδες. Τό ιδεώδες αυτό συνίσταται κυρίως στη συμφωνία της ύποκειμενικής βουλευτικής ενεργείας προς

* Συνέχεια εκ της σελ. 47 του υπ' αριθ. 3-4 τεύχους.

τήν ιεραρχική τάξη τῶν ἀξιών, κατὰ τὴν ὁποία οἱ κατώτερες ἀξίες πραγματοποιοῦνται πρὸς χάρη τῶν ἀνωτέρων, ὑποτασσόμενες σ' αὐτές. Ὡστε ἠθικῶς ἀγαθὸ δὲν εἶναι ἢ τυχὸν ἄρνηση τῶν κατωτέρω ἀξιών, ἀλλ' ἢ ὑποταγὴ αὐτῶν στὶς ἀνώτερες. Ἀντίθετα ἠθικῶς κακὸ δὲν εἶναι ἢ κατάφαση τῶν κατωτέρων ἀξιών, ποῦ εὐλογεῖται ὅπως εἶπαμε ἀπ' τὸν Χριστιανισμό, ἀλλὰ ἢ ἀπολυτοποίηση καὶ θεοποίηση αὐτῶν καὶ ἢ ἔξαρσή τους πάνω ἀπ' τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς ἀξίες.

Ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία προλαμβάνει τὴν ἀξιολογικὴ μυωπία ἢ τὸν πνευματικὸ δαλτωνισμό καὶ συντελεῖ, ὥστε τὰ ἀξιολογικὰ κίνητρα, ποῦ προκαλοῦν τὴν ἐλεύθερη καὶ ὑπεύθυνη ἀπόφαση, νὰ ἐνεργοῦν μὲ μεγάλη ἀπελευθερωτικὴ δύναμη, ἐφ' ὅσον συναποτελοῦν ἓνα ἐνιαῖο ὄργανο ὅλο, ποῦ κινητοποιεῖ τὴν δόλότητα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ ἰδίως ὅλες τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τρόπον, ὥστε νὰ γίνεται αὐτὸς καινούργια ὑπαρξη, «καινὴ κτίσις».

Τέλος τὸ χριστιανικὸ ἠθικὸ κριτήριό εἶναι ἢ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐξυγίανση καὶ ἀνύψωση καὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 πολιτιστικοῦ τομέως, δηλαδὴ τοῦ Κ ρ α τ ο υ ς ἢ τῆς Π ο λ ι τ ε ῖ α ς, γιὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μας εὐχεται στὶς λατρευτικὲς τῆς συνάξεως. Ἐὰν τὸ ἄτομο πρέπει νὰ ἱεραρχήσῃ ὀρθὰ τὶς ἀξίες στὴν προσωπικὴ του ζωὴ, ἢ Πολιτεία πρέπει νὰ δημιουργήσῃ ὅσον τὸ δυνατό περισσότερα ἀγαθὰ πολιτισμοῦ, ἀναπτύσσοντας ὅλους τοὺς τομεῖς του πρὸς χάρη ὅλων τῶν πολιτῶν καὶ ἱεραρχώντας αὐτοὺς στὴν θεωρία καὶ στὴν πράξη μὲ ὑγιᾶ ἠθικὰ κριτήρια. Ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία βοηθεῖ νὰ κατανοήσωμε, ὅτι ἡ ἐξυγίανση τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν δομῶν προϋποθέτει τὴν ἐξυγίανση τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι ἡ δημοκρατία ὡς μορφή κράτους προϋποθέτει τὴν δημοκρατία ὡς τρόπο ζωῆς καὶ μορφή ζωῆς. Ἡ δημοκρατία δύναται νὰ πραγματώνεται μόνον διὰ δημοκράτες καὶ μόνον ὑπὸ δημοκρατῶν. Ἐὰν παρομοιάσωμε τὶς διατάξεις τοῦ δημοκρατικοῦ συντάγματος πρὸς τοὺς ἀναγκαίους κανόνες τῆς διεξαγωγῆς ἐνὸς παιγνιδίου, οἱ συμπαίκτες εἴτε ὡς ἄτομα, εἴτε ὡς ομάδες, εἴτε ὡς κυβερνῶντες, εἴτε ὡς κυβερνώμενοι, εἶναι πολυάριθμοι. Τὸ κράτος εἶναι ὄχι ἓνας συμπαίκτης, ἀλλ' ἡ δυναμικὴ συνισταμένη καὶ σύνθεση τῆς στρατηγικῆς, τὴν ὁποία οἱ διάφοροι συμπαίκτες — μὲ τὴν διανομὴ τῶν ἡγετικῶν ἢ τῶν ἀπλῶν, πρωτευόντων ἢ δευτερευόντων ρόλων — ἀναπτύσσουν κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τοῦ παιγνιδίου, ἐφαρμόζοντας καλῶς ἢ κακῶς τοὺς κανόνες του. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ παιγνίδι διαμορφώνεται δυναμικὰ ὑπὸ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων, ποῦ τὸ διέπουν, ἔτσι τὸ κράτος δὲν εἶναι στατικὸ ἀντικειμενικοποιημένο μέγεθος ποῦ δρᾷ μέσα στὸ πλαίσιο τῶν κανόνων τοῦ συντάγματος, ἀλλ' εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖο συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως διαμορφώνεται ὑπὸ τοῦ τρόπου τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων αὐτῶν ἀνάλογα πρὸς τὶς ἰκανότητες τῶν κυβερνῶντων καὶ κυβερνωμένων συμπαικτῶν, ἀνάλογα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ καὶ τῆς

ετοιμότητος πρὸς συλλογικὴ συνεργασία καὶ ἀνάλογα πρὸς τὴν ἠθικὴ ποιότητα αὐτῶν, ἢ ὁποία εἶναι τὸ πρωτεῦον. Ἐὰν αὐτὲς οἱ δύο μαρξιστικὲς σοβιετικὲς ταινίες «Τὸ πρῖμ» καὶ «Ὁ πιὸ καυτὸς μῆνας» τονίζουν τὴν ἀνάγκη ἠθικῶν προσωπικοτήτων, γιὰ νὰ ὑπερνηκηθῇ ἢ ἐξ ἐλλείψεως ἰδιωτικοῦ ἐνδιαφέροντος παρουσιαζομένη ὑποτονικότης τῆς παραγωγῆς ἐντὸς τοῦ συστήματος τῆς ὁλοκληρωτικῆς κατευθυνομένης οικονομίας, πολὺ περισσότερο ἀπαραίτητη εἶναι ἢ ἠθικὴ ποιότης ἐκείνων, ποῦ ἐμψυχώνουν τὰ δημοκρατικὰ καθεστῶτα, τὰ ὁποία μὲ ἠθικὴν ὑπευθυνότητα θὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἐξισορρόπηση τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης μὲ ρεαλιστικὴ εὐέλκτικη κρατικὴ παρεμβατικὴ πολιτικὴ, ποῦ ἀποφεύγει ὁποιαδήποτε μορφή μονολιθικοῦ δογματισμοῦ. Ἡ Πολιτεία λοιπὸν πάνω ἀπ' τὰ πολιτικὰ σχήματα χρειάζεται ἀνθρώπους. Καὶ ἄνθρωποι κατ' ἐξοχὴν δημιουργοῦνται μόνον μὲ τὶς χριστιανικὲς ἠθικὲς ἀρχές.

★

Ἔτσι εἶπαμε ἀποδεικνύουν, πὼς ἡ ὑγιὴς χριστιανικὴ ζωὴ ἐξουδετερώνει τὸν κίνδυνο τῆς ἀλλοτριώσεως ἢ τῆς φυγῆς καὶ τῆς ἀποξενώσεως ἀπ' τὰ διάφορα θεοδώρητα ἀγαθὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ συντελεῖ, ὥστε ἡ χριστιανικὴ ἐλπίδα νὰ ἐνεργοποιηθῇ καὶ ἡ νὰ μορφή νὰ ἐνεργοποιηθῇ καρποφόρα καὶ ἐπαναστατικὰ στὴν ἀνακαινιστικὴ προσπάθεια τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν πολιτιστικῶν δομῶν. Ἄν ὁ πολιτισμὸς διέρχεται κρίση, ἢ εὐθύνη δὲν βρίσκεται στὸν Χριστιανισμό, ἀλλὰ εἴτε στοὺς κακοὺς ἐκπροσώπους του, εἴτε σ' ἐκείνους, ποῦ τὸν ἀποκρούουν ἀπὸ παρεξήγηση ἢ ἀπὸ ἐχθρικὴ διάθεση. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐκπολιτιστικὴ δύναμη μόνον ἐφ' ὅσον γίνεται δεκτὸς καὶ εἶναι τὸ ἐνιαῖο ρυθμιστικὸ κέντρο τῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων. Γι' αὐτὸ δὲν εἶναι σκοταδισμὸς ἢ ἔμμονη στὸ ἰδεῶδες τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, τὸ ὁποῖον εἰρωνεύονται οἱ μανιχαῖζοντες στοχαστὲς ἢ οἱ παντὸς εἴδους ψευτοπροοδευτικοί. Ὅμως δὲν μπορούμε ν' ἀρνηθοῦμε τὴν ἔννοια τῆς ὑγιούς δημοκρατίας, ἐπειδὴ τὴν δημοκρατία ἔχουν ὡς ἀπατηλὸ σύνθημά τους οἱ μελανοχίτωνες ἢ ἐρυθροχίτωνες ἢ κυανοχίτωνες ἐκπρόσωποι τοῦ φασισμού, ἔτσι εἶναι ἀπαράδεκτο νὰ ὑπονομεύωμε τὸ ἰδεῶδες τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἐπειδὴ τοῦτο χρησιμοποίηθηκε ὡς σύνθημα ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ κατέλυσαν στὸ παρελθὸν τὶς πολιτικὲς μας ἐλευθερίες. Ποτὲ δὲν ἀρνούμαστε τὸ γνήσιο, ἐπειδὴ τὸ πλαστὸ, γιὰ νὰ κυκλοφορήσῃ, μιμνεῖται τὴν μορφή τοῦ γνησίου ἢ ἀναμιγνύεται μὲ αὐτό.

Εὐχομαι ν' ἀντηχῇ πάντοτε ζωντανὸ στ' αὐτιά μας τὸ λυρωτικὸ μῆνυμα τῆς Φάτνης καὶ νὰ ὀδηγοῦμαστε σταθερὰ ἀπ' τὸ ἄστρο τῆς Βηθλεὲμ στὴν ἀνακαινιστικὴ πορεία τῆς ἀτομικῆς τελειώσεως, εἰρήνης, χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, γιὰ νὰ γίνουμε ρηξικέλευθοι σκαπανεῖς τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ, μέσα στὸν ὁποῖο τὸ μή-

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ*

Ι. Η ΠΕΡΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΑΜΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ.

Ἡ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἐνδεχομένη εἰσαγωγή διὰ νόμου τοῦ πολιτικοῦ γάμου εἶναι θέμα πολυκεντρικὸν καὶ πολυδιάστατον. Ἡ ἡμετέρα εἰσήγησις, μὴ δυναμένη νὰ στηριχθῇ ἐπὶ ὑπευθύνων προτάσεων, θὰ περιορισθῇ κατ' ἀνάγκην εἰς γενικὰς κρίσεις. Ἀναμφιβόλως τὸ ὅλον θέμα τοῦ πολιτικοῦ γάμου ἀνακινεῖται σήμερον κατὰ βεβιασμένον καὶ τεχνητὸν τρόπον, διότι τὸ κοινωνικὸν σύνολον δὲν συμμετέχει εἰς τοὺς θεωρητικὸς αὐτοὺς πειραματισμούς. Οἱ λόγοι ὅμως, οἱ ὅποιοι ἀνέστυρον κατὰ τεχνητὸν ἔστω τρόπον τὸ θέμα αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν, δὲν εἶναι ἀδιάφοροι καὶ συνδέονται ὅπωςδήποτε ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὴν πολιτειακὴν τάσιν μιμήσεως ξένων προτύπων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὰς προσφάτως διαπιστωθείσας δυσχερείας συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐπὶ θεμάτων γάμου καὶ διαζυγίου. Εἶναι ἐν προκειμένῳ χαρακτηριστικὴ ἡ δημιουργηθεῖσα ἔντασις κατὰ τὴν μεταβατικὸν χαρακτήρος νομοθετικὴν ρύθμισιν τοῦ λεγομένου αὐτομάτου διαζυγίου.

* Εἰσήγησις γενομένη τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1980 κατὰ τὸν ἐπίσημον ἐορτασμὸν τῆς μνήμης τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἱ. Μοῦνη Πεντέλης).

νομα τῶν ἀγγέλων πρὸς τοὺς ἀγραυλοῦντας ποιμένας θὰ γίνεται ὅλον ἐν καὶ περισσότερον πραγματικότης πάνω στὸν πλανήτη μας.

Βιβλιογραφία: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἱστορία τοῦ Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, ἐν Ἀθήναις 1950. Τοῦ αὐτοῦ, Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμός, ἐν Ἀθήναις 1951. Τοῦ αὐτοῦ, Οἰκοδόμοι Πολιτισμοῦ, ἐν Ἀθήναις 1962. Νικολάου Λοῦβαρι, Πολιτισμὸς (ἄρθρο στὴ Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδεια). Τοῦ αὐτοῦ, Συμπόσιον ὁσίων, Τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1962. W. de Boer,

Αἱ δυσχερείαι αὐταὶ δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὴν διάφορον περὶ γάμου ἀντίληψιν τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Πολιτεία ὑποβιάζει ἐν τελευταία ἀναλύσει τὸν γάμον εἰς ἀπλοῦν πολιτικὸν σύλλαγμα. καίτοι εἰς τὴν νομοθεσίαν προβάλλει τὸν θεμελιώδη θεσμικὸν χαρακτήρα αὐτοῦ διὰ τὴν κοινωνίαν. Ἡ Ἐκκλησία τοῦναντίον ἀναγνωρίζει τὸν γάμον ὡς μυστήριον, τονίζουσα τὴν συμφώνως πρὸς τὴν μακροαῖωνα ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀναγκαιότητα τοῦ χριστιανικοῦ γάμου. Οὕτως, ἡ μὲν Ἐκκλησία, ἔχουσα βαθεῖαν συνείδησιν τῆς ἱερότητος τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, δὲν δύνανται νὰ ἀπομακρυνθῇ τῶν ὁρίων τῆς παραδόσεώς της, ἡ δὲ Πολιτεία, παρακολουθοῦσα τὰς νεωτεριστικὰς τάσεις τῆς νομικῆς σκέψεως καὶ τὴν διεθνῆ περὶ γάμου νομοθεσίαν, παρουσιάζει ἐνίοτε περιέργον εὐαισθησίαν εἰς ἄσχετα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα νομικὰ σχήματα. Ἡ διάφορος ὅμως ἀντίληψις αὐτῆ περὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου ἐνηρμονίσθη διὰ τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος εἰς ἐκατέρωθεν παραδεκτὸν πλαίσιον συνεργασίας. Ἡ καρδιά τῆς τριαύτης ἐναρμονίσεως ταυτίζεται μὲ τὴν πολιτειακὴν παραδοχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱερολογίας ὡς συστατικὸν στοιχείου τοῦ γάμου. Πᾶσα μετατόπισις τῆς βάσεως αὐτῆς ὀδηγεῖ ἀναποφεύκτως εἰς ὀξυτάτας ἀντιθέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐστίας αὐτῆς τῶν ἀντιθέσεων προβάλλεται ὑπὸ τῆς Πολιτείας ὡς ἀπειλή

Das Problem des Menschen und die Kultur. Neue Wege der Anthropologie, Bonn 1958. Ch. Dawson, Religion and Culture, London 1948. γερμανιστὶ Düsseldorf 1951. H. Fischer, Theorie der Kultur. Das kulturelle Kraftfeld, Stuttgart 1965. E. Neumann, Kulturentwicklung und Religion, Zürich 1953. P. Tjillich, Die religiöse Substanz der Kultur, Stuttgart 1967.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Ἀντιπρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ή δια νόμου εισαγωγή του πολιτικού γάμου. Ούτως, ο πολιτικός γάμος, καίτοι δέν κρίνεται καθ' έαυτὸν ἀναγκαῖος διὰ τὴν ἑλληνικὴν πραγματικότητα, ὠθεῖται εἰς τὸ προσκλήνιον πρὸς ὑπέρβασις περιστασιακῶν δυσχερειῶν συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐπὶ θεμάτων γάμου καὶ διαζυγίου.

Ἡ πρὸς ἀναμόρφωσιν τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου συσταθεῖσα παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Δικαιοσύνης Ἐπιτροπὴ εὐνοεῖ προφανῶς τὴν διὰ νόμου εισαγωγὴν τοῦ πολιτικοῦ γάμου, τὴν ὁποῖαν μελετᾷ ἡ Κυβέρνησις καὶ ὑποστηρίζουν κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Τὸ θέμα λοιπὸν τοῦ πολιτικοῦ γάμου ἔχει ἀνεπιστήμως τεθῆ πλεόν ἐπὶ τάπητος, παρὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ πλήρη σχεδὸν ἀδιαφορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου, καθ' ὑπόθεσιν τοῦλάχιστον, πρέπει νὰ κινῆται πᾶσα νομοθετικὴ διαδικασία. Ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ θέσις τῆς Ἐκκλησίας δέν δύναται βεβαίως νὰ καθορισθῆ ἄνευ προτέρας σοβαρᾶς μελέτης τῆς τυχὸν εἰσηγήσεως τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης, ἀλλ' αἱ ἀνακοινωθεῖσαι πτυχαὶ τοῦ καθ' ὄλου ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς περιγράφουν ἐν πολλοῖς καὶ τὰ νομικὰ κριτήρια, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποῖων ἐπιχειρεῖται ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου. Αἱ κύρια συντεταγμένα τῆς περὶ τοῦ πολιτικοῦ γάμου προβληματικῆς τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ ταξινομηθοῦν ὡς ἀκολούθως:

1) Ἀμφισβήτησις τοῦ θεσμικοῦ χαρακτήρος τοῦ γάμου. Ἡ περὶ τὸν θεσμικὸν χαρακτήρα τοῦ γάμου ἀσαφῆς καὶ συνήθως ἀντιφατικὴ θέσις τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἐπηρεάζουσα δυσμενῶς τὴν ἐρμηνευτικὴν τῆς περὶ γάμου νομοθεσίας νομολογίαν, δημιουργεῖ σύγχυσιν ἀξιολογικῶν κριτηρίων εἰς τὴν νομοθετικὴν καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν. Ἡ νομικὴ αὐτὴ ἀσάφεια καθίσταται πρόδηλος ἂν ἀναλογισθῆ τις ὅτι δέν ὑπάρχει εἰσέτι καθιερωμένος νομικὸς ὀρισμὸς τοῦ γάμου, διότι ἐπιστημονικῶς στασιάζεται τὸ ζήτημα τοῦ θεσμικοῦ ἢ μὴ χαρακτήρος αὐτοῦ. Ὁ γάμος εἶναι θεμελιώδης θεσμὸς τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου ἢ ἀπλῆ σύμβασις τῶν μελλονύμφων ἢ καὶ τὸ συναμφότερον; Αἱ γνῶμαι τῶν νομικῶν διχάζονται, διότι ἐρμηνεύεται καὶ ἀξιολογεῖται ποικιλοτρόπως τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας διὰ τὴν συνταγματικὴν καὶ τὴν νομοθετικὴν προστασίαν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας. Ἡ πολιτικὴ προστασία προβάλλει τὴν ὑποχρεωτικὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀπαίτησιν ἰσοβίου, εἰ δυνατόν, διαρκείας ἐγγάμου σχέσεως, ἐνίσχουσα οὕτω τὸν θεσμικὸν χαρακτήρα τοῦ γάμου. Ἐν τούτοις τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα δέν ἔχουν

ἐν τῇ πράξει ἀπόλυτον ἐφαρμογὴν, διότι ἂν λ.χ. ὑποστηριχθῆ κατ' ἀπόλυτον τρόπον ἡ θεωρητικὴ νομικὴ ἀπαίτησις τῆς ἰσοβίου διαρκείας, τότε καθίσταται δυσχερῆς ἡ συνεπῆς νομικὴ αἰτιολόγησις τοῦ διαζυγίου, ἐνῶ ἂν παραθεωρηθῆ τὸ στοιχεῖον τῆς διαρκείας, τότε ἀποδυναμοῦται ὁ θεσμικὸς χαρακτήρ τοῦ γάμου. Αἱ σύγχρονοι νομικαὶ τάσεις κατευθύνονται πρὸς τὴν θεωρησιν τοῦ γάμου ὡς ἀπλῆς συμβάσεως, παρὰ τὴν θεωρητικὴν ἀναγνώρισιν τοῦ θεσμικοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ.

Οὕτως, ἡ νομικὴ ἐπιστήμη, καίτοι ἐγκατέλειπε τὰς κρατούσας κατὰ τὸν ΙΘ' αἰ. ἀντιλήψεις περὶ γάμου ὡς ἀπλῆς συμβάσεως, παρέμεινε παρὰ ταῦτα ἐν πολλοῖς δεσμία τοῦ ἱστορικοῦ της παρελθόντος καὶ ἐρεθίζεται ἀπὸ τὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀναγκαστικὴν διὰ νόμου κατοχύρωσιν τῆς ἱερότητος καὶ τοῦ θεσμικοῦ στοιχείου τοῦ γάμου. Τὸ νομικὸν αὐτὸ πλέγμα θὰ ἦτο ἀδιάφορον, ἂν δέν ἐπηρέαζε τὰς σποραδικὰς τάσεις ἐξουδετερώσεως καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ θεσμικοῦ χαρακτήρος τοῦ γάμου.

Παρ' ἡμῖν, ὁ γάμος, πέρα τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ ὡς μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει ἀναντίρρητον θεσμικὸν χαρακτήρα. Τὸ ἄρθρον 21, παράγρ. 1, τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος (1975) ὀρίζει ὅτι «ἡ οἰκογένεια, ὡς καὶ ὁ γάμος, ἡ μητρότης καὶ ἡ παιδικὴ ἡλικία τελοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ κράτους». Ἡ τοιαύτη πρόσφατος συνταγματικὴ κατοχύρωσις τῆς Οἰκογενείας, ὡς τοῦ ζωτικωτέρου τυττάρου τῆς κοινωνίας, ἐνίσχυει τὸν διὰ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος εἰσαγόμενον θεσμικὸν χαρακτήρα τοῦ γάμου, διὸ καὶ ὀρίζεται ρητῶς ἡ ἀνάγκη περιφρουρήσεώς του διὰ τῆς πολιτειακῆς προστασίας. Ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ, προβάλλων τὸν θεσμικὸν χαρακτήρα τοῦ γάμου, καθιερώνει αὐτὸν διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς θρησκευτικῆς ἱερολογίας ὡς συστατικοῦ τοῦ στοιχείου. Ἡ ἔξαρσις διὰ νόμου τοῦ γάμου καὶ ὡς θρησκευτικοῦ μυστηρίου σκοπεῖ ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ θεσμικοῦ του χαρακτήρος, διὸ καὶ τελείται ὄχι ἀπλῶς ἐνώπιον τοῦ ἱερέως διὰ τῆς συναινέσεως τῶν συζευγνυμένων, ἀλλὰ σαφῶς διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἱερολογίας τῆς ἐγγάμου σχέσεως τῶν συναινούντων. Διὰ τῆς τοιαύτης ἀξιολογήσεως τοῦ θεσμοῦ δέν αἴρεται βεβαίως ὁ ἐνυπάρχων χαρακτήρ τῆς συμβάσεως, ἀλλ' ὀπωσδήποτε καθορίζεται κατὰ τρόπον θετικὸν καὶ ἀπόλυτον ὅτι ἡ ἰδιότυπος αὐτῆς σύμβασις εἶναι παραγωγικὴ θεσμοῦ, κατοχυρουμένου καὶ διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἱερολογίας. Θὰ ἠδύνατό τις βασίμως νὰ ὑποστηρίξη ὅτι ὁ γάμος κατάρχεται ὡς σύμ-

θασίς διὰ τῆς συναινέσεως τῶν μελλονύμφων καὶ τελειοῦται διὰ τῆς ἱερολογίας εἰς θεσμόν τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου, ἐπιτυγχανομένης οὕτω τῆς ἀρρήκτου συζεύξεως τοῦ θεσμοῦ μὲ τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ διακρίσεις βεβαίως αὐταὶ δὲν εἰσάγουν ἐξελικτικὰ στάδια εἰς τὴν σύναψιν τοῦ γάμου, ἀλλ' ὅπωςδήποτε δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὸν θεσμόν ἀξιολογήσεις, καθ' ὅσον ἢ συναίνεσις τῶν μελλονύμφων εἶναι ἀπλή προϋπόθεσις τοῦ διὰ τῆς ἱερολογίας συναπτομένου ὑπὸ τοῦ ἱερέως γάμου καὶ ὄχι συστατικὸν στοιχεῖον αὐτοῦ.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ὁ ὄρισμός τοῦ ρωμαίου Ἐρεννίου Μοδεστίνου, καθ' ὃν «γάμος ἐστὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις τοῦ βίου παντὸς, θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπινου δικαίου κοινωνία», καίτοι δὲν ἀνταπεκρίνεται εἰς τὰς ἀντιλήψεις τῶν Ρωμαίων, ἐκφράζει πιστῶς τὸ διέπον τὴν περὶ γάμου βυζαντινὴν νομοθεσίαν πνεῦμα καὶ ἀποδίδει ἀδιάσπαστον τὸ βούλημα τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. Ἡ τάσις ὅμως εἰσαγωγῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου σκοπεῖ εἰς τὴν ἀποθεσιοποίησιν τοῦ γάμου καὶ εἰς τὸν ὑποβιβασμόν του εἰς ἀπλήν σύμβασιν, διὰ τῆς ἐξουδετερώσεως τοῦ οὐσιώδους θεσμικοῦ στοιχείου, τῆς θρησκευτικῆς δηλαδή ἱερολογίας, ἐν ὀνόματι τῆς νομικῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ κατὰ τὰ ξένα πρότυπα τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου. Αἱ θεωρητικαὶ αὐταὶ νομικαὶ τάσεις δὲν θὰ εἶχον βαρύνουσαν σημασίαν καθ' ἑαυτάς, ἐὰν δὲν ἠθροίζοντο εἰς παράπλευρα προβλήματα, ὡς τὰ ἐπόμενα.

2) Ἡ ἔντασις εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ὁ τύπος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐπηρεάζει ἀναμφιβόλως τὴν περὶ γάμου πολιτειακὴν νομοθεσίαν. Οὕτως, ἢ διὰ νόμου θεσμικὴ κατοχύρωσις τῆς συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν Βυζαντίῳ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συστήματος τῆς «συμφωνία» καὶ τῆς «συναλληλία» συνετέλεσεν εἰς τὴν προϋποθέσιν καὶ σταθερὰν ἐπιρροὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς περὶ γάμου καὶ διαζυγίου πολιτειακῆς νομοθεσίας καὶ εἰς τὴν ἐν τέλει καθιέρωσιν διὰ νόμου τῆς ὑποχρεωτικῆς ἱερολογίας. Τοῦναντίον ἢ ἀποδυναμώσις τῶν ἀγαθῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας συνεπάγεται ἀναποφεύκτως τὸν ἀποχρωματισμόν τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν προσδιορισμένης ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἱερότητας, διὸ καὶ εἰς περιπτώσεις χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἢ πολιτειακῆ νομο-

θεσία τείνει νὰ ὑποβιβάσῃ τὸν θεμελιώδη αὐτὸν θεσμόν τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου εἰς ἀπλοῦν πολιτικὸν συνάλλαγμα, διὰ τῆς ἐξουδετερώσεως πάσης ἀναμειξέως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν σύναψιν τοῦ γάμου. Οὕτως, ἢ μετὰ τὴν προτεσταντικὴν Μεταρρύθμισιν ἔντασις εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως ὠδήγησεν εἰς τὴν προϊούσαν ἀποδυναμώσιν τῶν θεσμικῶν στοιχείων καὶ τῆς ἱερότητας τοῦ γάμου εἰς τὴν πολιτειακὴν νομοθεσίαν καὶ διηκλόνησε τὸν ὑποβιβασμόν του εἰς τὸν χαρακτήρα ἀπλῆς συμβάσεως διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ κατανοεῖται πολλῶ μᾶλλον ἢ πολιτειακὴ περὶ γάμου νομοθεσία τῶν σοσιαλιστικῶν καθεστώτων, τὰ ὅποια διὰ τῆς κηρύξεως τοῦ ἐπαχθοῦς χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐπεδίωξαν πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὴν ἀπόθησιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ περιθώρια τοῦ δημοσίου καὶ κοινωνικοῦ βίου τῶν λαῶν.

Αἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας δὲν μετεβλήθησαν παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος (1975), διότι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀνεγνωρίσθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 3 «ἐπικρατοῦσα Θρησκεία» καὶ διετήρησε τοὺς δεσμούς αὐτῆς μὲ τὴν Πολιτείαν. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ οὐδεμία ἐπῆλθε θεσμικὴ μεταβολὴ εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, οὕτως ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἢ ἀνακίνησις τοῦ θέματος τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου. Ἐν τούτοις, ἢ ἐπὶ θεμάτων διαζυγίου πρόσφατος ἀντίθεσις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐδημιούργησεν, ὡς εἶδομεν, ἔντασιν εἰς τὰς σχέσεις των, διότι ἢ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀμετακίνητος ἐμμονὴ εἰς τὴν προάσπισιν τῆς ἱερότητας καὶ τῆς διαρκείας τοῦ γάμου συνδέεται ἐνίοτε μὲ τὴν δημιουργίαν σοβαρῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Αἱ κοινωνικαὶ αὐταὶ προεκτάσεις, καίτοι πηγάζουν ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἱερότητα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν θεσμικὸν χαρακτήρα τοῦ γάμου, δὲν εἶναι ἀδιάφοροι διὰ τὴν Πολιτείαν. Ἡ Πολιτεία, καίτοι ἀναλαμβάνει κατὰ συνταγματικὴν ἐπιταγὴν τὴν «πρωτοσύνη» τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου καὶ ἰλοποιεῖ αὐτὴν διὰ τῆς σχετικῆς νομοθεσίας, ἐπιδεικνύει συνήθως τάσεις ὑποβιβασμοῦ τοῦ θεσμοῦ εἰς τὸ νομικὸν καθεστὸς τῆς ἀπλῆς συμβάσεως, ἰδίᾳ εἰς περιόδους κοινωνικῶν πιέσεων. Αἱ ὑπὸ τῆς Πολιτείας μονομερεῖς πρωτοβουλίαι ἐπὶ τῶν διὰ νόμου ὀριζομένων ὡς θεμάτων κοινῶς ἐνδιαφέροντος, προκαλοῦσαι τὴν ἀντίθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, δημιουργοῦν ἀναποφεύκτως δξύτητα εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο φορέων, διὸ καὶ ἢ Πολιτεία τείνει εἰς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπὶ θεμάτων γάμου καὶ διαζυγίου πολιτειακῶς ἀνεγνωρισμένης συναρμοδιότητος τῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ πολιτειακαὶ αὐταὶ ἀκαθόριστοι τάσεις ὑποστηρίζονται ἀπ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τῶν δραματιζομένων τὴν νομοθετικὴν κατοχύρωσιν εὐχερεστερᾶς λύσεως τοῦ γάμου, ἀπ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν τῆς ἰδέας τοῦ λαϊκιστικοῦ κράτους, οἱ ὅποιοι ἐπιδιώκουν τὴν ἀποδυναμώσιν τῶν ἀγαθῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ τὴν ἀπόθῃσιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ περιθώρια τοῦ δημοσίου βίου. Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ γεγονός ὅτι οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν διὰ νόμου εἰσαγωγὴν τοῦ πολιτικοῦ γάμου ταυτίζονται πρὸς τοὺς θεωρητικούς κήρυκας τοῦ χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

3) Ἡ ἀνάγκη ἀναπτύξεως διὰ θεσμικοῦ νόμου τῆς συνταγματικῆς ἀρχῆς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Αἱ ἐν τοῖς πρόσθεν ἀναφερθεῖσαι τάσεις χρησιμοποιοῦν κατὰ κανόνα ὡς θεωρητικὴν ἀφετηρίαν διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀναγκαιότητος εἰσαγωγῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου τὴν συνταγματικῶς κατοχυρωμένην ἀρχὴν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, διότι ἢ ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἱερολογίας κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου ἀποτελεῖ κατὰ νόμον ὑποχρεωτικὸν συστατικὸν στοιχεῖον αὐτοῦ ὄχι μόνον διὰ τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τυχόν προσχωροῦντας εἰς τὴν ἀθείαν ἑλληνικὴν πολίταν. Τοιαύτη ὅμως ὑποχρέωσις εἶναι σαφῶς ἀντισυνταγματικὴ, διὸ καὶ ἡ καθιέρωσις τοῦ πολιτικοῦ γάμου θεωρεῖται, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀναγκαία πρὸς κάλυψιν τοῦ συνταγματικῶς κατοχυρωμένου ἀτομικοῦ δικαιώματος ἔστω καὶ ἑνὸς ἑλληνικοῦ πολίτου, ὁ ὅποιος θεωρεῖ ἀπαράδεκτον τὴν δι' ἱερολογίας σύναψιν γάμου. Εἶναι γεγονός ὅτι εἰς τὴν Δύσιν ἢ διὰ τῆς προτεσταντικῆς Μεταρρυθμίσεως διάσπασις τῆς θρησκευτικῆς ἐνότητος τῶν λαῶν ἐδημιούργησε προβλήματα θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἄλλωστε ἐπεσπεύθη ἡ κήρυξις τοῦ χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ ἡ συνεπιεία αὐτοῦ καθιέρωσις τοῦ πολιτικοῦ γάμου πρὸς ἀποφυγὴν θρησκευτικῶν διενέξεων,

Ἡ τυχὸν διαπίστωσις καὶ παρ' ἡμῶν πραγματικῶν προβλημάτων θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μὴ δυναμένων νὰ παρακαμφθοῦν, συνεπάγεται ἀναλόγους πολιτειακάς νομοθετικὰς ρυθμίσεις. Πᾶν τοῦναντίον ἢ μὴ ὑπαρξίς πραγματικῶν προβλημάτων καθιστᾷ ἐπιζημιαν οἰανδήποτε πολιτειακὴν νομοθετικὴν μέριμναν, παρὰ τὴν προσδιδομένην εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας σκόπιμον πολλάκις ἔμφρασιν.

Αἱ ἀνωτέρω γενικοῦ χαρακτῆρος διαπιστώσεις περὶ τὴν στοιχειοθέτησιν τῆς τάσεως τεχνητῆς ἀνακινήσεως τοῦ θέματος τοῦ πολιτικοῦ γάμου ἐγένοντο ὄχι πρὸς ἐκτροπὴν ἀπὸ τὴν μετωπικὴν θέαν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ πρὸς πληρεστέραν ἀνίχνευσιν τῆς παθολογίας τοῦ θεθέντος ζητήματος. Τὰ εὐσυνόπτως περιγραφέντα διαγνωστικὰ στοιχεῖα θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ χαρακτηρισθοῦν περιφερειακά, ἀλλὰ συνδέονται ἀναμφιβόλως δι' ἀκτίνων πρὸς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς προβληματικῆς, ἢ ὅποια προσδίδει εἰς τὸν ἄκρατον ἀτομικιστικὸν λαϊκισμὸν ἔντονον ἀντιθεσμικὸν πνεῦμα. Εὐνόητον ὅτι, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει ἢ συνισταμένη τῶν ποικίλων ὑπὲρ τῆς καθιέρωσις τοῦ πολιτικοῦ γάμου τάσεων καταλήγει νὰ εἶναι τὸ ἐκπεφρασμένον ἀντιεκκλησιαστικὸν πνεῦμα καὶ ἡ συνεπιεία προσπάθεια ἐξουδετερώσεως τῆς ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐπιρροῆς καὶ ἀκτινοβολίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλως τε καὶ ἡ τυχὸν διὰ νόμου εἰσαγωγὴ τοῦ πολιτικοῦ γάμου, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ καταρρακωθῇ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τοῦ θεμελιώδους αὐτοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας, συνεπάγεται κατ' οὐσίαν τὴν κατάργησιν τῆς ἱερολογίας καὶ δι' αὐτῆς τὴν ἀποδυναμώσιν τῆς ἐπιρροῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς θέματα γάμου καὶ διαζυγίου.

(Συνεχίζεται)

ΒΛΑΣΙΟΣ ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Λ Ο Τ Η Σ Ι Σ

'Επί του διαβιρασθέντος μοι ύπ' αριθμ. Φ. 043)280)Α)3054)19.12.1979 (αριθ. Σ.Π. 144) 12.1.1980) πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, σχετικῶς μὲ τὴν κατατεθειμένην εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βουλῆς ἀπὸ 13.12.1979 ἐρώτησιν καὶ αἴτησιν καταθέσεως εἰς τὴν Βουλὴν «τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως τῆς 2.12.1978 τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου», ἡ ζητούμενη γνώμη ἡμῶν ἔχει ὡς κάτωθι:

I. Αναφέρομαι εἰς πάντα ὅσα διὰ τῆς ἀπὸ 3.1.1980 γνωμοδοτήσεως ἡμῶν, τυχούσης τῆς ἐγκρίσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν συνεδρίαν ΚΓ' τῆς 8.1.1980, ἀνεφέρθησαν ἐπὶ, ἀφορώντων εἰς τὸν αὐτὸν Κληρικὸν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος, ὁμοίων ἐρωτήσεων τῶν αὐτῶν κ.κ. Βουλευτῶν. (Ἴδετε ἐγγράφον Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἀριθ. Σ.Π. 4756 π.ξ. 29)11.1.1980).

Ἐκ τῶν ἐρωτήσεων καὶ αἰτήσεων τῶν κ.κ. Βουλευτῶν δημιουργεῖται σοβαρότατον θέμα διὰ τὴν, καὶ συνταγματικῆ ἐπιταγῆ, αὐτοδιοικουμένην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, αἱ πράξεις τῆς ὁποίας, καταβάλλεται προσπάθεια ὅπως ὑπαχθῶσιν εἰς τὸν Κοινοβουλευτικὸν ἔλεγχον.

Ἐπιβάλλεται κατὰ ταῦτα νὰ τεθοῦν αἱ ὀρθαὶ θέσεις τοῦ μεγάλου ἐκκλησιολογικοῦ καὶ συνταγματικοῦ θέματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Λαοῦ καὶ δὴ μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ νέου συντάγματος.

II. Κατὰ πρῶτον λόγον δέον νὰ ἐκκαθαρισθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῶν, κατὰ τὰ προειρημένα, ἐπαναλαμβανόμενων ἐρωτήσεων, συνδυαζομένων μὲ αἰτήσεις καταθέσεως εἰς τὴν Βουλὴν πρακτικῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, εὐρίσκειται ἐκτὸς τῶν δι' ἄρθρον 70 παρ. 6 τοῦ ἰσχύοντος συντάγματος ὀριζομένων ὡς καὶ τῶν ἄρθρων 91 ἐπ. τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς.

Δι' ἄρθρον 70 παρ. 6 τοῦ συντάγματος ὀρίζεται:

«Ὁ Κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐν Ὁλομελείᾳ δις τοὐλάχιστον τῆς ἐβδομάδος, ὡς ὁ Κανονισμὸς τῆς Βουλῆς ὀρίζει».

Δι' ἄρθρων 91 ἐπ. τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, εἰς τὰ ὁποία τὸ ἄρθρον 70 παρ. 6 τοῦ συντάγματος παραπέμπει, ὀρίζονται:

«Ἡ Βουλὴ ἀσκεῖ ἐν Ὁλομελείᾳ τὸν ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως δι' ἀναφορῶν καὶ ἐρω-

τήσεων, διὰ τῆς αἰτήσεως καταθέσεως ἐγγράφων, διὰ τῆς καταθέσεως ἐπερωτήσεων καὶ συστάσεων καὶ διὰ τῶν προτάσεων ἐμπιστοσύνης καὶ δυσπιστίας» (ἄρθρον 91).

«Πᾶς Βουλευτὴς δικαιούται νὰ ὑποβάλῃ ἐγγράφως ἐρωτήσεις ἀναφορῶν εἰς τὴν δημοσίαν ἐν γένει ὑπόθεσιν» (ἄρθρον 93 παρ. 1).

«Ἐρώτησις εἶναι αἴτησις ἀπλῆς πληροφορίας, ἐὰν περιστατικὸν τι ἀληθεύῃ ἢ ἐὰν εἰδησίς τις εἶναι ἀκριβῆς καὶ ἐὰν ἡ Κυβερνήσις ἔλαβε γνώσιν ταύτης... καὶ ἐὰν ἔλαβε ἢ μέλλει νὰ λάβῃ ἀπόφασιν τινα περὶ ὀρισμένου ἀντικειμένου» (ἄρθρον 93 παρ. 2). «Ἡ ἐπερώτησις, σκοποῦσα τὸν ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως, συνίσταται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν αἰτίων ἢ τοῦ σκοποῦ Κυβερνητικῆς τιμωρίας ἢ παραλείψεως...» (ἄρθρον 96 παρ. 1)

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναμφισβητήτως συνάγεται ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπόμενος Κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος ἀφορᾷ περιοριστικῶς ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως διὰ δημοσίαν ἐν γένει ὑπόθεσιν ἀρμοδιότητος τῆς Κυβερνήσεως.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶναι οὔτε Κυβερνητικαὶ πράξεις, οὔτε ἀναφέρονται εἰς δημοσίαν ὑπόθεσιν. Τοῖς λόγοις αὐτοῖς καταδήλως ἐκφεύγουν, ἐκ συνταγματικοῦ ὀρισμοῦ, τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ ἔλεγχου καὶ συνεπῶς αἱ διαβιρασθεῖσαι εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐρωτήσεις καὶ αἰτήσεις Βουλευτῶν παρίστανται ἀνεπέριστοι.

III. Εἰδικώτερον ἢ ἐν τῇ διαβιρασθείσῃ μοι ἐρωτήσῃ τῶν κ.κ. Βουλευτῶν ἀναφερομένη ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, περὶ ἀσκήσεως τῆς ποινικῆς ἐξουσίας τῆς Ἐκκλησίας εἰς βάρος Κληρικοῦ της πρὸς διαπίστωσησιν, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ν. 5383)32 «περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδι-

κασίας», περί διαπράξεως προβλεπόμενου και κολαζομένου υπό των Ίερών Κανόνων παραπτώματος, είναι πράξεις αναφερομένη εις την εσωτερικήν τάξιν της Έκκλησίας και πειθαρχίαν εν Αυτῇ, διεπομένη υπό Κανονικῶν μόνον διατάξεων (Σ.τ.Ε. 2210)1951 και Α. Σβώλου - Γ. Βλάχου, Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, Τόμος Α' μέρος Ι. Κράτος και Ἐκκλησία - ἀτομικά δικαιώματα, Ἀθήναι 1954, σελ. 55 σημ. 35).

Διὰ τῆς ἀποφάσεώς της ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐνήργησεν ἐλευθέρως και ἀδεσμεύτως ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ἀποβλέψασα εις τὴν ὑπόμνησιν εις τὸν Κληρικὸν τῶν ὑποχρεώσεών του ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας και, ἐν ἀνάγκῃ τὸν πειθαναγκασμὸν τούτου νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰ χρεῖ και τὰ καθήκοντα τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ και δὲν ἀπεφάσισεν ἐπὶ δημοσίας ὑποθέσεως, οὔτε ἐνήργησεν πρᾶξιν διοικήσεως ἐκτελεστήν.

Τοῖς ἀνωτέρω λόγοις, ὡς παγίως δέχεται και τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἐνεργειάν της αὐτὴν εἶναι ἐλευθέρη και ἀνεξαρτήτως. (Σ.τ.Ε. 456)1939, 830)1940, 824)49, 36)1975, 2800)72 και νεαρὰ 3)1980 Ἐπιτροπῆς Ἀναστολῶν, και Ἀν. Μαρίνου, Ὁ ἔλεγχος τῶν πράξεων τῶν Ἐκκλ. Ἀρχῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, Ἀθήναι 1973).

IV. Περαιτέρω και ἀνεξαρτήτως τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῶν Ίερῶν Κανόνων οἱ ὁποῖοι ἀπὸ αἰῶνων διέπουν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος σαφέστατα ὀρίζεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν Ἑλλάδι θρησκείας, Κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἶναι ἀυτοκέφαλος και διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων και τῆς ἐκ ταύτης προερχομένης Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου, τηροῦσα ἀπαράσασα λέύτως τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστολικούς και Συνοδικούς Κανόνας και τὰς Ἱεραῖς Παραδόσεις.

Ἡ ἄνω συνταγματικὴ διάταξις ἔχει βάσιν ἐκκλησιολογικήν και εἶναι ἑναρμονισμένη πρὸς τοὺς, ἀπὸ αἰῶνων, διέποντας και ρυθμίζοντας τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας. Διὰ τῶν ἀνωτέρω ὁ Συνταγματικὸς νομοθέτης, ἐν τῇ χρησιμοποιοῦσει τῆς λέξεως «διοικεῖται» τῇ ἀληθείᾳ ἐκφράζει τὴν ἀναγνώρισίν του ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν Ἑλλάδι θρησκείας δὲν εἶναι ἀπλῶς αὐτοδιοικητος ἀλλὰ αὐτόνομος (βλ. και Μητροπολίτου Λαρίσης Λωροθέου: «Νομοκανονικαὶ ἔρευνα»).

Τοῦτο διότι ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐπισκοποκεντρική, ἀποτελούμενη ἐκ πάντων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι συνδέονται διὰ τοῦ βαπτίσματος και μετέχουν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας (βλ. μελέτην Ἰωάν. Ζηζιούλα. Ἡ ἐνότις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ Ἐπισκόπῳ και τῇ Θείᾳ Εὐ-

χαριστίᾳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, Ἀθήναι 1965).

Κατὰ ταῦτα, γνωστῶν και τῶν λόγων τοῦ Ἱγνατίου «ὁπου Ἐπίσκοπος ἐκεῖ και τὸ πλῆθος...» ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας, και κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἰσχύοντος συντάγματος, ἀνήκει εις τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερεῖς, τοὺς συγκροτοῦντας τὴν Ἱεράν Σύνοδον.

V. Ἐπισημασμένης τῆς συνταγματικῆς κατοχυρώσεως τοῦ αὐτοδιοικήτου, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ αὐτονόμου, τῆς Ἐκκλησίας και μὴ προβλεπόμενος τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτου δυνατότητα τοῦ κοινοῦ νομοθέτου ὅπως διὰ νόμου ἐπιβάλῃ περιορισμούς εις τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦτο ἔχει εἰδικῶς προβλέψει προκειμένου περὶ τοῦ δι' ἄρθρων 12, 16 και 102 καθιερωμένου αὐτοδιοικήτου τῶν Συνεταιρισμῶν, Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων και Ὁργανισμῶν Τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀρίζεται προσθέτως ὅτι τὸ Κράτος ἀσχεῖ ἐποπτεία ν. ἐλέγχεται ὡς εὐθέως ἀντισυνταγματικὴ πᾶσα προσπάθεια φαλκιδεύσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ αὐτοδιοικήσει της, οἷα ἐπιχειρεῖται διὰ τῶν εις τὴν Βουλὴν ἐρωτήσεων και αἰτήσεων καταθέσεως πρακτικῶν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, πρὸς ἀσκήσιν Κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου.

Και ἐὰν ὑπῆρχεν ἀντίρρησης ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω, ἀρκεῖ ἡ ὑπόμνησις, ὅτι ἐν τῇ ἀπὸ 16.3.1977 ἐπὶ τοῦ σχεδίου νόμου 590)77 σχετικῇ πρὸς τὴν Βουλὴν Εἰσηγητικῇ Ἐκθέσει τῶν ἀρμοδίων Ἐπιτροπῶν ἀναφέρεται ἐπὶ λέξει:

«Διὰ τοῦ σχεδίου Καταστατικοῦ νόμου ἐξασφαλίζεται ἡ νόμιμος δημοκρατικὴ λειτουργία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος και τῶν συνταγματικῶς κατοχυρωμένων Ἱ. Κανόνων».

Διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον, μετὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος συντάγματος ἀπηλειφθησαν ἀπὸ τὸν ἰσχύοντα Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας διατάξεις τῶν προϊσχυσάντων Καταστατικῶν χαρτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἤσκειτο ἐποπτεία και ἐπέμβασις τῆς Πολιτείας εις τὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν, ὑπὸ τὴν ἰσχὴν τῶν προϊσχυσάντων συνταγμάτων, ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐποπτεία ἡ Πολιτεία ἤσκει διὰ τῆς Διοικήσεως. Οὕτως, ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ὅτι, ὑπὸ προϊσχυσάντων Καταστατικῶν Χαρτῶν, ὀριζέτο ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας συνεκαλεῖτο ὑπὸ τῆς Πολιτείας διὰ διατάγματος, προεβλέπετο ἔγκρισις ὑπὸ τῆς Πολιτείας τῆς μεταθέσεως Ἐπισκόπου και ἀπαιτεῖτο ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ Ἐπιτροπῶν τῶν πράξεων τῆς Ἱ. Συνόδου. Κατὰ τὸν κωδικοποιημένον μάλιστα νόμον 5438)32 ἀπαιτεῖτο ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ Ἐπιτροπῶν και τῶν πράξεων τῆς Ἱ. Συνό-

δου διά τῶν ὁποίων ἐρρυθμίζοντο ζητήματα ζωῆς καὶ διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὑποχρεοῦτο νὰ ἀλληλογραφή πρὸς τὰς Ἀρχὰς τοῦ Κράτους, διὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν.

Συγκεκριμένως κατὰ τὸ ἄρθρον 19 τῆς ἀπὸ 31.12.1923 ἀποφάσεως τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τὴν μετάθεσιν Ἐπισκόπου ἀπαιτεῖτο ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, μετὰ γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πρὸς ἔκδοσιν Β. Διατάγματος.

Ὁ κατάλογος τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων ὑπεβάλετο εἰς τὸν Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων διὰ νὰ ἀποφανθῆ ἠτιολογημένως ἐντὸς ὁρισμένης προθεσμίας, τοῦ Ὑπουργοῦ δικαιουμένου νὰ ἀναπέμψῃ τὸν καταρτισθέντα κατάλογον εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον μετὰ τῶν παρατηρήσεων καὶ ἀντιρροήσεων του, αἱ ὁποῖαι πολλὰκις δὲν περιορίζοντο εἰς ἔλεγχον νομιμότητος (βλ. Σ.τ.Ε., 4111)76, 545, 546)78 καὶ νόμον 671)43 ἄρθρα 18-20 καὶ πρὸβλ. Ἀν. νόμον 987)46 ἄρθρον 4, νόμον 355)47 ἄρθρον 3 καὶ νόμον 1882)51 ἄρθρον 5).

Ὁ τύπος τῆς διαβεβαιώσεως (ἔρκου) τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπου δὲν περιορίζετο εἰς τὰ «διαδηλῶ δὲ ὑπακοὴν εἰς τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους», ὡς δρίζεται δι' ἄρθρου 16 παρ. 1 ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περιεῖχε καὶ δήλωσιν τοῦ διαβεβαιουμένου «Πίστιν εἰς τὸν Βασιλέα» (ἴδετε Α.Ν. 326)45 ἄρθρον 1 καὶ πρὸβλ. ἔρκον Ἐπισκόπων Ρωμαιο-Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ Σβώλου - Βλάχου ἐνθ' ἀνωτέρω σελίδας 57-58 καὶ ὑποσημειώσεις).

Τὸ κυριώτερον: Ἡ Πολιτεία, διὰ τοῦ παρισταμένου εἰς τὰς συνεδρίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπιτρόπου, ἤσκει ἐποπτεῖαν μέχρι κηδεμονίας καὶ πᾶσα ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἦτο ἄ κ υ ρ ο ς ἐὰν δὲν εἶχε κληθῆ νὰ παραστῆ εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Ἐπίτροπος, (δρᾶτε Α. Σβώλου - Γ. Βλάχου, ἐνθ' ἀνωτέρω, Σχέσεις Κράτους καὶ Ἐκκλησίας, σελ. 51 καὶ ἐπ. καὶ ἰδίᾳ σημ. 23 εἰς σελ. 53).

Πάντα τὰ ἀνωτέρω, ἐνδεικτικῶς ἀναφερόμενα, ὡς καὶ πάντα ὅσα διαλαμβάνονται εἰς προΐσχυσαντας Καταστατικούς Νόμους, καθίστων τὴν Ἐκκλησίαν τύποις αὐτοδιοίκητον, ἀ π η λ ε ί φ θ η σ α ν ὑ π ὸ τ ο ῦ ν. 590)77, συνταχθέντος ὑπὸ Κληρικολαϊκῆς Ἐπιτροπῆς καὶ βάσει τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ καθιερούμενου τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἐκκλησίας ἰσχύοντος Συντάγματος.

VI. Ἐναντίον τῶν ἀνωτέρω, λίαν περιληπτικῶς ἀναφερομένων, προβάλλεται ὑπὸ τινων ὅτι, καὶ ὑπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ νέου Συντάγματος ἡ Ἐκκλησία τῆς συνταγματικῶς προστατευομένης ἐπικρατουμένης ἐν Ἑλλάδι θρησκείας, εἶναι θρησκευτικῶς καθαρῶς Ὀργανισμὸς, ἀφοῦ καὶ συνταγματικῶς ὀρί-

ζεται ὅτι: «Γνωρίζει Κεφαλὴν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν». Εἶναι ὁμοῦ ἐν ταυτῷ καὶ νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ἀσκοῦν διοίκησιν καὶ δὴ, ἐν πολλοῖς, πρὸς «τὰ ἔξω» καὶ ὡς τοιοῦτον δὲν εἶναι διήθεν αὐτόνομον.

Διὰ τὴν θεμελίωσιν μάλιστα τῆς προσπαθείας ἐξομοιώσεως τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὰ διὰ τοῦ Συντάγματος αὐτοδιοικούμενα νομικὰ πρόσωπα, ὡς οἱ Συνεταιρισμοί, τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα καὶ οἱ Ὀργανισμοὶ Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως (δρᾶτε ἄρθρα 12, 16 καὶ 102 Συντάγματος), γίνεται ἐπίκλησις διατάξεων ἐκ τοῦ ἰσχύοντος Καταστατικοῦ Χάρτου.

Εἰδικώτερον ἀναφέρονται εἰς τὰ ὀριζόμενα δι' ἄρθρου 1 παρ. 4 τοῦ ν. 590)77 ὀρίζοντα ὅτι: «Κατὰ τὰς νομικὰς αὐτῶν σχέσεις ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἱ Μητροπόλεις... εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, καὶ συνεπῶς τελοῦντα ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων νομιμοποιουμένου εἰς ἔλεγχον τῶν πράξεων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, (πρὸβλ. καὶ Σ.τ.Ε. Ὀλομ. 3178)76).

Ὁσαύτως ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῶν ἀποψέων των τὰ ὀριζόμενα διὰ τῆς παρ. 1 ἄρθρου 29 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀρίζοντα ὅτι: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ὡς καὶ ἕκαστος ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίτης ὡς Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἀ ρ χ ῆ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ Μητροπόλεως, ἀσκοῦν ἐντὸς τῆς περιφερείας των τὴν ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶς Ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων καὶ τῶν νόμων ἐν γένει τῆς Πολιτείας προβλεπομένην ἐξουσίαν».

VII. Οὕτως ὁμοῦ παρερμηνεύονται αἱ προμνησθεῖσαι διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀληθῶς διὰ τῶν ἐν παρ. 4 ἄρθρου 1 τοῦ ν. 590)77 δὲν συνιστᾶται διὰ νόμου ἡ Ἐκκλησία ὡς Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου (βλ. καὶ Σ.τ.Ε. 2078)58, 1830)50, 1345)49, ἐν τῇ ἐρμηνεύῃ ἄρθρου 12 παρ. 4 Ν. Δ. 843)48 διὰ τοῦ ὁποίου κατηγορήθη πᾶσα διάταξις ἐπιτρέπουσα τὴν διὰ Διατάγματος ἢ ἄλλης Διοικητικῆς Πράξεως σύστασιν Ν.Π.Δ.Δ.). Διὰ τῶν ἐν παραγράφῳ 4 ἄρθρου 1 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου ἐρρυθμίσθησαν — θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ ἐρμηνευτικῶς — ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1, ἐν συνδυασμῷ μετὰ ἄρθρον 13 τοῦ ἰσχύοντος συντάγματος, αἱ νομικαὶ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τρίτων, ἀποσαφηνιζομένου ὅτι «κατὰ τὰς νομικὰς αὐτῶν σχέσεις ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἱ Μητροπόλεις... εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου».

Ἀπόδειξις τῶν ἀνωτέρω εἶναι ὅτι ὁ, συμμορφούμενος πρὸς τὰ ἐν ἄρθρῳ 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, νομοθέτης τῆς παρ. 4 ἄρθρου 1 ν. 590)77 ἐκφράζεται κατὰ ὅλως διάφορον τρόπον ἀπὸ τὸν νο-

μοθέτην τῆς παρ. 4 ἄρθρον 1 τοῦ καταργηθέντος Ν.Α. 126)69 διὰ τῆς ὁποίας ὠρίζετο:

«Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἱ Ἱεραὶ Μητροπόλεις... καὶ οἱ διὰ τοῦ παρόντος συνιστώμενοι Ἐκκλησιαστικοὶ Ὄργανισμοὶ εἶναι Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου καὶ ἀπολαύουσι τῶν προνομίων τοῦ Κράτους, προκειμένου περὶ τῶν πράξεων, αἵτινες ἀνάγονται ἀμέσως εἰς τοὺς πνευματικούς καὶ θρησκευτικούς σκοποὺς τῶν».

Ἡ ἀνωτέρω, καταργηθεῖσα δι' ἄρθρον 74 τοῦ ν. 590)77, διάταξις ἦτο ἐνημερωμένη πρὸς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ καταργηθέντος ὡσαύτως Συντάγματος 1968 διὰ τοῦ ὁποίου, ἀντιθέτως πρὸς τὸ Σύνταγμα 1975, οἱ Ἱ. Κανόνες διεκρίνοντο εἰς δογματικούς καὶ διοικητικούς καὶ ἐφ' ἧς διατάξεως ἐστηρίχθη ἡ διάκρισις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πράξεων εἰς ἀμιγῶς πνευματικὰς καὶ ὄχι, ὡς καὶ ἡ διάκρισις τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς «τὰ ἔσω» καὶ πρὸς «τὰ ἔξω».

Παρερμηνεύονται ὡσαύτως καὶ τὰ προειρημένα καὶ ὀριζόμενα διὰ τῆς παρ. 1 ἄρθρου 29 τοῦ νόμου 590)77.

Διὰ τούτων τῇ ἀληθείᾳ ὁ νομοθέτης σαφέστατα διατυπώνει τὴν ἐνημερωμένην πρὸς τὸ Σύνταγμα θέσιν ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ἐμπειστευμένη εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχάς. (βλ. καὶ Ἀν. Μαρίνου, Ὁ ἔλεγχος τῶν πράξεων τῶν Ἐκκλ. ἀρχῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, Ἀθήναι 1973).

VIII. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν διατάξεων τοῦ ν. 590)77 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» διὰ τῶν ὁποίων ὀρίζονται αὐστηρῶς περιοριστικῶς, αἱ περιπτώσεις τῆς ἐπενδύσεως τῶν πράξεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦ Πολιτειακοῦ Κύρους, ὡς π.χ. τῆς ἐκδόσεως κατ' ἄρθρον 26 παρ. 1, Διατάγματος ἀναγνωρίσεως καὶ καταστάσεως τοῦ ἐκλεγέντος ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μητροπολίτου, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3178)76 ἐν Ὁλομελείᾳ ἀποφάσεώς του ἀπεράνθη ὅτι: «Καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἰσχύος τοῦ νέου Συντάγματος... ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ ρηθέντος Διατάγματος ὁ Ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Παιδείας «κέντηται ἀρμοδιότητα ἐλέγχου νομιμότητος».

Ὁ ἔλεγχος νομιμότητος ἄλλωστε, εἰδικῶς καὶ περιοριστικῶς διὰ τὴν ὡς ἄνω παρ. 1 ἄρθρου 26 ν. 590)77 διὰ τῶν ἐν αὐτῇ «... προτάσει τοῦ ἀσκοῦντος μόνον ἔλεγχον νομιμότητος Ὑπουργοῦ...». Οὕτως ὁ Ὑπουργὸς νομιμοποιεῖται ἐκ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, ἐν περιπτώσει διαπι-

στώσεως, κατὰ τὸν ἔλεγχον τῆς νομιμότητος, μὴ συμμόρφωσιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Χάρτου εἰδικῶς ὀριζόμενα, διὰ τῆς ἀρνήσεως ἐκδόσεως τοῦ Διατάγματος, νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συμμορφώσεως πρὸς τὰ ὀριζόμενα διὰ τοῦ διέποντος Αὐτὴν καὶ κατισχύοντος ἐναντι παντὸς ἑτέρου Καταστατικοῦ νόμου τῆς.

Τέλος εἰδικῶς διὰ τὰς δυνατότητας τοῦ κοινοῦ νομοθέτου τροποποιήσεως ἐκκλησιαστικῶν νόμων, οἷος καὶ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης (ἄρθρα 3 παρ. 1 καὶ 72 Συντάγματος) ἢ ἀνωτέρω ἀποφάσεις τοῦ Σ.τ.Ε., ἀναφερομένη καὶ εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 609-612)1967 ἀποφάσεις του, δέχεται ὅτι ὁ κοινὸς νομοθέτης «κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος δὲν δύναται διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας νὰ χωρήσῃ μέχρι θεμελιώδους μεταβολῆς βασικῶν διοικητικῶν θεσμῶν καθιερωμένων παγίως ἀπὸ μακροῦ ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

IX. Θεσμὸς ἐντὸς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἡ ἀνέλεγκτος ἀξίωσις ὅπως τὰ Μέλη Αὐτῆς πειθαναγκάζονται δι' ἀποφάσεων τῶν ἀρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄрганων νὰ ἐκτελοῦν τὰ χρεὴ καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔχει ὀρισθῆ, δι' ἄρθρου 44 ν. 590)77 ὅτι «τὰ παραπτώματα τῶν Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν τὰ σχετικὰ πρὸς τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἐπαγγελίας τῆς ὁμολογίας αὐτῶν, τὰ συνεπαγόμενα κανονικὰς κυρώσεις, ἐκδικάζονται ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων».

Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 36)1975 ἀποφάσεώς του ἀπεσαφηνίσεν τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, ὡς Ὄργανων Ἐκκλησιαστικῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία πειθαναγκάζει τοὺς Κληρικούς καὶ Μοναχοὺς εἰς συμμόρφωσιν πρὸς τὰ ἐπιτασσόμενα ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τὰ ὁποία δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος προβλεπόμενα Κοινὰ Δικαστήρια. Ἐφ' ὧ αἱ ἀποφάσεις τῶν δὲν ὑπὸκεινται εἰς ἀναιρετικὸν ἔλεγχον (Ἄρειος Πάγος 120)69).

Ἐτι δὲ περαιτέρω, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3)1980 ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναστολῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἀπεσαφηνίσθη ὅτι καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄрганων, οἷα π.χ. ἡ συγκρότησις κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ν. 5383)32 «περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» Συνοδικοῦ διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστηρίου, εἶναι ἐντεταγμένα εἰς τὰ πλαίσια τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Δικαιοσύνης ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλη-

Ο «ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΟΣ» *

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ «ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΤΑΞΕΩΣ»
ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

II. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ἐνημερωτικοῦ χαρακτή-
ρος τοῦ παρόντος συντόμου εἰσαγωγικοῦ σημειώματος
καὶ χάριν ἀποφυγῆς πάσης μεροληπτικῆς ἀντιμετωπι-
σεως τοῦ κειμένου περὶ ἐλπίδος τοῦ συνεδρίου τοῦ
Bangalore, θὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν συνοπτικὴν καί,
κατὰ τὸ δυνατόν, ἀδρῆν σκιαγράφειν ὠρισμένων
χαρακτηριστικῶν στοιχείων αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἐπὶ πλεόν,
ἀπηχοῦν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου,
ἐκ τῶν θεολογικῶν σπλάγγων τοῦ ὁποίου προήλθεν
τὸ ἐν λόγῳ κείμενον.

α) Διομολογιακὸν ὑπόβαθρον.
Καθ' ὅλην τὴν πορείαν, ἡ ὁποία διηγήθη προκειμένου
νὰ ἔλθῃ εἰς φῶς τὸ ὑπὸ συζήτησιν κείμενον, δὲν ἐπρυ-
τάνευσε μία ὠρισμένη θεολογικὴ παράδοσις, κατ' ἀπο-
κλειστικότητα καὶ εἰς θάρρος ἐτέρας τινας. Τὸ ἔδαφος
ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐδλάστησεν ὅλη ἡ περὶ ἐλπίδος θεολο-
γικὴ προβληματικὴ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἦτο
ἄφ' ἑνὸς μὲν ἡ ποιμαντικὴ καὶ ἱεραποστολικὴ μέριμνα
τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης διὰ τὸν ἀγωνιζόμενον καὶ
ἀγωνιῶντα σύγχρονον ἄνθρωπον τῆς ἐν πολλοῖς μὴ χρι-
στιανικῶς χρωματισμένης ὑψηλίου, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ
πεποίθησις ὅτι, παρὰ τὴν διαφοροποίησιν τῶν ιστορι-
κῶν καὶ θεολογικῶν τῶν παραδόσεων, εἶναι δυνατόν
οἱ χριστιανοὶ νὰ ἀπευθυνθοῦν πρὸς τὸν κόσμον καὶ νὰ

εἰποῦν τι πρὸς αὐτόν, τὸ ὁποῖον νὰ δίδῃ μίαν ἔστω καὶ
ἀμυδρὰν εἰκόνα τῆς χριστιανικῆς συναφείας τῶν δι-
στασμένων ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν. Βεβαίως ἡ ἐπι-
λογὴ τοῦ θέματος τῆς ἐλπίδος δὲν ἦτο τυχαία, ἐφ' ὅσον
πρὸς τινος ἡ «Θεολογία τῆς Ἐλπίδος» ἐκυριάρχει εἰς
τὴν προτεσταντικὴν θεολογίαν, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἐλπίς
εἶναι ἓνα θέμα, τὸ ὁποῖον ἐγγίζει τὰ προβλήματα καὶ
τὰ ἐνδιαφέροντα κάθε ἀνθρώπου, ἀνεξαρτήτως τῆς χρι-
στιανικῆς του ιδιότητος καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ του χρω-
ματισμοῦ. Ἀλλὰ τὸσον ἡ τηρηθεῖσα διαδικασία, δηλ.
τῆς συμμετοχῆς ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν - Μελῶν τοῦ
Π.Σ.Ε. καὶ τοῦ σεθασμοῦ τῶν προτάσεων καὶ τῶν
ἀντιρρήσεων των, ὅσον καὶ τὸ γεγονός ὅτι αἱ ὀρθόδοξοι
Ἐκκλησίαι δὲν ἐξεδήλωσαν ἄρνησιν συμμετοχῆς οὔτε
διεφώνησαν, ὑπερφηφίσασαι τὸ κείμενον τοῦτο μέσῳ
τῶν διαπεπιστευμένων ἀπεσταλμένων θεολόγων των,
δεικνύουν τὸν διομολογιακὸν χαρακτήρα τοῦ κειμένου
καὶ ἐπισφραγίζουν τὴν οἰκουμενικὴν του διάστασιν.

β) Θεολογικὸν πλαίσιον. Ἡ τρια-
δολογία τοῦ κειμένου εἶναι ἐμφανῆς κυρίως εἰς τὸ κε-
φάλαιον IV, ὅπου παρέχεται ἡ θάσις καὶ ὁ λόγος τῆς
χριστιανικῆς ἐλπίδος. Ἐτονίσθη τὸ ἴδιον τῆς χριστια-
νικῆς ἐλπίδος καὶ ὑπεγραμμίσθη ὅτι αἱ κοσμικαὶ ἐλπί-
δες καὶ προσδοκίαι, δι' ἓνα καλύτερον καὶ δικαιοτέρον
κόσμον, καὶ ἡ χριστιανικὴ ἐλπίς δὲν ἀντιτίθενται ρι-
ζικῶς, ἀλλὰ οὔτε ταυτίζονται ἀπολύτως. Μεταξύ των
κυριαρχεῖ ἓνα εἶδος διαλεκτικῆς συναφείας. Τὸ ἴδιον
καὶ τὸ ἀπόλυτον τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος ἔγαντι τῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 60 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

σία ἐνεργεῖ ἐλευθέρως, ἀδεσμεύ-
τως καὶ ἀνελέγκτως, δι' ὃν λό-
γον εἶναι καὶ ἀκυρωτικῶς ἀνε-
λέγκτοι.

Τοιαύτη Ἐκκλησιαστικὴ πράξις εἶναι ἡ, κατὰ τὴν
συνεδρίαν τῆς 2.12.1978, ληφθεῖσα ἀπόφασις τῆς Ἱε-
ραῆς Συνόδου, ἀφορῶσα τὸν ἀναφερόμενον Κληρικὸν
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνας εἰς τὴν
ἀπὸ 13.12.1979 κατατεθείσαν εἰς τὴν Βουλὴν ἐρώ-
τησιν καὶ αἴτησιν καταθέσεως τῶν πρακτικῶν τῆς Ἱ.
Συνόδου.

X. Κατὰ τὰ προειρημένα ἡ διαβιβασθεῖσα ἐν φω-
τοτυπικῷ ἀντιγράφῳ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἀπὸ
13.12.1979 κατατεθειμένη εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Βου-
λῆς ἐρώτησις καὶ αἴτησις καταθέσεως «ὡς ἐγ-
γρῶφον» τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως τῆς
2.12.1978 τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου, καταδήλως

εἶναι: 1) Ἀνεπέρειστος ὡς κειμένη ἐκτὸς τῶν ὀριζο-
μένων δι' ἄρθρου 70 παρ. 6 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγμα-
τος καὶ 91 ἐπ. τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς, εἰς τὰ
ὁποῖα ἡ ὡς ἄνω συνταγματικὴ «περὶ Κοινοβουλευτικοῦ
ἐλέγχου» διάταξις παραπέμπει, 2) Ἀντισυνταγματικὴ
εἰθῶς ἀντικειμένη πρὸς τὰ δι' ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ
Συντάγματος ὀριζόμενα καὶ 3) Ἐξηρημένη τοῦ Κοι-
νοβουλευτικοῦ ἐλέγχου διότι δὲν ἀναφέρεται εἰς δε-
μοσίαν ἐν γένει ὑπόθεσιν, ἀλλὰ
εἰς πράξιν ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας, μὴ ἐχούσης
οὔδὲ τὸν χαρακτήρα ἐκτελεστῆς διοικητικῆς πράξεως,
τῷ λόγῳ δὲ τούτῳ, μὴ ὑποκειμένης οὔτε εἰς τὸν ἀκυ-
ρωτικὸν ἔλεγχον.

Ἀθῆναι 23 Ἰανουαρίου 1980

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

Δικηγόρος παρ' Ἀρειῷ Πάγῳ

ἐλπίδων τοῦ κόσμου τούτου διαφυλλάσσεται καὶ θεμελιούται ἐπὶ τῆς θεολογικῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ ἰδιαιτερότητος τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης. Τὸ «ἴδιον» διατηρεῖται διὰ τοῦ «ἐν Χριστῷ» καὶ θεμελιούται ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Τριαδικὸν Θεὸν πίστεως. Ἄνευ συγκρητιστικῆς προθέσεως καὶ χωρὶς δογματικῶν μινιμαλισμῶν καὶ σχετικισμῶν, τὸ συνέδριον ἐπεχείρησε διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα καὶ τῆς ἐμφάσεως τοῦ «ἐν Χριστῷ» γὰρ καταστήσῃ ἀπτήν τὴν σωτηριολογικὴν, ἱεραποστολικὴν καὶ ποιμαντικὴν του μέριμναν διὰ τὸν σύγχρονον κόσμον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπεφεύχθησαν δύο ἀκρότητες, δηλ. ἡ ἱστορικὴ σχετικοποίησις τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἡ δογματικὴ ἀκαμψία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μαρτυρίας. Ἡ διαλεκτικὴ συνάφεια καὶ ἡ διαλογικὴ συνάντησις Κόσμου καὶ Ἐκκλησίας κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον διεπότισαν τὴν θεολογίαν τοῦ συνεδρίου.

γ) Χριστολογικὴ δάσις. Ἡ ἱστορικὴ καὶ ἡ ἐσχατολογικὴ διάστασις τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος διετηρήθησαν ἀλώδητοι βάσει τῆς χριστοκεντρικῆς ἐμφάσεως καὶ τῆς ἐξάρσεως τῆς Ἀναστάσεως, ὡς τοῦ θάθρου τῆς ἐλπίδος τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης. Τὸ συνέδριον ὁμιλῶν περὶ ἐλπίδος εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον ὤφειλε γὰρ διέλθῃ σῶον μεταξὺ τῶν Συμπληγάδων τοῦ μεσσιανικοῦ οὐτοπισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοπολιτικοῦ ἀκτιβισμοῦ. Ὅσον φαίνεται ἐκ τοῦ κειμένου τούτου, τὸ συνέδριον δὲν ἐξετράπη οὔτε εἰς «ὀρίζονταλισμὸν», οὔτε εἰς «θερτικοκαλισμὸν». Ἐνῶ ἔχει πλήρη συνειδήσιν τῆς συγχρόνου ἱστορικῆς πραγματικότητος καὶ θεωρεῖ θεμιτὴν τὴν χριστιανικὴν συμμετοχὴν εἰς ἐγχειρήματα μεταρρυθμιστικά, χάριν τῆς ἐπικρατήσεως τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς διαφυλάξεως τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου (φυλετικαὶ διακρίσεις, ἀνθρώπινα δικαιώματα, ὑπανάπτυξις, πείνα, ἐξαθλίωσις κλπ.), ἐν τούτοις δὲν καλύπτει μὲ τὸν μαγδύα τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου πᾶσαν ἐπαναστατικὴν, ριζοσπαστικὴν ἀπόπειραν ἄνευ προϋποθέσεων, καὶ μάλιστα θεολογικῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλην πάλιν πλευρᾶν, ἡ θεολογία τῆς ἐλπίδος ἄνευ ἀναφορᾶς τῆς εἰς συγκεκριμένης καταστάσεις, οἱ ὁποῖαι ἀχρειώνουν τὸ «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ, τὸν ἀνθρώπον, θὰ ἦτο ἐξωπραγματικὴ, καὶ ἡ ἀπήχησίς τῆς θὰ ἦτο μειωμένη, ἀλλὰ καὶ ἡ βιωσιμότης αὐτῆς ἀμφίβολος. Μία ἀπροϋπόθετος καὶ γενικευμένη κατάφασις τῆς ἱστορίας θὰ ἐσήμαινε τὸν ἐκφυλισμὸν τῆς θεολογίας εἰς ἀκτιβιστικὴν, ἐκκοσμιευμένην, ριζοσπαστικὴν ἰδεολογίαν, ὅπως ἐπίσης καὶ μία ἄκριτος ἐμμονὴ ἐπὶ τῆς ἐσχατολογικῆς διαστάσεως τῆς ἐλπίδος θὰ ἐξέτρεπε τὴν Ἐκκλησίαν εἰς συρρίκνωσιν μιᾶς ἐξωπραγματικῆς, μεσσιανικῆς οὐτοπίας. Ἡ ἐξισορρόπησις τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ ἐσχατολογικοῦ στοιχείου τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος ἦτο ἐν ἐπίτευγμα τοῦ συνεδρίου, τὸ ὁποῖον ὀφείλει γὰρ παραδειγματίζει τὴν δραστηριότητα καὶ ὄλων τῶν ἄλλων τμημάτων τοῦ Π.Σ.Ε.

δ) Πνευματολογικὴ διάστασις. Ἡ θεολογία τοῦ συνεδρίου, ἡ ὁποία ἀντανακλάται εἰς τὸ καίμενόν του, ἐθεμελιώθη τόσον ἐπὶ τῆς τριαδολογίας

καὶ τῆς χριστολογίας, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς πνευματολογίας. Δύο συνέπειαι προκύπτουν ἐκ τῆς πνευματολογικῆς διαστάσεως τῆς θεολογίας τῆς ἐλπίδος, αἱ ὁποῖαι μάλιστα ἐμφαίνονται εἰς τὰ τελευταῖα κεφάλαια τοῦ κειμένου. Τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν λειτουργεῖ ὡς ὁ φορεὺς καὶ ὁ ἐγγυητὴς ἐνὸς πλουραλισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀρνεῖται καὶ ἀνατρέπει τὴν ἰδεολογικὴν ἀκαμψίαν καὶ τὴν ὀργανωτικὴν μονολιθικότητα τῶν συγχρόνων ἰδεολογικῶν ρευμάτων, κοινωνικῶν δομῶν καὶ ὀλοκληρωτικῶν πολιτικῶν συστημάτων. Ὁ «πνευματολογικὸς πλουραλισμὸς» τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης διασώζει κατὰ τὸν πλέον ἀθθεντικὸν τρόπον τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ βίωμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐγγυάται τὴν ἀρμονικὴν καὶ δημιουργικὴν συνύπαρξιν τῆς παραδοσιαρχίας μετὰ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ. Ἐπὶ πλέον, ἄλλη συνέπεια εἶναι ἡ ποιμαντικὴ διάκρισις, ἡ ὁποία συνεπάγεται τὴν ἐξατομικευμένην ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων καὶ τὴν διάσωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν μαζικοποίησιν καὶ τὸν ἀτομικισμὸν (ἀκρότητες καταδυναστεύουσαι τὸν σημερινὸν ἀνθρώπον εἰς Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν). Ἡ χριστιανικὴ οἰκουμένη διὰ τοῦ πνευματολογικοῦ της πλουραλισμοῦ δύναται γὰρ προσφέρει εἰς τὴν θρησκευτικῶς ἀποχρωματισμένην καὶ ἀγωνιώσαν ἀνθρωπότητα τῆς ὑψηλοῦ μας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν «τέκνων τοῦ Θεοῦ».

ε) Ἐκκλησιολογικὴ κλιμάκωσις. Συνειδήσις τοῦ συνεδρίου ἦτο ὅτι ἡ θεολογία τῆς ἐλπίδος δὲν εἶναι δυνατόν γὰρ δώσῃ καρποὺς παρὰ μόνον εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο, ὄχι μόνον ὀλοκληρον κεφάλαιον τοῦ κειμένου ἀφιερῶται εἰς τὴν ἐκκλησιολογίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἕτερον ἤμισον τῶν εργασιῶν τοῦ συνεδρίου (ἔπως καὶ εἰς τὰ προηγηθέντα καὶ προμνημονευθέντα συνέδρια) ἀφιερῶθη εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ πελωρίου ἐκκλησιολογικοῦ θέματος τῆς ἐνότητος τῆς ἐκκλησίας. Ἐχον ὑπ' ὄψει τὸ συνέδριον τὴν οἰκουμηνικὴν θεολογικὴν προβληματικὴν, ὅπως αὐτὴ διεμορφώθη ὑπὸ τῆς Ε' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. (Ναῖρόμπι 1975), ἀνέλαβε γὰρ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ ἀποσαφήνισιν τῆς ὑπὸ συζήτησιν θεολογικῆς ὀρολογίας καὶ προβληματικῆς. Δὲν κατέληξεν εἰς τελικὰ κείμενα, ἀλλὰ τὰ πορίσματα τῶν εργασιῶν του θὰ προωθηθοῦν ἀπὸ ἕτερα συνέδρια καὶ ὀμάδας μελετῶν εἰς τὸ μέλλον. Ἐκεῖνο τὸ ὅσοιον κατέστη σαφὲς ἀπὸ τὸ συνέδριον, ἦτο ἡ συνάφεια ἡ ὁποία ὑφίσταται μετὰ τὸ ἐκκλησιολογικὸν θέμα τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ θεολογικοῦ προβλήματος τῆς ἐλπίδος. Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐλπίδος εἰς τὴν οἰκουμηνικὴν θεολογικὴν θεματογραφίαν, ὄχι μόνον δὲν ἐμείωσεν, οὔτε ἐξημίωσε τὴν ἐκκλησιολογικὴν ἔρευναν, ἀλλὰ τοῦναντίον τὴν ὑπεδοήθησε καὶ τὴν ἐνεπλούτισε κατὰ τρόπον ἰδιαιτέρως θετικόν.

Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐκκλησιολογικὸν θέμα παραμένει ἡ σπογδυλικὴ στήλη τοῦ ἔργου τοῦ Π.Σ.Ε., καὶ διαφωτίζει τὰ διάφορα ἄλλα προβλήματα ἀμοιβαίως. Ἰστάμενοι οἱ χριστιανοὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἐκκλησιολογικῆς ἀναζητήσεως, διανοίγουν τὸν ὀρίζοντά των πρὸς

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΠΕΡΙ ΔΗΓΜΑΤΩΝ

ΙΟΒΟΛΩΝ ΟΦΕΩΝ, ΣΚΟΡΠΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΝΤΟΜΩΝ*

Δήγματα σκορπίων.

Ὡς ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, εἰς τὴν μεγάλην καὶ φοβερὰν ἔρημον, εἰς ἣν περιεπλανήθη ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὑπῆρχεν ἐκτὸς τοῦ δάκνοντος ὄφeos «καὶ σκορπίος» (Δευτερονόμιον, Η', 15). Ἐπίσης προαναφέραμεν, ὅτι διὰ τὴν δικαίαν τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν δραστηριοποιούνται ἐκτὸς τῶν θηρίων καὶ τῶν ἐχιδνῶν «καὶ σκορπίοι» (Σοφία Σειράχ ΔΘ', 30). Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων συμπεραίνει τις, ὅτι δὲν ἦσαν σπάνια καὶ τὰ δῆγματα τῶν σκορπίων.

Πέραν τῶν ἐν λόγῳ πληροφοριῶν θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἑξῆς:

Τὸ διβλίον Σοφία Σειράχ διακηρύττει, ὅτι, ὅστις ἔρχεται εἰς ἐπαφήν μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς, ὁμοιάζει πρὸς τὸν συλλαμβάνοντα διὰ τῶν χειρῶν του σκορπίον («δοξύγιον σαλευόμενον γυνὴ πανηρά, ὁ κρατῶν αὐτῆς ὡς δρασόμενος σκορπίου», ΚΣΤ' 7).

Τὸ διβλίον Ἰεζεκιήλ ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς τὸν Προφήτην Ἰεζεκιήλ: «σύ, υἱὲ ἀνθρώπου... ἐν μέσῳ σκορπίων σὺ κατοικεῖς» (Β', 6). Ἐνταῦθα οἱ ἀποστατοῦντες ἀπὸ τοῦ Κυρίου παρομοιάζονται πρὸς τοὺς σκορπίους.

Δήγματα σφηκῶν.

Τὸ διβλίον τῆς Ἐξόδου πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Κύριος ἔδωκεν ὑπόσχεσιν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, ν' ἀποστείλῃ εἰς αὐτοὺς ὡς ὄπλον των σμήνη σφηκῶν, ἅτινα θὰ προ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 54 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3-4 τεύχους.

ἔτερα, ἀμέσως σχετιζόμενα μετὰ τὴν ἐνότητα, ἐδάφη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ οἰκουμενικῆς πραγματικότητος. Ἐπισκεπτόμενοι αὐτὰ τὰ ἐδάφη, δὲν χάνουν ποτὲ τὴν ἐπαφήν των μετὰ τὴν ἐκκλησιολογικὴν των ἀφετηρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐπανέρχονται εὐθὺς ὡς κλείσῃ ὁ κύκλος ἐρεύνης τῶν ὁμῶρων θεολογικῶν καὶ οἰκουμενικῶν προβλημάτων, ἢ τοῦλάχιστον ἢ προσπάθεια ἐγγίση ἕνα ἱκανοποιητικὸν ἐπίπεδον, ὅπως μετὰ τὸ θέμα τῆς ἀπολογίας τῆς ἐλπίδος, ὅπου κατέληξαν οἱ χριστιανοὶ νὰ εὔρουν ἐν θεολογικῶν κάτοπτρον, τὸ ὅποιον νὰ δύναται νὰ ἀντανακλᾷ τὴν φυσιογνωμίαν ἐνδὸς ἐκάστου καὶ ὄλων ὁμοῦ, ἄνευ παραμορφώσεων ἢ μεταμφορῶσεων, ἐνώπιον τοῦ σημερινοῦ κόσμου.

ΜΑΡΙΟΣ Π. ΜΠΕΓΖΟΣ
Βοηθὸς Θεολ. Σχολῆς Ἀθηνῶν

πορεύονται αὐτῶν κατὰ τὰς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν των ἐκστρατείας αὐτῶν. Ἴδου τί σχετικῶς διαλαμβάνει τὸ ἱερὸν κείμενον: «ἀποστελῶ τὰς σφηκίας προτέρας σου, καὶ ἐκθαλεῖς τοὺς Ἀμορραίους καὶ τοὺς Εὐδαίους καὶ τοὺς Χανααίους καὶ τοὺς Χετταίους ἀπὸ σοῦ» (ΚΓ', 28).

Τὸ Δευτερονόμιον ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Μωυσῆς εἶπε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, ὅτι ὁ Θεὸς πρὸς ἐξολόθρευσιν τῶν ἐχθρῶν των «καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ» (Ζ', 20).

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ὠμίλησεν ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ εἶπεν, ὅτι ὁ Κύριος διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ «ἐξαπέστειλε προτέραν» αὐτῶν κατὰ τὰς ἐκστρατείας των «τὴν σφηκίαν», τούτεστι σμήνος σφηκῶν «καὶ ἐξαπέστειλεν... ἀπὸ προσώπου» των τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν» (ΚΔ', 12).

Τὸ διβλίον Σοφία Σολομώντος ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Κύριος ἀπέστειλε «προδρόμους τοῦ στρατοπέδου» τῶν Ἰσραηλιτῶν «σφήμας, ἵνα κατὰ βραχὺ (ὀλίγον κατ' ὀλίγον) ἐξολοθρευθῶσιν» τοὺς εἰδωλολάτρας (ΙΒ', 8).

Ὡς γνωστὸν, πολυάριθμα δῆγματα σφηκῶν δύναται νὰ προκαλέσῃ τὸν θάνατον, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις ἀρκεῖ ἐν προκειμένῳ καὶ ἐν δῆγμα.

Νύγματα μελισσῶν.

Ὁ Μωυσῆς παρομοιάζει τὴν κατὰ τὸν πόλεμον καταδίωξιν τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπὸ τῶν Ἀμορραίων πρὸς τὴν ἐπίθεσιν τῶν μελισσῶν. Κατὰ τὸ ἱερὸν κείμενον ὁ Μωυσῆς εἶπε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τὰ ἑξῆς: «ἐλάλησα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσακούσατέ μου καὶ παρέβητε τὸ ρῆμα Κυρίου καὶ παραβιασάμενοι ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἀμορραῖος... εἰς συνάντησιν ὑμῖν καὶ κατεδίωξαν ὑμᾶς, ὡσεὶ ποιήσαισαν αἱ μέλισσαι, καὶ ἐτίτρωσκον ὑμᾶς ἀπὸ Σηεῖρ ἕως Ἐρμᾶ» (Δευτερονόμιον Α', 43,44).

Τὸ διβλίον Μακκαβαίων Δ' ἀναφέρει, ὅτι αἱ μέλισσαι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τούτων κατασκευῆς τῶν κρηθρῶν ἀμύνονται κατὰ τῶν πλησιαζόντων τὴν κυψέλην των, ἐπιτιθέμεναι καὶ πλήσσοσαι αὐτοὺς διὰ τοῦ ἰσχυροῦ κέντρου των. Ἐπὶ λέξει τὸ ἱερὸν κείμενον ἀναφέρει, ὅτι αἱ «μέλισσαι περὶ τὸν τῆς κρηρογονίας καιρὸν ἐπαμύνονται τοὺς προσιόντας καὶ καθάπερ σιδήρῳ τῷ κέντρῳ πλήσσοσαι τοὺς προσιόντας τῆ νοσηῖα αὐτῶν καὶ ἐπαμύνοσιν ἕως θανάτου» (ΙΑ', 19).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι παρ' ἀρχαίους Ἰσραηλίταις δὲν ἦσαν σπάνια καὶ τὰ νύγματα τῶν μελισσῶν.

Δήγματα ακρίδων και μυιών.

Τὸ βιβλίον Σοφία Σολομώντος πληροφορεῖ, ὅτι τὰ δήγματα τῶν ἀκρίδων καὶ τῶν μυιῶν ἐφόνευσαν τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ὅτι δὲν εὐρέθη φάρμακον διὰ νὰ τοὺς σώσῃ, διότι ἔδει δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου οὗτοι νὰ τιμωρηθῶσιν. Ἴδου τί ἀκριδῶς ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὸ ἱερὸν κείμενον: «ἀκρίδων καὶ μυιῶν ἀπέκτεινε δήγματα» τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν «καὶ οὐχ εὐρέθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιοῦτων κολασθῆναι» (ΙΣΤ', 9). Εἰς τοσοῦτον βαθμὸν κατετρώχοντο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ τῶν μυιῶν, ὥστε οἱ εἰδωλαλάτραι ἐλάτρευον καὶ εἰδικὸν θεόν, ὃν ἀπεκάλουν «Βάαλ μυϊαν θεόν» (Δ' Βασιλειῶν, Α' 2,3, 6, 16).

Τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου δίδει τὴν πληροφορίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως ὀρισμένου εἶδους μυιῶν, ἧτοι τῆς κυνομυίας. Συγκεκριμένως ὁ Κύριος εἶπε «πρὸς Μωυσήν» ὄρθρισον τὸ πρῶν καὶ στήθι ἐναντίον Φαραῶ... καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν· τάδε λέγει Κύριος· ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐὰν δὲ μὴ θούλῃ... Ἴδου ἐγὼ ἐξαποστέλλω ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν κυνόμυιαν, καὶ πλησθήσονται αἱ οἰκίαι τῶν Αἰγυπτίων τῆς κυνομυίας καὶ εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῆς καὶ παραδοξάσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν Γεσέμ, ἐφ' ἧς ὁ λαός μου ἔπεστιν ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ ἡ κυνόμυια, ἵνα εἰδῆς ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς πάσης τῆς γῆς» (Η', 16-18). Τὸ βιβλίον ἐξιστορεῖ περαιτέρω, ὅτι «παρεγένετο ἡ κυνόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους Φαραῶ καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων αὐτοῦ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἐξωλοθρεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς κυνομυίας» (Η', 20). Ἐπίσης τὸ βιβλίον τοῦτο πληροφορεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς προσευχῆς τοῦ Μωυσέως ὁ «Κύριος... περιεῖλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ Φαραῶ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ κατελείφθη οὐδεμία» (Η', 27).

Τὸ βιβλίον Ψαλμοὶ ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἀνωτέρω γεγονός ἐξιστορεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς «ἐξαπέστειλεν εἰς» τοὺς Αἰγυπτίους «κυνόμυιαν, καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς καὶ βάραχον, καὶ διέφθειρεν αὐτούς» (ΟΖ', 45) καὶ ὅτι «ἦλθε κυνόμυια καὶ σκνίπες ἐν πᾶσι τοῖς ὄροις αὐτῶν» (ΡΔ', 31).

Ὡς γνωστόν, αἱ μυῖαι δύνανται νὰ γίνωσι πρόξενοι ἀσθενειῶν, π.χ. διὰ τῶν μυιῶν γλωσσίνης τῆς προσακτριδοφόρου καὶ γλωσσίνης τῆς δηκτικῆς μεταδίδεται ἡ νόσος τοῦ ὕπνου. Ἡ μυῖα ἢ χρύσωπις προκαλεῖ τὴν νηματίαν τοῦ Dubini καὶ τὴν λοῖασιν (εἶδος νηματίσεως). Δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν καὶ τὰς μυιάσεις, ἧτοι τὴν σοβαρὰς προγνώσεως ρινικήν, τὴν ὠτικήν, τὴν ὀφθαλμικήν, τὴν γαστρεντερικήν, τὴν δερματικήν καὶ τὴν ὑφέρπουσαν (Ἀραβαντινός, 1927).

Νύγματα σκνιπῶν.

Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω πληροφορίας περὶ ὑπάρξεως ἐν Αἰγύπτῳ σκνιπῶν (Ψαλμοὶ, ΡΔ', 31) ἔχομεν καὶ τὰς κάτωθι σχετικὰς πληροφορίας:

Τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου ἀναφέρει, ὅτι ὁ Κύριος διέταξε τὸν Μωυσήν νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἄαρὼν τὴν ἐξῆς ἐντολήν: «ἐκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ράβδον σου καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται σκνίπες ἐν τε τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐν τοῖς τετράποσι καὶ ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου». Ἀμέσως ὁ Ἄαρὼν ἐξετέλεσε τὴν ἐντολήν ταύτην, τουτέστιν διὰ τῆς ράβδου τοῦ «ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἐγένοντο οἱ σκνίπες ἐν τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παντὶ χῶματι τῆς γῆς» (Η', 12, 13).

Τὸ βιβλίον Σοφία Σολομώντος ἀναφέρει, ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον «ἐξήγαγεν ἡ γῆ σκνίπα» (ΙΘ', 10).

Ὡς γνωστόν, διὰ τῶν νυγμάτων τοῦ ἐχληροῦ τούτου ἐντόμου, ὅπερ ἄλλως καλεῖται φλεβοτόμος, μεταδίδονται λοιμώδη νοσήματα, ὡς ὁ τριήμερος πυρετός, τὰ ὅποια προφανῶς ἐμάστιζον τοὺς Αἰγυπτίους.

Νύγματα κωνόπων.

Περὶ τῶν κωνόπων οὐδόλως γίνεται μνεία ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ (Τίγκας, 1977) ἢ μὴ μόνον περὶ κωνοπέου (Ἰουδιθ Ι', 21, ΙΓ', 9, 15, ΙΣΤ', 19. Ἡμετέρα μελέτη, 1979). Ὡς εὐνόητον, ἡ ὑπαρξὶς κωνοπέου περιτράνω ἀποδεικνύει τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐντόμων τούτων, διὰ τῶν νυγμάτων τῶν ὁποίων μεταδίδεται ἡ ἐλονοσία, ἐξ ἧς προφανῶς κατετρώχοντο οἱ Ἰσραηλιταί.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Ἐκ τῆς ἀναδιφήσεως τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προκύπτει, ὅτι οἱ Ἰσραηλιταὶ κατὰ τὴν εἰς τὴν ἔρημον περιπλάνησίν των ἐμάστιζοντο ὑπὸ δηγμάτων ἰοδόλων ὄψεων, σκορπίων, σφηκῶν, μελισσῶν, ἀκρίδων, μυιῶν, σκνιπῶν καὶ κωνόπων. Ἐκ τῶν δηγμάτων τούτων ἀναφέρονται ὡς θανατηφόρα δήγματα ὄψεων, σφηκῶν, ἀκρίδων καὶ μυιῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Ἀραβαντινός, Α.: Εἰδικὴ νοσολογία καὶ θεραπευτικῆ. Ἀθήναι, 1927.
- 2) Παπαγιαννόπουλος, Ι.: Ἡ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προκύπτουσα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις Θεραπευτικῆ. Ἱατρικὰ Χρονικά, 1:391, 1978.
- 3) Παπαγιαννόπουλος, Ι.: Ἡ χρησιμοποίησις κωνοπέου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἱατρικὰ Χρονικά, 2: 58, 1979.
- 4) Παπαγιαννόπουλος, Ι.: Πληροφορίαι ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης περὶ διαίων ἐξ ἐπιδράσεως φυσι-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Άληθής νηστεία».

Τό ζήτημα τοῦ πολιτικοῦ γάμου.

Ἡ διανομένη περίοδος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἣτις οδηγεῖ τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς εἰς τὸ νὰ προπαρασκευάσουν ἑαυτοὺς πρὸς ἐνσυνείδητον καὶ ἐπάξιον ἑορτασμόν τοῦ «σιταρωσίμου» καὶ «ἀναστασίμου» Πάσχα, ὑπομνησκει τὸ νόημα τῆς ἀληθοῦς νηστείας, ἣτις, θεοπιθεῖσα «πρὸς καθαρισμὸν ψυχῶν καὶ σωμάτων», πρὸς ἐγκράτειαν παθῶν, «πρὸς ἀποχὴν βρωμάτων καὶ παθῶν», δὲν δύναται νὰ θλάσῃ τὸ σῶμα, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν κατὰ τὸν βίον κανόνα τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων δὲν ὑποχρεοῦται πρὸς νηστείαν ὁ «δι' ἀσθένειαν σωματικὴν» ἐμποδιζόμενος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ νηστεία, συντελοῦσα καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν ἀποτοξίνωσιν τοῦ οργανισμοῦ καὶ τὴν κάθαρσιν τῆς σωματικῆς μηχανῆς ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ζωϊκῶν οὐσιῶν δημιουργουμένης ἐν τῷ οργανισμῷ σκωρίας καὶ τέφρας, «καθαρίζει», «ἀγνίζει» καὶ «ρῶνσι τὸ σῶμα».

Ὡς τονίζει τὸ ἐκ τῶν θανμασίων περὶ νηστείας ὀμιλιῶν τοῦ Μ. Βασιλείου ληφθὲν κατὰ λέξιν ἰδιόμελον, «ἀληθῆς νηστεία ἡ τοῦ κακοῦ ἀλλοτριώσεως, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχὴ, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους, ἐπιτοκίας. Ἡ τούτων ἔνδεια νηστεία ἐστὶν ἀληθῆς». Ἡ νηστεία, κατὰ τὴν ὕμνολογίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, κορυφοῦται εἰς τὴν ἀσκησιν τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης, διότι αἱ ἐξ αὐτῆς οἰκονομίαι δύνανται νὰ διατεθοῦν διὰ φιλανθρωπικῶς σκοποῦς. Ὅθεν πρέπει νὰ παρουσιάζηται «ἡ ἐλεημοσύνη συγκεκριμένη τῇ νηστείᾳ».

κῶν παραγόντων θανάτων. Ἱατρικὰ Χρονικά, 2:186, 1979.

5) Παπαγιαννόπουλος, Ι.: Πληροφορίαι ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης περὶ βιταίων ἐξ ἀσφυξίας θανάτων. Ἱατρικὰ Χρονικά, 2:315, 1979.

6) Παπαγιαννόπουλος, Ι.: Οἱ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναφερόμενοι βιταίοι ἐκ τραυμάτων διὰ γύσσοντος ὄργανου θάνατοι. Δελτίον τοῦ Ι.Κ.Α., 29:281, 1979.

7) Τίγκας, Α.: Ἡ Φυτο-ζωολογία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἀθήναι, 1977.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ, Δρ.

Ἱατρός Παθολόγος

Ἱγειονομικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ι.Κ.Α.

Διευθυντὴς τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Ἱγειονομικῶν

Ἱπηρεσιῶν τοῦ Ι.Κ.Α.

Ἡ κατὰ τὸν ἑορτασμόν τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Φωτίου γενομένη καθιερωμένη σύσκεψις ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν καὶ λοιπῶν Ἀρχιερέων μετὰ τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἔδωκεν ἀφορμὴν, μετὰ τὴν ἐμπεριστατωμένην εἰσῆγησιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Βλ. Φειδᾶ, νὰ ἐξετασθῇ διονυχιστικῶς τὸ συζητούμενον ἐσχάτως ζήτημα τῆς καθιερώσεως τοῦ πολιτικοῦ γάμου.

Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν διεπιστώθη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ εἴχεν ἀντίρρησην διὰ τὸν κατ' ἐξαίρεσιν πολιτικὸν γάμον, ἐφ' ὅσον ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐρχομένων εἰς γάμον κοινωνίαν ἐζητεῖτο ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἱερολογίας αὐτοῦ διὰ λόγους συνειδήσεως καὶ διὰ νὰ μὴ διακωμωδηθῇ τὸ ἱερόν μυστήριον.

Ἐξ ἄλλου ὀρθῶς ἐτιοίσθη, ὅτι τὸ ὅλον ζήτημα δέον νὰ ρυθμισθῇ ἐν συναρτήσει ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δημιουργεῖ τὴν εἰδοποιὸν διαφορὰν τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητος τοῦ Ἑθνους καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ αἴτημα, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ νομοθεσία πρέπει νὰ ἔχη καὶ καθοδηγητικὸν χαρακτῆρα, ὑπομνησκούσα τὰς παραδόσεις καὶ τὰς θαυεῖας πνευματικὰς ρίζας τοῦ Γένους καὶ ἔχουσα οὐσιωχίαν πρὸς τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομασίην τῶν κοσμοθεωρητικῶν τάσεων τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὁ οἰκουμενικὸς διάλογος.

Ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ αὐτοῦ ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Ὁμότιμος Καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Καρμίρης, ἀναφερόμενος εἰς τὸν διεκκλησιαστικὸν θεολογικὸν διάλογον, τονίζει, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν «καὶ ὀλόκληρος ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πρωτοβουλία τοῦ ἀειμνήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου καὶ ἀποφάσει τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

Ἡ περὶ συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν διάλογον ἀπόφασις εἶναι δεδικοιολογημένη, διότι, ὡς σημειοῖ ἐπιγραμματικῶς ὁ κ. Καρμίρης, «ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἐν τῇ πεποιθήσει διὰ κατέχει καὶ διαφυλάσσει ἀνόθενιον τὴν ἀποκεκαλυμμένην θείαν ἀλήθειαν, ἥδη ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πατερικῆς ἐποχῆς οὐ μόνον δὲν ἀπέφευγεν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐπεζήτη τὸν διάλογον μετὰ τῶν ἑτεροδόξων καὶ τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν ἑτεροδρόσκων, πρὸς μετάδοσιν εἰς αὐτοὺς τῆς ἀληθείας καὶ σωτηρίας αὐτῶν».

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μετέχουσα τοῦ οἰκομενικοῦ διαλόγου «ἐπιζητεῖ νὰ προβάλῃ εἰς τὸν ἐκτός αὐτῆς χριστιανικὸν κόσμον τοὺς θησαυροὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς καὶ ἐπιτύχῃ συμφωνίαν ἐπὶ τῶν ὀφισταμένων διαφορῶν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι δὲν τίθεται ζήτημα συνεχίσεως ἢ διακοπῆς τοῦ διαλόγου, ἀλλὰ μόνον ζήτημα ἐξασφαλίσεως τῶν προϋποθέσεων, ἵνα αἱ οἰκουμενικαὶ συζητήσεις πρὸς προβολὴν τῆς ἀληθείας διεξάγονται ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς διαθέσεως.

Ἄξιόλογον κοινωνικὸν ἔργον.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος, ἀντικρούων διὰ τοῦ Τύπου προσφάτους σχετικὰς αἰτιάσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τονίζει συνοπτικῶς, ὅτι αὐτὴ ἔχει νὰ παρουσιάσῃ κοινωνικὸν ἔργον, «ποῦ ἐγγίζει σὲ ποσότητα τὴν κρατικὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν, ἐνῶ εἰς ποιότητα (τὴν ξεπερνᾷ). Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μας «λειποῦν μὲ τὴν εὐθύνη καὶ πρωτοβουλία τῆς 152 οἰκοτροφεία γιὰ μαθητὲς καὶ μαθήτριες τῶν Γυμνασίων καὶ Λυκείων, στεγάζοντα καὶ ποικιλοτρόπως προστατεύοντα 7.421 παιδιὰ, 64 Γηροκομεία μὲ 1.544 τροφίμους, 7 Νοσοκομεία, 5 ἄστυα κατακοίτων, 53 σπασίτια παιδιῶν, 36 Ὁρφανοτροφεία μὲ μὲ 1.259 τροφίμους, 76 Κατασκηνώσεις μὲ 11.500 ἐξυπηρετούμενα παιδιὰ, 12 Οἰκοκυρικὰς Σχολὰς μὲ 478 μαθήτριες, 1 Ψυχιατεῖο, 38 Σπίτια Γαλήνης Χριστοῦ κ.ἄ.

Παράλλῃως «ἡ Ἐκκλησία ἀναπτύσσει καὶ ἄλλες καθαρὰ κοινωνικὰς δραστηριότητες, ὅπως παρέχει ὑποτροφίες σὲ ἑκατοντάδες μαθητὲς καὶ φοιτητὲς γιὰ σπουδὰς στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικόν, διατηρεῖ Γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας, λειτουργεῖ Κέντρα Συμπαροσάσεως Οἰκογενείας, μὲ τὰ ὁποῖα προλαμβάνει τὰ διαζύγια, ἀσκεῖ ποιμαντικὴν μέριμνα γιὰ μελλονύμφους, ὀργανώνει αἰμοδοσίες, φροντίζει γιὰ φυλακισμένους, ἀρρώστους, ἐργάτες καὶ γενικὰ ἐπεκτείνει τὴν κοινωνικὴν τῆς δραστηριότητα τόσο στὸ κέντρο, ὅσο καὶ στὴν ἐπαρχίαν».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀποδεικνύεται πόσον εὐρίσκονται ἐν ἀδίκῳ οἱ ἀμφισβητοῦντες τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη.

Ἡ ἐπέκτασις τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου εἰς νέαν πτέρυγα, ἣτις θὰ περιλάβῃ τὴν πλουσιωτάτην συλλογὴν τοῦ Μουσείου Δοβέροδου, ἀποτελεῖ γεγονός ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάσεως. Αἱ θαυμάσιαι εἰκόνες, τὰ χειρόγραφα καὶ τὰ λοιπὰ ἐκθέματα τῆς νέας πτέρυγος θὰ παρέχουν τὴν ἐδκαιρίαν εἰς τὰς χιλιάδας τῶν ἐπισκεπτῶν νὰ γνωρίζουν νέας λεπτομερείας τῆς θαυμασίας Βυζαντινῆς Τέχνης, ἣτις ὁλονὲν καὶ περιοσότερον προσελκύει τὸν θαυμασμὸν ὁλοκλήρου τοῦ πολιτισμένου κόσμου.

Τὰ εἰδοποιὰ γνωρίσματα τῆς Τέχνης αὐτῆς εἶναι ἔνθεν μὲν ἡ ἀπουσία τοῦ φουσιοκρατικοῦ ἢ ναυτοραλιστικοῦ χαρακτῆρος, ἣτις προσιδιάζει εἰς τὸν ἀναγωγικὸν καὶ μωσαγωγικὸν τῆς χαρακτῆρα, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ δι' αὐτῆς μορφοποίησις τῆς αἰσθητικῆς κατηγορίας τοῦ ὑπερόχου ἢ ὑψηλοῦ, ἣτις εἶναι ἡ καταλληλοτέρα πρὸς ἔκφρασιν τοῦ θρησκευτικοῦ διώματος, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ Θεῖον βιοῦται, κατὰ τὴν γνωστὴν ἔκφρασιν τοῦ Rudolf Otto, τόσον ὡς «mysterium tremendum», ὅσον καὶ ὡς «mysterium fascinosum».

Τὸ ἄριστον ἡρεμιστικόν.

Ὁ ὀφηγητὴς τῆς Ψυχιατρικῆς κ. Χριστοδούλου, κατὰ τὴν διάρκειαν δημοσιογραφικῆς συνεντεύξεως, κατέστησε γνωστὸν, ὅτι 500.000 κιλὰ ἡρεμιστικῶν φαρμάκων κατηγαλώθησαν ἐν Ἑλλάδι ἐντὸς τοῦ ἔτους 1979.

Ἡ τρομακτικὴ αὕτη στατιστικὴ ὑπομνήσκει ὅτι πολλοὶ ἔχουν λησμονήσει, ὅτι τὸ ἄριστον ἡρεμιστικὸν φάρμακον εἶναι ἡ ἀπερέχουσα πάντα νοῦν» εἰρήνη τοῦ Θεοῦ (Φιλιπ. δ', 7), ἣτις δημιουργεῖται διὰ τῆς πίστεως, ὅτι «Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν» (Ἐφ. β', 14). Διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ὁ ἄνθρωπος ἔχει μόνιμον ἐσωτερικὴν γαλήνην, ἀποκατὰ αἰσθημα ἀσφαλείας, ἐκμηδενίζει πᾶσαν φοβίαν καὶ οἰοδήποτε συναισθημα ἐνοχῆς, νικᾷ τοὺς φόβους τῆς ὀλιγοπιστίας, ἐκδιώκει τὴν βασανιστικὴν μέριμναν καὶ ἀγωνίαν διὰ τὴν αὔριον καὶ ἀποφεύγει τὸ παρατηρούμενον εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπομακρυνόμενων, διὰ τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὁ Παλμφῶδός: «Σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν» (Ψαλμ. ιγ', 3).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τιμητική εκδήλωση του Δήμου Κατερίνης

διά τον Μητροπολίτην Κίτρους.

Ο Δήμος Κατερίνης, δι' ομοφώνου απόφασεως του Δημοτικού Συμβουλίου, απένεμει εις τον συμπληρώσαντα 25ετή γόνιμον Αρχιερατείαν, Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν τὸ πρῶτον Χρυσὸν Μετάλλιον τῆς πόλεως. Ἡ ἀπονομὴ ἐγένετο τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου εἰς τὸ Δημοτικὸν Πνευματικὸν Κέντρον κατὰ τὴν διάρκειαν λαμπρᾶς τελετῆς, ἣ ὅποια συνεδράσθη μετὰ ταυτόχρονον ἐόρτιον ἐκδήλωσιν τοῦ Μέσου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Κατερίνης ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν παρέστησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος καὶ Πολυκανῆς καὶ Κιλικισίου κ. Ἀμβρόσιος, ὁ Ἰπουργὸς Β. Ἑλλάδος κ. Ν. Μάρτης, ὁ Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Στρατοῦ Ἀντιστράτηγος κ. Παν. Χαλκιάς, ὁ Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἀθ. Γερομιχαλός, ἅπασαι αἱ τοπικαὶ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ Ἀρχαί, Δήμαρχοι καὶ Κοινοτάρχαι τοῦ Νομοῦ, πολλοὶ ἐκπαιδευτικοὶ καὶ πλῆθος λαοῦ, ὁ ὅποιος εἶχε κατακλύσει τὴν αἴθουσαν, τοὺς διαδρόμους καὶ τὸν ἔκτος τοῦ κτιρίου χῶρον.

Μετὰ ἀπὸ σύντομον εἰσηγητικὴν ὁμιλίαν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, Οἰκονόμου κ. Παν. Σακελλαροπούλου, εἰς τὸ Α' μέρος ἡ Χορωδία τοῦ Φροντιστηρίου ἐξετέλεσεν ὀραϊότατον μουσικὸν πρόγραμμα, ἀποσπᾶσα τὰ χειροκροτήματα τοῦ ἀκρατηρίου.

Εἰς τὸ Β' μέρος ἀνεγνώσθησαν ἀρχικῶς συγχαρητήριοι ἐπὶ τῇ ἰωδηλαίῳ τοῦ Σεβασμιωτάτου εὐχαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τηλεγραφήματα τῶν Ἰπουργῶν Προεδρίας Κυβερνήσεως κ. Κ. Στεφανοπούλου καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἰω. Βαρθολομαίου, τοῦ ἐκ Πιερίας Ἰφυπουργοῦ Ἐμπορίου κ. Ἰ. Δημοπούλου καὶ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Θρησκευμάτων Καθηγητοῦ κ. Σπ. Τρωϊάνου.

Ἐἶτα ὁμιλήσεν ὁ Νομάρχης Πιερίας κ. Ν. Παπαδημητρίου - Δούκας περὶ τῆς προσωπικότητος, τῆς δράσεως καὶ τοῦ ἐν γένει ἔργου τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἐντυπωσιαστικῶς τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Δήμαρχος Κατερίνης κ. Στέμος Χαραλαμπίδης, ὁμιλήσας διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν προσφορὰν τοῦ Σεβασμιωτάτου κατὰ τὸ διάστημα τῆς διαρρυσάσεως 25ετίας πρὸς τὴν πόλιν τῆς Κατερίνης καὶ τὸν Νομὸν εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς θρησκευτικῆς, πνευματικῆς, πολιτιστικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος καὶ χαρακτηρίσας τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ὡς δικαίαν καὶ εὐγνώμονα ἀναγνώρισιν αὐτῆς, ἐπέδωκεν εἰς τὸν Σεβ. Κίτρους τὸ Χρυσὸν Μετάλλιον τῆς πόλεως μετὰ σχετικοῦ Φηφίσματος, ἐνῶ ὁ λαὸς ἔψαλε τὴν Φῆμην. Ἀκολούθως ὁμιλήσας μετ' ἐκδήλου συγκινήσεως ὁ Σεβασμιώτατος, ὁ ὅποιος, ἀφοῦ ἠδύχρησθη διὰ τὴν ἐκδήλωσιν, ὑπεγράμμισεν ὅτι ὅλα ὅσα μέχρι τοῦδε συνετέλεσθησαν, ὀφείλονται κατὰ μεγαλύτερον μέρος εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Ποιμνίου του καὶ τὴν ἀγαστὴν συνεργασίαν, τὴν δὲν τιμὴν θεωρεῖ ἀποδοσιμὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἣ ὅποια εἰς τοὺς ἀποφασιστικοὺς τούτους καιροὺς, καίτοι τόσον ἐάλλεται, δὲν παύει νὰ ἐπιτελῇ ἔργον ὄχι ἀπλῶς συντηρήσεως ἀλλὰ κοινωνικῆς ἀνορθώσεως καὶ σωτηρίου οἰκοδομῆς. Ἐν τέλει ἐξήτησεν ὅλον τὴν προσευχὴν, ὥστε νὰ συνεχισθῇ ἀπροσκόπτως ἡ εὐεργετικὴ τῆς Ἐκκλησίας προσφορὰ. Ἡ τελετὴ ἔληξε μετὰ τὸν Πολυχρονισμόν τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὁ ὅποιος κατόπιν ἐδέχθη συγχαρητήριους εὐχὰς τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ λαοῦ.

Ἐπηκολούθησε δεῖπνον εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον, εἰς τὸ ὅποιον παρεκλήθησαν οἱ εἰς τὴν τελετὴν συμμετοχόντες ἐπίσημοι καὶ πολλοὶ προσκεκλημένοι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου προσφωνήσεις ἔκμαν ὁ Σεβασμιώτατος καὶ ὁ Ἰπουργὸς Β. Ἑλλάδος κ. Ν. Μάρτης, ὁ ὅποιος εἶπεν, ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη τοῦ ἐχάρισε μίαν ἀπὸ τὰς σπανίας συγκινήσεις, ἰδιαίτερώς δὲ ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῆς εὐεργετικῆς προσφορᾶς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν σύγχρονον καμπὴν τῆς ἱστορικῆς μακροζωῆς.

Ἱερά Μητρόπολις Κορίνθου

Με λαμπρότητα καὶ πνευματικὴν χαρακτῆρα, ἔλαβε καὶ φέτος χώρα στὸν Ναὸ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀρχαίας Κορίνθου, ἡ ἐκδήλωσις γιὰ τὴν προικοδοτικὴν ἀπόρων καὶ ἀγάμων νορσίδων, τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας Κορινθίας.

Μετὰ τὸν Ἀρχιερατικὸν Ἐσπερινὸν, ποὺ ἔγινε στὶς 4.30' τῆς Κυριακῆς 10 Φεβρουαρίου, πρὸς τιμὴν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Ἀκύλα καὶ Πρισκίλλης, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα φέρει τὸ Ἱδρυμα, ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεῖμων μοίρασε 121 βιβλιάρια τῶν 4.000 δραχμῶν τὸ κάθε ἕνα, σὲ ἰσάριθμα φτωχὰ καὶ ἄπορα κορίτσια.

Στὴν συνέχεια μοίρασε δέκα ἠλεκτρικὰ ψυγεία, σὲ φτωχὰ κορίτσια ποὺ παντρεύτηκαν πρόσφατα ἢ πρόκειται νὰ παντρευτοῦν.

Τέλος ὁ Μητροπολίτης ἐδῶρθε στὸν Θεατρικὸ Ὅμιλον Κορίνθου μὴ κινηματογραφικὴ μηχανὴ προβολῆς, ἀξίας 35.000 δραχμῶν, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴν εὐγενικὴν προσπάθειά τους, νὰ ἀσχοληθοῦν τὰ μέλη του ἐρασιτεχνικὰ μετὰ τὸν κινηματογράφον. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Θεατρικοῦ Ὁμίλου Κορίνθου, κατὰ τὴν παραλαβήν, ἐχαρίσθησε τὸν Σεβασμιώτατον γιὰ τὴν πᾶρα πάνω προσφορὰ καὶ ἐξῆρε τὴν ἐνεργὸν καὶ οὐσιαστικὴν συμμετοχὴν του, πέρα ἀπὸ τὴν πλοῦσιαν καὶ πολύμορφον δραστηριότητες ποὺ ἔχει ἀναπτύξει στὸ Νομὸν, στὶς πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς Κορινθίας καὶ ἀναφέρθηκε συγκεκριμένως ἐπὶ τὴν συμπαράστασιν ποὺ δέχεται, τόσο ἐπὶ τὴν χορωδία Κορίνθου, ἔσο καὶ ἐπὶ τὸν Θεατρικὸ Ὅμιλόν τους. Ἄλλωστε, συνέχισε, ἡ ἴδρυσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου ἐπὶ τὴν Κορίνθον, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης, τῆς Σχολῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τοῦ ἐτησίου διαγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν τελειοφοιτῶν μαθητῶν τοῦ Λυκείου, εἶναι ἔργα ποὺ φανεροῦν τὴν ἀγάπην του γιὰ πολιτιστικὰς δραστηριότητες ἐπὶ τὸν Νομὸν.

Στὴν φετινὴ ἐκδήλωσιν ἡ Μητρόπολις Κορίνθου διέθεσε: 484.000 δραχμῆς γιὰ βιβλιάρια, 150.000 δραχμῆς γιὰ 10 ἠλεκτρικὰ ψυγεία καὶ 35.000 δραχμῆς γιὰ τὴν κινηματογραφικὴν μηχανήν. Συνολικὰ δηλαδή διέθεσε: 669.000 δραχμῆς.

Τὴν γιορτὴν παρακολούθησαν οἱ ἀρχεὶς τοῦ Νομοῦ, Κληρικὸι καὶ πλῆθος κόσμου.

Ἱερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ὁλοκληρώνεται ἡ ἀνέγερσις τοῦ ἐπισκοπείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ἐπὶ τῆς Ἱερᾶ Προσκύνημα Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ Σπάτων. Σ' αὐτὸ θὰ ἐγκατασταθοῦν τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, Βιβλιοθήκη, αἰθούσας διαιρέσεων καὶ διδασκαλίας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Θὰ ἀνεγερθοῦν ἐπίσης κτίρια Γηροκομείου, Οἴκου Φιλοξενίας καὶ μητροπολιτικὸν οἶκον.

45 άπορα κορίτσια προικοδοτήθηκαν στις 20 Ιανουαρίου κατά την διάρκεια τής κοπής τής πίττας από την 'Ι. Μητρόπολι με διβλιάρια καταθέσεως δρχ. 4.000 για τὸ καθένα. Ἦδη ἔχουν προικοδοτηθῆ ἄλλα 240 κατά τὰ ἔτη 1974-1978 καὶ ὁ ἀριθμὸς τους ἔφθασε τὰ 285.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς σεμνῆς τελετῆς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἀγαθόνικος ἔκανε ἀπολογισμὸ τοῦ ἔργου τῆς 'Ι. Μητροπόλεως καὶ μοιράσθηκαν σὲ ὅλα τὰ παιδιὰ τῶν παρευρισκομένων δῶρα καὶ παιχνίδια.

Τὸ ποσὸ τῶν 1.516.400 δρχ. διατέθηκε τὸ 1979 ἀπὸ τῆ Γεν. Φιλότητος Ἀδελφότητος τῆς 'Ι. Μητροπόλεως γιὰ τὴν ἐνίσχυσι ἀπόρων φοιτητῶν, τὴν ἀγορὰ φαρμάκων ἀσθενῶν καὶ τὴν ἀποστολὴ ἀπόρων ἀσθενῶν στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ θεραπεία.

Εἰδικὸ ἀφιέρωμα τοῦ περιοδικοῦ «Μηνιαῖον Δελτίον Κηρύγματος», ποῦ ἐκδίδει ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια ἡ 'Ι. Μητρόπολι, κυκλοφόρησε γιὰ τὸν Μ. Βασίλειο μὲ συνεργασίαις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη καὶ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

Σχολὴ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς λειτουργεῖ στὴν 'Ι. Μητρόπολι. Ἡ σχολὴ εἶναι ἐπίσημα ἀναγνωρισμένη καὶ οἱ πτυχιούχοι τῆς διορίζονται Καθηγητῆς τῆς Μουσικῆς σὲ ἱερατικὰς σχολὰς καὶ παιδαγωγικὰς ἀκαδημίας.

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἡ κακοκαιρία καὶ ἡ συνεχῆς νεροποντὴ δὲν ἐμπόδισαν νὰ γίνῃ μὲ κάθε λαμπρότητα ἡ μεγάλη θρησκευτικὴ πανηγυρὶ τῆς Ἱσπαντιῆς τοῦ Σωτήρος στὸν δμώνυμο Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Καλαμάτας. Πυκνὰ πλήθη πιστῶν εἶχαν συρρεύσει ἀπὸ ὀλόκληρη τὴ Μεσσηνία, ἄλλες περιοχὰς τοῦ Μοριά, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ.

Στὸν μεγάλο Ἑσπερινό, ποῦ ἐψάλλῃ τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς (1 Φεβρουαρίου), προσέστη καὶ μίλησε στὸ ἐκκλησιαστικὸν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως. Μαζὶ του ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος, Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου κ. Σπυρίδων, Μαρωσίων καὶ Κομοτηνῆς κ. Δαμασκηνός, Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ οἰκεῖος Μητροπολίτης Μεσσηνίας Σεβ. κ. Χρυσόστομος.

Τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς (2 Φεβρουαρίου), χοροστάτησε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ὁρθρου ὁ Σεβ. Τριφυλίας, ὁ ὁποῖος νύθησε τὴν ἀρχιερατικὴ του στολὴ στὸν σολεὰ σύμφωνα μὲ παλαιότατη ἐκκλησιαστικὴ τάξι, ποῦ ἰσχύει στὴν Καλαμάτα. Στὴ συνέχεια, ἔγινε ἀρχιερατικὸ συλλεῖτουργο, στὸ ὁποῖο πήραν μέρος ὅλοι οἱ Μητροπολίτες. Τὸ παρακολούθησαν ὁ Ὑπουργὸς Δημοσίων Ἔργων κ. Ν. Ζαρντινίδης ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, οἱ βουλευτῆς Μεσσηνίας καὶ οἱ τοπικὰς πολιτικὰς, δημοτικὰς καὶ στρατιωτικὰς Ἀρχές. Ἐγίνε ἐπίσης ἡ καθιερωμένη λιτάνευσι τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Παναγίας Ἱσπαντιῆς στοὺς δρόμους τῆς Καλαμάτας μὲ καταρακτώδη βροχῆ. Ὡστόσο χιλιάδες προσκυνητῶν εἶχαν κατακλύσει τοὺς δρόμους καὶ περιέμεναν τὴ διέλευσι τῆς πομπῆς.

Τὸ γεγονός προκάλεσε ἰδιαίτερη συγκίνησι στὸν Σεβ. Μητροπολίτη Μεσσηνίας, ὁ ὁποῖος σὲ προσλαλιά του, μετὰ τὴ λῆξι τῆς λιτανείας, ἐπαίνεσε τὴ βαθειὰ πίστι τοῦ λαοῦ.

Ἱερά Μητρόπολις Μηθύμνης

Μὲ σεμνὲς ἐκδηλώσεις γιορτάστηκαν στὴν Καλλονὴ στίς 30 Δεκεμβρίου τὰ 50 χρόνια (1929 - 1979) ἀπ' τὴν ἔκδοσι τοῦ «Δελτίου» τῆς 'Ι. Μητροπόλεως.

Μετὰ τὴν πανηγυρικὴ λειτουργία στὸ Μητροπολιτικὸ ναὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ποῦ τέλεσε ὁ Σεβ. Μηθύμνης κ. Ἰάκω-

βος, συμπαραστατούμενος ἀπ' τοὺς ἱεροκλήρικες, τοὺς ἀρχιερατικὸς ἐπιτρόπους καὶ ἱερεῖς, ἐψάλλῃ μνημόσυνο τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ «Δελτίου» Μητροπολίτου Μηθύμνης Διονυσίου. Γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ περιοδικοῦ μίλησε ὁ ἀρχιμ. Νικόδημος Παυλόπουλος.

Στὴν εἰδικὴ ἐκδήλωσι ποῦ ἀκολούθησε στὴν αἴθουσα τῆς Μητροπόλεως διάφοροι ὁμιληταὶ χαίρετισαν τὸ γεγονός, ἐξήρασαν τὴν προσωπικότητα τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τὴν προσφορὰ τοῦ «Δελτίου» ἢ «Ὀδὸς τοῦ Κυρίου», ἐνῶ ὁ Σεβ. κ. Ἰάκωβος ἐδαχάριστῃσε ἄλλους παραβρέθηκαν καὶ εὐχήθηκε «μακρότητα ἡμερῶν» στὸ περιοδικό. Στὴ δεξιῶσι ποῦ ἔγινε στὸ Πνευματικὸ Κέντρο Καλλονῆς προσεφώνησε τὸν Σεβ. ὁ κ. Γ. Παλαιολόγος.

Ἱερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Στὴ διάρκεια σεμνῆς τελετῆς ἡ ὁποία ἔγινε στὸν Ἱ. Ναὸ Ἀγίων Πάντων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος διένειμε 15 διβλιάρια προικοδοτήσεως σὲ ἰσάριθμα ἄπορα παιδιὰ. Οἱ καταθέσεις κάθε διβλιαρίου ἀντιπροσωπεύουν ποσὸ 5.000 δρχ. Στὴν ἐκδήλωσι παρέστησαν βουλευτῆς Θεσσαλονικῆς, ὁ νομάρχης Φλωρίνης, οἱ δῆμαρχοι Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν καὶ πλήθος κόσμου.

Ἱερά Μητρόπολις Νικαίας

Τὴν 30ῆ Ἰανουαρίου, ἔγινε στὸ Πνευματικὸ καὶ Κοινωνικὸ Κέντρο τῆς Ἱ. Μ. Νικαίας, εἰδικὴ ἑορταστικὴ ἐκδήλωσι γιὰ τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας.

Στὴν ὥραία αὐτὴ ἐκδήλωσι ἔκαμε σχετικὴ εἰσήγησι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικαίας κ. Γεώργιος, ἀναφερθεὶς στὸ ἔργο τῶν ἐκπαιδευτικῶν, μέσα στὴν δύσκολη σημερινὴ ἐποχὴ καὶ ἐν συνεχείᾳ παρουσίασε τὸν ὁμιλητὴ τῆς ἡμέρας Διδασκ. Πρωτοπ. π. Κων)νο Φουδῆκα, διδάκτορα τῆς Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας, μέλος τοῦ Κ.Ε.Μ.Ε. καὶ ὑπεύθυνος τῆς «Ἐκπαιδευτικῆς Διακονίας» τῆς Ἱ. Μ. Νικαίας, ὁ ὁποῖος μίλησε μὲ θέμα «Συνεργασία διδασκάλου καὶ μαθητοῦ κατὰ τοὺς Ἴερὰρχας».

Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκδηλώσεως, τὴν ὁποία παρηκολούθησε πλήθος ἐκπαιδευτικῶν, ἔψαλε ἡ Παιδικὴ Χορωδία καὶ Ὁρχήστρα τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγ. Εὐθυμίου Κεραταίνου.

«ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΑ ΝΕΙΑΤΑ»

Ἐνα περιοδικὸ γιὰ τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Λύκεια, καρπὸς τῆς συνεργασίας 15 Ἱ. Μητροπόλεων.

Ὅταν πρὶν ἀπὸ δύο περίπου χρόνια μιὰ ομάδα νέων ἀνθρώπων ξεκίνησε τὴν προσπάθεια γιὰ νὰ προσφέρῃ στοὺς μαθητῆς Γυμνασίου καὶ Λυκείου ἕνα προσεγμένο περιοδικό, οὔτε οἱ ἴδιοι μπορούσαν νὰ φαντασθοῦν, ὅτι πολὸ σύντομα τὸ περιοδικό τους θὰ εὗρισκε τέτοια ἀναπόκρισι, ὥστε σήμερα νὰ κυκλοφορῆ σὲ 60.000 ἀντίτυπα καὶ νὰ γίνετα μὲ ἐνθουσιασμὸ δεκτὸ ἀπ' τὴ σπουδάζουσα νεολαία.

Ἡ ἐπιτυχία ὀφείλεται βασικὰ στὸ γεγονός ὅτι ἡ προσπάθεια τῶν νέων υἰοθετήθηκε πρῶτα ἀπ' τὴν Ἱ. Μητρόπολι Πειραιῶς καὶ στὴ συνέχεια ἀπὸ πολλὰς ἄλλας. Ἀλλὰ δὲν ἐπαίξε μικρότερο ρόλο καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ περιοδικοῦ. Καὶ ἡ ἐμφάνισι του.

Νὰ ἡ ταυτότητα τοῦ περ. «ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΑ ΝΕΙΑΤΑ»:

● Τὸ περιεχόμενον ἀναποκρίνετα πάντοτε στοὺς σύγχρονους προβληματισμοὺς τῶν νέων. Στὸ τεῦχος π.χ. τοῦ Φεβρουαρίου ἀναπτύσσονται τὰ θέματα: Ἐπιστροφῆ; (γεγονότα ἀπ'

όλο τον κόσμο που δείχνουν ότι ο άνθρωπος στρέφεται πλέον προς τον Θεό). Συγχωρούμε αλλά δεν λημονούμε ('Ελλάδα και Β.Ο.Κ). Στην αλήθεια του Λυκείου (στιγμιότυπα). 'Ισλάμ, πολιτική δικτατορία ή εὐσεβής φανατισμός; Στην κόλαση των λουλουδιών (ναρκωτικά). 'Ανθολογία τῆς 'Ορθόδοξης νεοελληνικής Γραμματείας. Στιγμιότυπα δράσεως (φωτογραφικό). 'Ο άνθρωπος από τον πίθηκο; 'Αθεΐα, φαινόμενο τῆς ἐποχῆς μας (ἡ ἀληθινή ἐπιστήμη πιστεύει). 'Ο Γιώργης (δ:ήγημα). Συνεργασία μαθητοῦ. Ματιές στὴν ἐπικαιρότητα (σχόλια). 'Ο πνευματικός κοντά σου. Ψέρες γὰ φωτογραφίζεις; 'Αφίσα ἐδδομάδος ἐξωτερικῆς 'Ιεραποστολῆς.

● 'Η σελιδοποίηση, ἡ ἐκτύπωση, (σὲ διχρωμία) καὶ ἡ ἐμφάνιση τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἐξαιρετική. Μὲ 32 σελίδες περιλαμβάνει πάντοτε ὄρατο φωτογραφικὸ ὄλικὸ.

● 'Η πρωτοτυπία του ἐγκραίνεται σὲ ὅτι ἡ ὄλη τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἴδια, ἐκτός ἀπὸ τις δύο κεντρικὲς σελίδες, σὲ τις ὁποῖες δημοσιεύονται εἰδήσεις, ἀνακοινώσεις, μνημόνια κλπ. καθε 'Ι. Μητροπόλεως. Στὸ ἐξώφυλλο τῶν τευχῶν ποὺ διαθέτει ἡ 'Ι. Μητρόπολι ἀναγράφεται ὅτι εἶναι ἐκδοσὶ τῆς.

● Σήμερα συνεργάζονται στὸν τομέα αὐτὸ οἱ 'Ι. Μητροπόλεις: Ῥόρντος καὶ Μεγαλοπόλεως, Γρεβενῶν, Δημητριάδος, Ζακύνθου, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς, Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, Νεαπόλεως καὶ Σταυροπόλεως, Νέας Σμύρνης, Πειραιῶς, Περιστερίου, Πολυαγῆς καὶ Κιλκισίου, Σάμου καὶ 'Ικαρίας καὶ Χαλκίδος. 'Αναμένεται ὅτι σύντομα θὰ συνεργασθοῦν στὸν τομέα αὐτὸ καὶ ἄλλες Μητροπόλεις.

● 'Η δαπάνη ἐκτύπωσης καταβάλλεται ἀπ' τὴν κάθε Μητρόπολι ποὺ στὴ συνέχεια διανέμει δωρεὰν τὰ τεύχη στὰ Γυμνάσια, Λύκεια καὶ Τεχνικὲς Σχολὲς τῆς περιφερείας τῆς.

'Υπεύθυνος εἶναι ὁ ἱερολ. Διάκονος κ. 'Ιγνάτιος Γεωργακόπουλος, τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Πειραιῶς.

Μικροταινίαι Σιναιτικῶν Κωδίκων

εἰς τὸ Πανεπιστήμιον 'Αθηνῶν

'Υπὸ τῆς 'Επιτροπῆς Σιναιτικῶν Μελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν ὑπενομιάζεται ὅτι, εἰς τὸ Κέντρον Σιναιτικῶν Μελετῶν τοῦ 'Ιδρύματος (εἰς τὴν Πανεπιστημιούπολιν, Κτήριον Θεολογικῆς Σχολῆς, τηλ. 7795369), ἔχουν τεθῆ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιστημόνων αἱ συλλογαὶ μικροταινιῶν τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν Κωδίκων, οἱ ὅποιοι διεσώθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην χειρογράφων τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ, ὡς καὶ τῶν 1742 σπανίων ἐπισήμων ἀραβικῶν καὶ τουρκικῶν ἐγράφων (φιρμανίων, ἔρισμῶν, κλπ.), ποὺ φυλάσσονται εἰς τὴν αὐτὴν 'Ιερὰν Μονήν.

'Ο ἀριθμὸς τῶν Κωδίκων τῆς Σιναιτικῆς Βιβλιοθήκης, ποὺ θεωρεῖται, ὡς γνωστὸν, μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας τοῦ κόσμου, ἀνέρχεται εἰς 3.500 περίπου, χρονολογούνται δὲ οὗτοι ἀπὸ τοῦ 8ου μέχρι καὶ τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ εἶναι γραμμένοι εἰς δέκα γλώσσας, τὴν ἐλληνικὴν (2.317 δηλαδὴ τὰ 2)3 τοῦ συνόλου), τὴν ἀραβικὴν (694), τὴν συριακὴν (284), τὴν γεωργιανὴν (97), τὴν σλαβωνικὴν (46), τὴν αἰθιοπικὴν (6), τὴν ἄρμενικὴν (2), τὴν λατινικὴν (2) καὶ τὴν κοπτικὴν καὶ περσικὴν ἀνὰ εἶς.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω Κέντρον ὑπάρχουν καὶ τὰ κατάλληλα μηχανήματα ἀναγνώσεως τῶν μικροταινιῶν τούτων ὡς καὶ εἰδικῶν μηχανήματι παραγωγῆς φωτοαντιγράφων ἐξ αὐτῶν.

'Επὶ τοῦ παρόντος καὶ μέχρι τῆς προσλήψεως τοῦ ἀπαραιτήτου προσωπικοῦ, ἕκαστος μελετητῆς δύναται γὰ λαμβάνει, κατὰ περίπτωσιν, μέχρι καὶ εἴκοσι (20) φωτοαντίγραφα ἐκ τῶν σελίδων τοῦ Κωδίκου, διὰ τὸν ὅποιον ἐνδιαφέρεται, τὸ 'Αναγνωστήριον δὲ τοῦ Κέντρου θὰ παραμένει ἀνοικτὸν ἐκαστὴν Δευτέραν καὶ Πέμπτην, 10-1 μ.μ.

'Ιερὰ Μητρόπολις Σουηδίας καὶ πάσης Σκανδιναβίας

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν γιὰ τὴν ἀνέγερσιν νέας εὐρυχώρου αἰθούσης παραπλεύρως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ 'Αγίου Γεωργίου Στοκχόλμης, τὴν Κυριακὴν 9 Δεκεμβρίου 1979 μετὰ τὴν θ. Λειτουργίαν, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σουηδίας κ. Παῦλος ἐτέλεσε ἀγίασμό καὶ κληγγίασε τὸν χώρον ὅπου ἀνεγείρεται ἡ αἴθουσα. Τὸ ἔργο ὑπολογίζεται ὅτι θὰ κοστίσῃ 500.000 κορώνες, θὰ εἶναι ἔτοιμο μέχρι τὸν 'Απρίλιον καὶ θὰ στεγάσῃ τις πνευματικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητες τῆς Μητροπόλεως.

● Κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ στῆ Στοκχόλμη γιὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ βραβείου Νομπέλ Λογοτεχνίας 1979, ὁ ποιητῆς 'Οδυσσεὺς 'Ελύτης ἐπεσκέφθη καὶ προσκύνησε στὸ Μητροπολιτικὸν Ναὸ τοῦ 'Αγίου Γεωργίου (7-12-79).

● 'Αρχισε ἡ λειτουργία τοῦ «'Ελληνορθόδοξου Βιβλιοπωλείου» τῆς 'Ι. Μητροπόλεως, τὸ ὅποιο στεγάζεται σὲ κατάλληλο χώρο τοῦ συγκροτήματος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ. Περιλαμβάνει δύο τμήματα μὲ ἐκδόσεις θρησκευτικοῦ καὶ παιδικοῦ βιβλίου. Χωρὶς κερδοσκοπικὰ κίνητρα, τὸ βιβλιοπωλεῖο ἀποβλέπει σὲ τὴν καταστήσῃ προσιτὸν στοὺς μεγάλους τὸ θρησκευτικὸ βιβλίον πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς πίστεως τῶν, στοὺς δὲ μικροὺς τὸ ἐκλεκτὸ παιδικὸ βιβλίον, πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐλληνομαθείας καὶ τῶν γνώσεών τους. Διευθύνεται ἀπὸ τριμελῆ 'Επιτροπὴν (πρωτοπρ. κ. Σερ. Φαράσογλου, κυρία 'Ελένη Μπρέντιμαρ καὶ κ. Νικ. Νικολαΐδης), τὴν δὲ εὐθύνην λειτουργίας ἀνέλαβε ἀφιλοκερδῶς ἡ φοιτήτρια 'Ιατρικῆς δ. Χάϊδω 'Αργυροῦδην.

● Στὴ Σουηδίαν οἱ πάσης ἐθνικότητος καὶ δικαιοδοσίας 'Ορθόδοξοι καὶ ἄλλοι 'Ανατολικῆς 'Εκκλησίας ἀπαρτίζονται ἐπίσημον Συμβούλιον (Ο'ΟΚΕΡ) τὸ ὅποιο ἀσχολεῖται κυρίως μὲ θέματα τῆς κρατικῆς οικονομικῆς βοήθειας πρὸς τις ξένες 'Εκκλησίας. Τὸ Συμβούλιον συνέρχεται ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Γεν. Γραμματέως τῶν 'Ελευθέρων 'Εκκλησιῶν πάστορος Per Arne Agler, ποὺ, ἐξ ὄφφικίου, ἀποτελεῖ τὸν σύνδεσμον Πολιτείας καὶ ξένων 'Εκκλησιῶν στῆ Σουηδίαν. Γιὰ πρώτη φορὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, μὲ εἰσῆγησιν τοῦ Γεν. Γραμματέως, ἔθεσπισθ ἡ θέσις 'Αντιπροέδρου τὴν ὅποια ἐκλήθη γὰ καταλάβῃ παμψηφεί ὁ Σεβ. Σουηδίας κ. Παῦλος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερὰ Μητρόπολις Φθιώτιδος

Προκειμένου γὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν Διακονικὴν θέσιν Μώλου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης Νομοθεσίας «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς ἐνοριῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Πε-

ριοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Λαμῖα τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1979

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων Διακόνων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς: α) Ἁγίων Ἀποστόλων Φαρκαδόνος, β) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ζάρκου, γ) Ἁγίου Νικολάου Νεοχωρίου, δ) Ἁγίου Κοσμά Τρικάλων, ε) Ζωοδόχου Πηγῆς Τρικάλων, στ) Παναγίας Φανερωμένης Τρικάλων, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι μίαν τῶν θέσεων τούτων καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης νομοθεσίας προβλεπόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν σχετικὴν αἴτησιν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ὄπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καθοριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρικάλαις, τῇ 1ῃ Φεβρουαρίου 1980

Ὁ Μητροπολίτης - Τοποτηρητής

† Ὁ Ἐλασσώνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Παροναξίας

Ἐχοντας ὄπ' ὄφει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὄπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἁγίου Πνεύματος Γαλανάδου Νάξου, 2) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σκαδοῦ Νάξου, 3) Ζωοδόχου Πηγῆς Δανακοῦ Νάξου, 4) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μητροῦξας - Ἐγκραῶν - Νάξου, 5) Ἁγίων Ἀποστόλων Μελάων - Νάξου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Νάξῳ τῇ 4ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντας ὄπ' ὄφει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὄπ' ἀριθ. 2) 1969 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 346) 1976, «περὶ τρόπου πληρώσεως ἐφημεριακῶν τιῶν θέσεων καὶ συστάσεως Εἰδικῶν Σχολῶν Ἱερατικῆς Μορφώσεως», καὶ τὴν ὄπ' ἀριθ. 3145) 26-6-1976 σχετικὴν Ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, «περὶ ἰδρύσεως Εἰδικῶν Σχολῶν Ἱερατικῆς Μορφώσεως», προτιθέμενοι δὲ νὰ προ-

δῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος Χωτοῦσης Μαντινείας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν νενομισμένων πιστοποιητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τριπόλει τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντας ὄπ' ὄφει τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 33 παρ. 2 τοῦ ὄπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀφάλωνος, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις, ὅπως υποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ἀπαντὰ τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντας ὄπ' ὄφει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὄπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶν ἐφημερίων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ρωγῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, ἵνα προδῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων τῆς ἐν λόγῳ κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 9ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

Ἐχοντας ὄπ' ὄφει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ Κανονισμοῦ ὄπ' ἀριθμ. 2) 1969 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά: 1) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Βουνάργου, 2) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Πλατάνου, 3) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Παλαισπόλεως, 4) Ἱεροῦ Ναοῦ Προφήτου Ἡλία Κέντρου, 5) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Δουνεῦτων, 6) Ἱεροῦ Ναοῦ Βυτινεῦτων Κυλλήνης, 7) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Μαρίνης Πε-

ριστερίου, 8) Ἱεροῦ Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Π. Μα-
νωλάδος, 9) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Πουρναρίου, 10)
Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Κλαδέου, 11) Ἱεροῦ Ναοῦ
Ἁγίου Δημητρίου Σπάτα.

Ἐν Πύργῳ τῆ 15ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Ἡλίας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 1398)73 και
τοῦ 673)77 περὶ πληρώσεως θέσεων Διακόνων, καλοῦμεν τοὺς
βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα
διὰ τὴν κατάληψιν τῶν κάτωθι ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων,
ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς
τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλουν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου
προβλεπόμενα δικαιολογητικά: 1) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικο-
λάου Πύργου, 2) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Πύργου,
3) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Πύργου, 4) Ἱεροῦ Ναοῦ
Ἁγίου Δημητρίου Λεχαιῶν, 5) Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου
Ἀμαλιάδος, 6) Ἱεροῦ Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ἀ-
μαλιάδος.

Ἐν Πύργῳ τῆ 15ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Ἡλίας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ
Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν
καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προσδῶμεν εἰς τὴν ἀνακή-
ρυξιν ὑποψηφίων Ἐφημεριῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ
ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων
καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς
ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Δελ-
τίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσι τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα δικαιο-
λογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως
τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μερόπης.

Ἐν Καλαμάτῃ τῆ 20ῃ Φεβρουαρίου 1980

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

NEA BIBLIA

T. Colliander, Ὁ δρόμος τῶν Ἀσκητῶν.
Μετάφρ. Ἀρχιμ. Εὐσεβίου Βίττη, Ἐκδ. «Ἀ-
κρίτας», Ἀθήνα (6' ἔκδ.) 1979, σελ. 156.

Χρησιμωτάτη καὶ στηριζομένη εἰς βιωματικὰς ἐμπειρίας
μεταφορὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀσκητικῶν Πατέρων καὶ Συγ-
γραφέων εἰς τὴν γλώσσαν τῆς ἐποχῆς μας, εἰς λίαν γλαφυρὰν
μετάφρασιν.

π. Φιλοθέου Φάρου, Ὁ Διάλογος (ἀρ-
χῆς καὶ μέθοδοι), Ἐκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1979, σελ.
152.

Εἰς τὴν σειρὰν «Ψυχολογία - Ποιμαντική» ἐξεδόθη ὑπὸ
τὸν ὄψιν ἀνω τίτλον λίαν ἐνδιαφέρον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀσχολεῖ-
ται σοβαρῶς μὲ τὸ θέμα τοῦ ποιμαντικοῦ κυρίως διαλόγου με-
ταξὺ τοῦ ποιμένος - ψυχολογοῦ καὶ τοῦ συγχρόνου ἀν-
θρώπου - συνομιλητοῦ.

Antony Bloom, Μητροπ. Σουρβὺ, Πορεία καὶ
Συνάντησις, μετάφρ. Ἑλ. Γκανούρη, Ἐκδ. «Ἀ-
κρίτας» (6' ἔκδ.), Ἀθήνα 1979, σελ. 134.

Ὁ γνωστός εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην λόγιος ἐπίσκοπος
ἐξετάζει μὲ σύγχρονον τρόπον τὴν πορείαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς

τὸν Θεὸν (Βαρτίμιος — Τελώνης καὶ Φαρισαῖος — Ζαχαρίας
— Ἄσωτος — Παραβολαὶ) καὶ τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ δυνατὴν
συνάντησιν (Ἀνάστασις - Σταυρός).

Cl. W. Shedd, Γράμματα στὴν Κατερίνα,
μετάφρ. Δημ. Κ. Κοκκίνου, Ἐκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1979,
σελ. 158.

Ἡ πείρα τῶν γονέων ἀγωνιᾷ καὶ ἐμπιστεύεται, μὲ εἰλι-
κρινὴ συμμετοχὴν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην, εἰς τὰ νυμφευ-
μένα ἤδη τέκνα, παρέχουσα συμβουλὰς καὶ λύσεις εἰς ἀπλᾶ ἢ
δύσκολα ἐνίοτε προβλήματα.

Ἄρρη Ψιάρη, 666 βυζαντινοὶ ὕμνοι στὴ νεοελληνικὴ,
Βόλος (1979), σελ. 238.

Τολμηρὰ μεταγλώττισις εἰς τὴν δημώδη γλώσσαν 666 ὕ-
μνων τῆς λειτουργικῆς ποιήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας,
μερικοὶ τῶν ὁποίων μεταφράσθησαν εἰς τὰ ἀδὰ πρὸς τὸ πρω-
τότυπον μέτρα, δυνάμενά ποτε νὰ φாலῶν εἰς νέαν γλώσσαν
μὲ τὴν παλαιὰν μουσικὴν. Ὁρθὴ ἢ τοποθέτησις τοῦ προλογί-
ζοντος τὴν ἔκδοσιν Μητροπολ. Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου,
ὅστις προσθέτει ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Ψιάρη θὰ δώσῃ τὸ
σύνθημα «γιά μιὰ ριζικώτερη ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος».

Μητροπολίτου Μηθύμνης Ἰακώβου,
Πρὸς Πάπαν ἐπιστολή, Ἀθήναι 1980,
σελ. 16.

Πρόκειται περὶ ἐπιστολῆς τοῦ Σεβ. ἀπευθυνθείσης κατὰ τὸ
παραλθὸν ἔτος πρὸς τὸν Πάπαν καὶ δημοσιευθείσης εἰς τὴν
ἐφημ. ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΤΥΠΟΣ. Παρατίθενται ἀποσπάσματα δη-
μοσιευμάτων τοῦ Ὑποῦ κατὰ τῆς συνάψεως διπλωματικῶν
σχέσεων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Βατικανοῦ, διάφοροι ἐπιστολαὶ
χριστιανῶν ἐπαινετικαὶ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Σεβ. Μηθύμνης
καὶ τὸ κείμενον τῆς πρὸς Πάπαν ἐπιστολῆς ἀγγλιστί.

Χριστοδούλου Κ. Παρασκευαΐδης, Μη-
τροπολίτου Δημητριάδος, Προβλή-
ματα ἠθικῆς στὸ ἐπάγγελμα, ἐκδό-
σεις «Ἡ Χρυσόπηγῆ», Ἀθήναι, σελ. 144.

Προβλήματα τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται κατὰ τὴν ἀσκησιν
διαφόρων ἐπαγγελμάτων, ἀπτονται σχεδὸν πάντοτε τῆς σφαί-
ρας τῆς ἠθικῆς, ἐπιρεάζουν τὰ άτομα, ἐπεκτείνονται εἰς τὴν
οἰκογένειάν των. Ὑπὸ μορφὴν ἐρωτήσεων ὁ Σεβ. συγγραφεὺς
θίγει ὄρισμένα τοιαῦτα προβλήματα καὶ δίδει ἀπαντήσεις
«κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς Χριστιανικῆς Ἀληθείας». Εἰς 4 ἐ-
νότυχας (Ἐπάγγελμα καὶ οἰκογένεια, — καὶ συνεργάτες, — καὶ
ἠθικῆ, — καὶ διεκδικήσεις) ἐξετάζονται συνολικῶς 30 θέματα
καὶ δίδονται ἐπιτυχεῖς ἀπαντήσεις. Κατ' ἐξοχὴν χρήσιμον
βιβλίον διὰ τοὺς ἐξομολόγους, τοὺς κληρικούς, τοὺς κατηχη-
τάς, ἀλλὰ καὶ κάθε χριστιανόν, μάλιστα δὲ ἐπαγγελματίαν.

Romano Guardini, Μπροστὰ στὸ ν
κίνδυνον τοῦ πολιτισμοῦ (μετάφραση ἀπὸ
τὰ Γερμανικὰ ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Ἀθ. Κουκουτοπούλου),
Ἀθήνα 1979, σελ. 72.

Εἶναι ἕνα δοκιμακὸν μελέτημα τοῦ γνωστοῦ καὶ εἰς τὴν
Ἑλλάδα ἰταλογερμανοῦ θεολόγου καὶ φιλοσόφου R. Guardini.
Ὅμιλεῖ περὶ ὄρισμένων κινδύνων οἱ ὁποῖοι προσέρχονται ἐκ
τῆς μὴ ἰσορροποῦ ἀναπτύξεως τοῦ ἐξωτερικοῦ («δυναμοφυχι-
κοῦ» καὶ τεχνικοοικονομικοῦ) καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ (ἠθικοθηρη-
σκευτικοῦ) πολιτισμοῦ, καὶ δίδει ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα
τί πρέπει νὰ γίνῃ.

Νικολάου Παν. Παπαδοπούλου, πρω-
θιερέως, Προεπαναστατικά Δικαιο-
πρακτικά Έγγραφα Μονής Αγίων
Θεοδώρων (Άροανίας), Έν Άθηναις, σελ.
56.

Πρόκειται περί άνατύπου εκ του Ι'-ΙΑ' τόμου (1978-79)
της έπετηρίδος των Καλαβρύτων. Τα ιδιωτικά ταύτα έγγραφα
δίδουν μίαν εικόνα της τότε (Ένετοκρατία και Τουρκοκρατία)
ζωής, «της τότε νυχθημέρου βιοπάλης κατά του «δουλιού ήμα-
τος των προπάππων ήμών», ού μόν αλλά και της θεοσεβείας
του λαού και των άλλων άρετών των Έλλήνων.

Ευαγγέλου Κ. Μαντζουρέα, πρωτοπρε-
σβυτέρου, Έκκλησιαστικόν Δίκαιον,
τόμος Α', Γενικόν Μέρος, Άθηναι 1979, σελ. 216.

Νέον πόνημα του Γραμματέως της Συνοδικής Έπιτροπής
έπι των νομοκανονικών ζητημάτων και διδάκτορος Νομικής,
άπαραίτητον μετά την ψήφισιν και δημοσίευσιν του νέου Κα-
ταστατικού χάρτου της Έκκλησίας (Ν. 590/77). Είς τὰ 8
κεφάλαια του έργου εξετάζονται τὰ θέματα: Περί της Έκκλη-
σίας και της θέσεως αυτής έναντι της Πολιτείας. Έκκλησια-
στικόν Δίκαιον. Η όργάνωσις της Έκκλησίας. Μέλη της Έκ-
κλησίας και αι διακρίσεις αυτών. Λειτουργική έξουσία της
Έκκλησίας. Διδακτική έξουσία της Έκκλησίας. Ίδιαιτέρα
μεταχειρήσις του ίεροϋ κλήρου. Μοναστική πολιτεία.

Κ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Άκαδημαϊκός

ΕΛΗΦΘΗΣΑΝ

Κων. Κ. Παπουλίδη, Οί Ρώσοι όνοματο-
λάτραι του Αγίου Όρους, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του
Αίμου, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 222+10 εικόνες.

Του αὐτοϋ: Σύμμεικτα (άνάτυπον εκ του ΙΖ' τόμου των
«Μακεδονικών», σσ. 404 - 411) Θεσσαλονίκη 1977.

Του αὐτοϋ: Έκ της Ιστορίας των ρωσοελληνικών σχέσεων
περί τὰ τέλη του 16. με άρχάς του 17. αι. Περί της κατα-
γωγής του Πατριάρχου Μόσχας Ίγνατίου (ρωσιστί), Άνά-
τυπον εκ των «Βυζαντινών Χρονικών» (Vizantijskij Vremennik)
Μόσχα 38 (1977) 154 - 156.

Του αὐτοϋ: Les Collyvistes et le Paisianisme (άνάτυ-
πον εκ του IV τόμου Πρακτικών του Η Διεθνούς Συνεδρίου
Σπουδών της Ν.Α. Ευρώπης, Άθηναι 7 - 13.5.1970). Άθην-
ναι 1978, σσ. 353 - 359.

Του αὐτοϋ: Κρυπτοχριστιανικά κείμενα από τη Βιβλιοθήκη
Lenin της Μόσχας (Βαλκανική Βιβλιογραφία τόμ. 5, 1976
σσ. 267 - 281), Θεσσαλονίκη (IMXA) 1979.

P. B. Paschos, Gabriel l' Hymnographe : Kon-
takia et Canons (avec Introduction, Texte
critique, Traduction et Notes). Paris-Athènes 1978-
1979 (extrait de la revue «Θεολογία»), p.p. 344 [Κεν-
τρική διάθεσις: Βιβλιοπ. «Άστήρ», Λυκούργου 40-Άθηναι
411].

Τοϋ αὐτοϋ, Ο Ούρανός ένδον (ένα χει-
ρόγραφο μεταβυζαντινόν τετράδιο με ποιητικά κείμενα του
Π. Β. Πάσχου, γραμμένα με τὸ χέρι του και
τυπωμένα στην άγλαότεχνη τυπογραφία του «Άστέρος»
των αὐταδέλφων Άλεξ. και Εύαγγ. Παπαδημητρίου, στην
ένδοξη πόλη των Άθηνών, τὸ 1979), (σελ. 80).

Τοϋ αὐτοϋ, Μὲ λογισμό και μ' όνειρο
(Δοκίμιο. Άπό την ποιήση του Ί. Μ. Παναγιωτόπουλου),
Άθηναι 1979, σελ. 29.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Έκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Σάμου και Ίκαρίας
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ο Παραμυθίας, Φιλιατών και Γηρομερίου
ΤΙΤΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Άκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Έσωτερικού: Δραχμαί 300 έτησίως.

Β) Έξωτερικού: Δολάρια 15 έτησίως.

Τιμή εκάστου τεύχους μετά του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Άκαδημαϊκός, Όμοτ. Καθη-
γητοϋ Παν/μίου Άθηνών, Η Έορτή των Τριών
Τεραρχών.

Σεβ. Μητροπ. Κίτρος Βαρνάβα, Ο Μέγας
Βασίλειος και τὸ μοναστικόν ιδεώδες.

Σεβ. Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Βίος και Πο-
λιτεία του όσιου Γερμανοϋ, ίδρυτοϋ Ί. Μονής Είκο-
σιφοινίσσης.

Περί της πρὸς την Έκκλησίαν και τὸ Έθνος
προσφορᾶς της Ριζαρείου Έκκλησι. Σχολής.

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Χριστιανισμός και
Πολιτισμός.

Βλασίου Ι. Φειδά, Έκκλησία και πολιτικός γάμος.

Γεωργίου Ν. Διλαίου, Γνωμοδότησις.

Μαρίου Ί. Μπέζου, Ο «άπολογισμός της έλ-
πίδος».

Ίωάννου Γ. Παπαγιαννοπούλου, Πληροφορία
εκ της Π. Δ. περί δηγμάτων ιοβόλων όφρων, σκορ-
πίων και διαφόρων έντόμων.

Παρατηρήσεων στήλη.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Παράρτημα.

Νέα Βιβλία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Άθηναι, Ίασίου 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ίωάννης Μιχαήλ. Άναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.